

LEPlmer2018: 2. Vizuelizacija podataka

Dušica Filipović Đurđević

16 November 2018

Prvo učitamo jedan mali i čist data frame

- prilagoditi putanji na svom hard disku:

```
dat = read.table("c:/Sam/Dokumenti/Obuke/LEPlmer2018/cas2.podaci.txt", sep="\t", header=TRUE)
```

- proverimo dimenzije (broj redova i broj kolona) data frame-a

```
dim(dat)
```

```
## [1] 100    6
```

- vidimo da postoji 100 redova i 6 kolona (to možemo da vidimo i u Environment)
- da vidimo naslove kolona

```
colnames(dat)
```

```
## [1] "Ispitanik"      "Manipulacija"   "Rukost"          "Nacitanost"  
## [5] "IQ"              "RT"
```

Napravimo mali uvid u prvih nekoliko redova

```
head(dat)
```

```
##   Ispitanik   Manipulacija   Rukost Nacitanost IQ   RT  
## 1           s1 kontrolna grupa levoruk     370  92 1648  
## 2           s2 kontrolna grupa levoruk     80   94 1370  
## 3           s3 kontrolna grupa levoruk    390  96 1663  
## 4           s4 kontrolna grupa levoruk     90   96 1396  
## 5           s5 kontrolna grupa levoruk    220  97 1521  
## 6           s6 kontrolna grupa levoruk    110  97 1409
```

- vidimo da se u prvoj koloni nalaze šifre ispitanika, u drugoj podatak o pripadnosti nivou grupe u okviru varijable Manipulacija, u trećoj isto to za varijablu Rukost, u četvrtoj Nacitanost, u petoj IQ, u šestoj RT

Možemo da proverimo tip podataka u kolonama

```
class(dat$Ispitanik)
```

```
## [1] "factor"
```

```
class(dat$Manipulacija)
```

```
## [1] "factor"
```

```
class(dat$Rukost)
```

```
## [1] "factor"
```

```
class(dat$Nacitanost)
```

```
## [1] "integer"
```

```
class(dat$IQ)
```

```
## [1] "integer"
```

```
class(dat$RT)
```

```
## [1] "integer"
```

Da vidimo koji nivoi varijabli postoje

```
levels(dat$Ispitanik)
```

```
## [1] "s1"    "s10"   "s100"  "s11"   "s12"   "s13"   "s14"   "s15"   "s16"   "s17"
## [11] "s18"   "s19"   "s2"    "s20"   "s21"   "s22"   "s23"   "s24"   "s25"   "s26"
## [21] "s27"   "s28"   "s29"   "s3"    "s30"   "s31"   "s32"   "s33"   "s34"   "s35"
## [31] "s36"   "s37"   "s38"   "s39"   "s4"    "s40"   "s41"   "s42"   "s43"   "s44"
## [41] "s45"   "s46"   "s47"   "s48"   "s49"   "s5"    "s50"   "s51"   "s52"   "s53"
## [51] "s54"   "s55"   "s56"   "s57"   "s58"   "s59"   "s6"    "s60"   "s61"   "s62"
## [61] "s63"   "s64"   "s65"   "s66"   "s67"   "s68"   "s69"   "s7"    "s70"   "s71"
## [71] "s72"   "s73"   "s74"   "s75"   "s76"   "s77"   "s78"   "s79"   "s8"    "s80"
## [81] "s81"   "s82"   "s83"   "s84"   "s85"   "s86"   "s87"   "s88"   "s89"   "s9"
## [91] "s90"   "s91"   "s92"   "s93"   "s94"   "s95"   "s96"   "s97"   "s98"   "s99"
```

```
levels(dat$Manipulacija)
```

```
## [1] "eksperimentalna grupa" "kontrolna grupa"
```

```
levels(dat$Rukost)
```

```
## [1] "desnoruk" "levoruk"
```

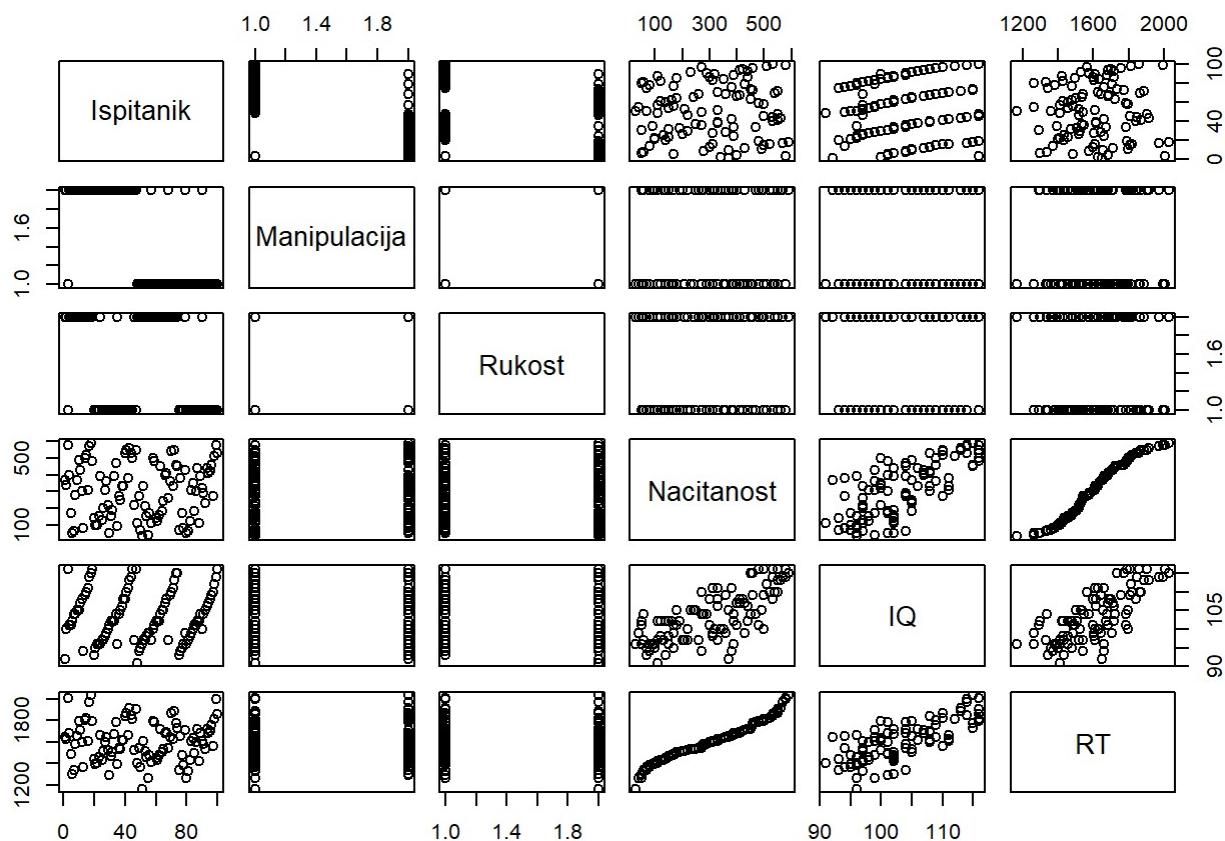
A možemo i sve odjednom:

```
str(dat)
```

```
## 'data.frame': 100 obs. of 6 variables:  
## $ Ispitanik : Factor w/ 100 levels "s1","s10","s100",...: 1 13 24 35 46 57 68 79  
90 2 ...  
## $ Manipulacija: Factor w/ 2 levels "eksperimentalna grupa",...: 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 ...  
2 ...  
## $ Rukost      : Factor w/ 2 levels "desnoruk","levoruk": 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 ...  
## $ Nacitanost  : int 370 80 390 90 220 110 260 430 320 340 ...  
## $ IQ          : int 92 94 96 96 97 97 97 99 100 100 ...  
## $ RT          : int 1648 1370 1663 1396 1521 1409 1540 1706 1609 1627 ...
```

A možemo i vizuelnim putem:

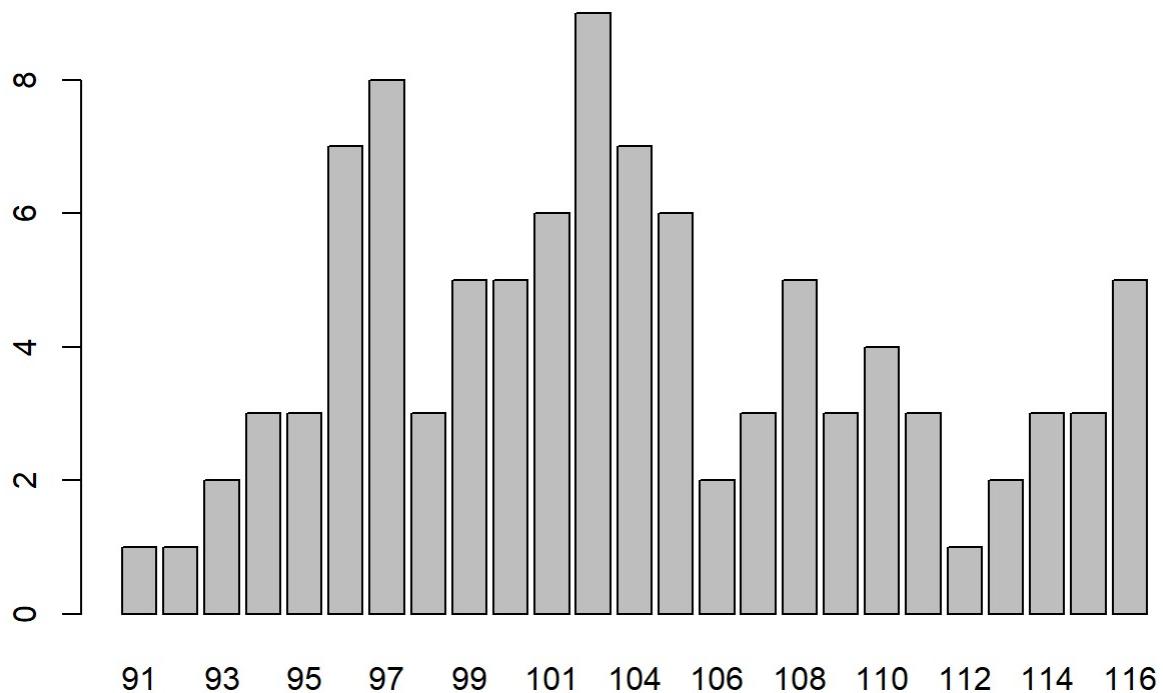
```
plot(dat)
```


Da vizualizujemo jednu varijablu

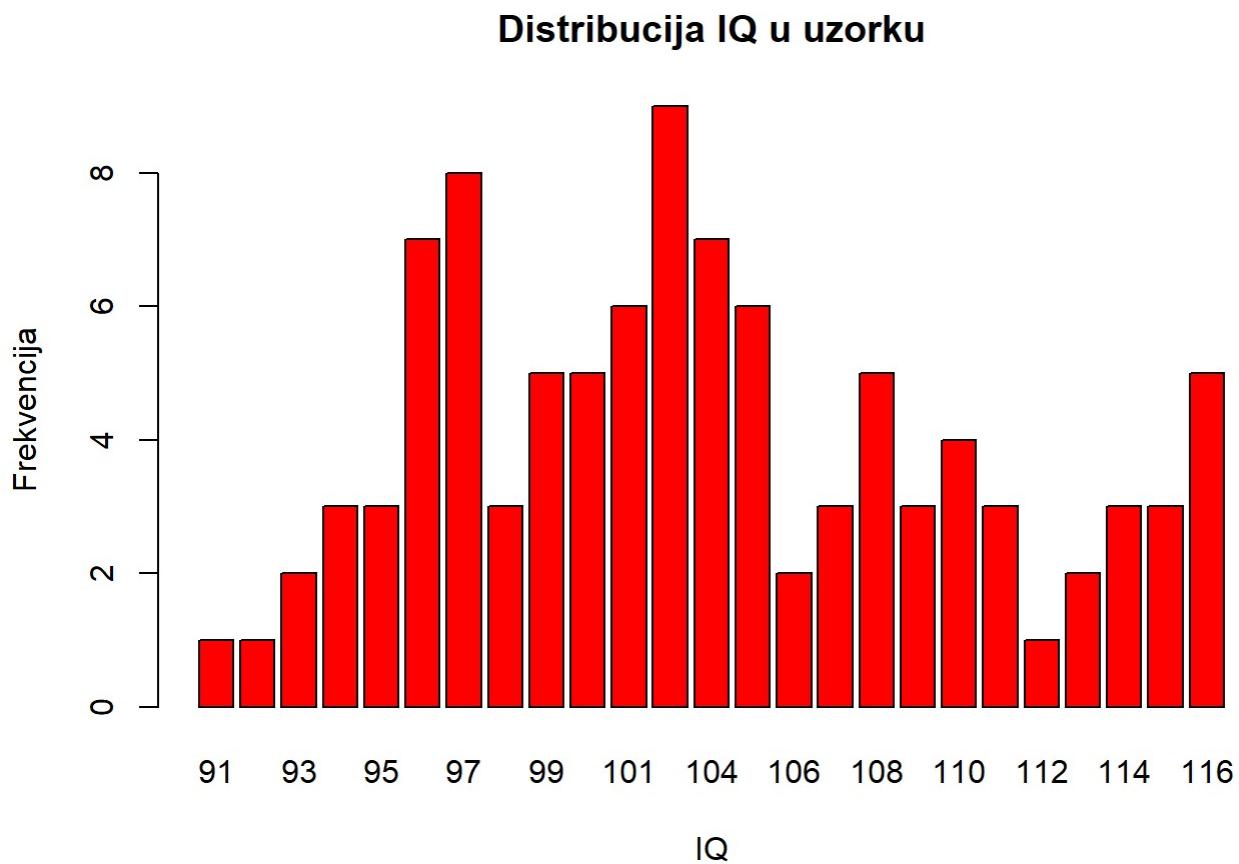
- napravimo prvo frekvencijsku tabelu pomoću `table()`, a onda tu tabelu prikažemo grafički

```
barplot(table(dat$IQ))
```


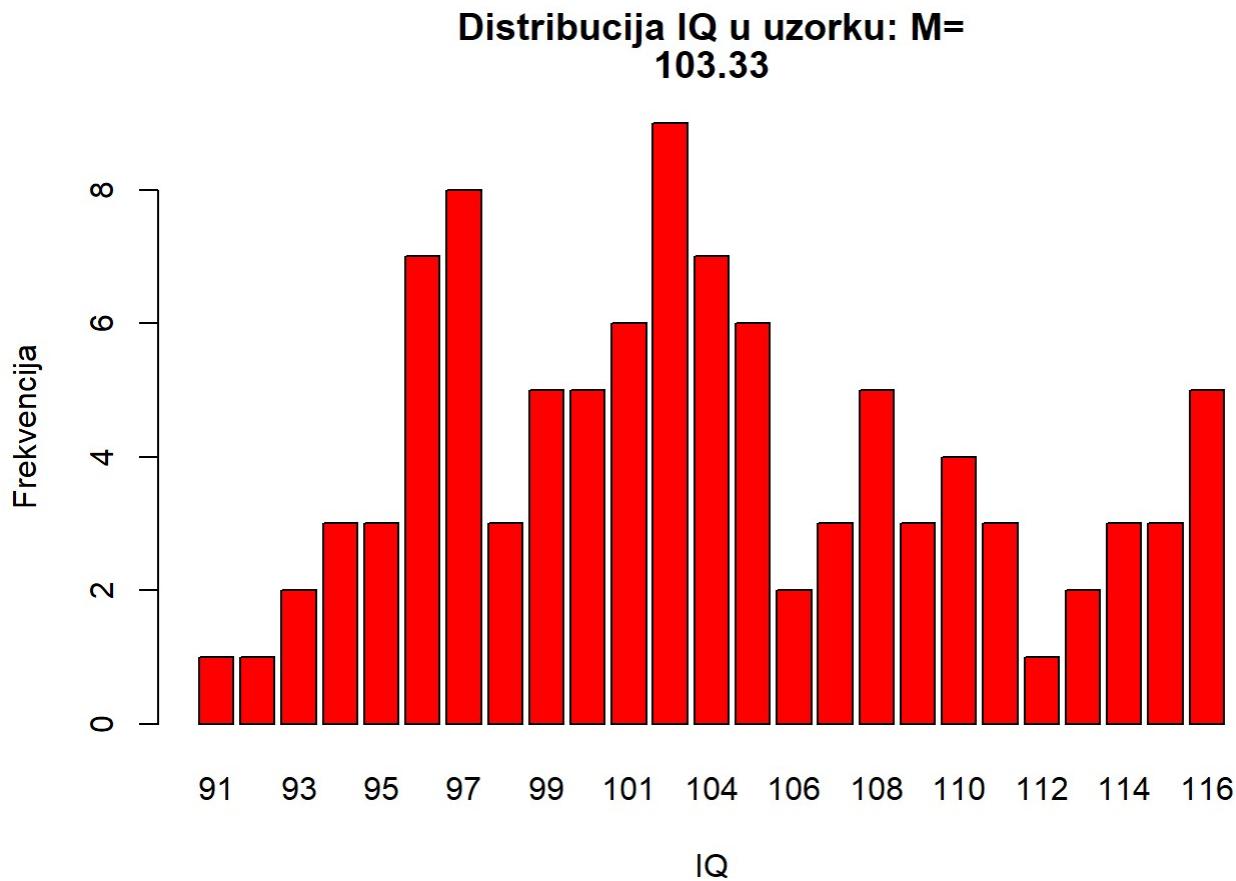
Dodamo nazive osa, naslov i promenimo boju

```
barplot(table(dat$IQ),  
       xlab="IQ", # naziv x ose  
       ylab="Frekvencija", # naziv y ose  
       main="Distribucija IQ u uzorku", # naslov na vrhu grafikona  
       col="red") # boja stubica
```


Dodamo deskriptivnu statistiku u naslov

```
barplot(table(dat$IQ),
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("Distribucija IQ u uzorku: M=", mean(dat$IQ)), #kombinujemo tekst i brojeve
       col="red")
```


Grafikon koji smo napravili možemo sačuvati u fajl

```
png("Grafikon1.png",
width=400, height=400)

plot(density(dat$IQ))

dev.off()
```

```
## png
## 2
```

Grafički parametri

- Grafikon kao objekat sa kojim R operiše ima niz karakteristika
- Možemo sami upravljati izgledom grafikona tako što definišemo vrednosti grafičkih parametara
- To činimo komandom `par()`, a unutar zagrada navedemo ono što želimo da definišemo
- Da biste saznali koji sve parametri postoje i kako se menjaju kucajte ovu komandu ili pogledajte Help:

```
par()
```

```
## $xlog
## [1] FALSE
##
## $ylog
## [1] FALSE
##
## $adj
## [1] 0.5
##
## $ann
## [1] TRUE
##
## $ask
## [1] FALSE
##
## $bg
## [1] "white"
##
## $bty
## [1] "o"
##
## $cex
## [1] 1
##
## $cex.axis
## [1] 1
##
## $cex.lab
## [1] 1
##
## $cex.main
## [1] 1.2
##
## $cex.sub
## [1] 1
##
## $cin
## [1] 0.15 0.20
##
## $col
## [1] "black"
##
## $col.axis
## [1] "black"
##
## $col.lab
## [1] "black"
##
## $col.main
## [1] "black"
```

```
##  
## $col.sub  
## [1] "black"  
##  
## $cra  
## [1] 28.8 38.4  
##  
## $crt  
## [1] 0  
##  
## $csi  
## [1] 0.2  
##  
## $cxy  
## [1] 0.02604167 0.06329115  
##  
## $din  
## [1] 6.999999 4.999999  
##  
## $err  
## [1] 0  
##  
## $family  
## [1] ""  
##  
## $fg  
## [1] "black"  
##  
## $fig  
## [1] 0 1 0 1  
##  
## $fin  
## [1] 6.999999 4.999999  
##  
## $font  
## [1] 1  
##  
## $font.axis  
## [1] 1  
##  
## $font.lab  
## [1] 1  
##  
## $font.main  
## [1] 2  
##  
## $font.sub  
## [1] 1  
##  
## $lab  
## [1] 5 5 7
```

```
##  
## $las  
## [1] 0  
##  
## $lend  
## [1] "round"  
##  
## $lheight  
## [1] 1  
##  
## $ljoin  
## [1] "round"  
##  
## $lmitre  
## [1] 10  
##  
## $lty  
## [1] "solid"  
##  
## $lwd  
## [1] 1  
##  
## $mai  
## [1] 1.02 0.82 0.82 0.42  
##  
## $mar  
## [1] 5.1 4.1 4.1 2.1  
##  
## $mex  
## [1] 1  
##  
## $mfcol  
## [1] 1 1  
##  
## $mfg  
## [1] 1 1 1 1  
##  
## $mfrow  
## [1] 1 1  
##  
## $mgp  
## [1] 3 1 0  
##  
## $mkh  
## [1] 0.001  
##  
## $new  
## [1] FALSE  
##  
## $oma  
## [1] 0 0 0 0
```

```
##  
## $omd  
## [1] 0 1 0 1  
##  
## $omi  
## [1] 0 0 0 0  
##  
## $page  
## [1] TRUE  
##  
## $pch  
## [1] 1  
##  
## $pin  
## [1] 5.759999 3.159999  
##  
## $plt  
## [1] 0.1171429 0.9400000 0.2040000 0.8360000  
##  
## $ps  
## [1] 12  
##  
## $pty  
## [1] "m"  
##  
## $smo  
## [1] 1  
##  
## $srt  
## [1] 0  
##  
## $tck  
## [1] NA  
##  
## $tc1  
## [1] -0.5  
##  
## $usr  
## [1] 0 1 0 1  
##  
## $xaxp  
## [1] 0 1 5  
##  
## $xaxs  
## [1] "r"  
##  
## $xaxt  
## [1] "s"  
##  
## $xpd  
## [1] FALSE
```

```
##  
## $yaxp  
## [1] 0 1 5  
##  
## $yaxs  
## [1] "r"  
##  
## $yaxt  
## [1] "s"  
##  
## $ylbias  
## [1] 0.2
```

```
# ili ?par
```

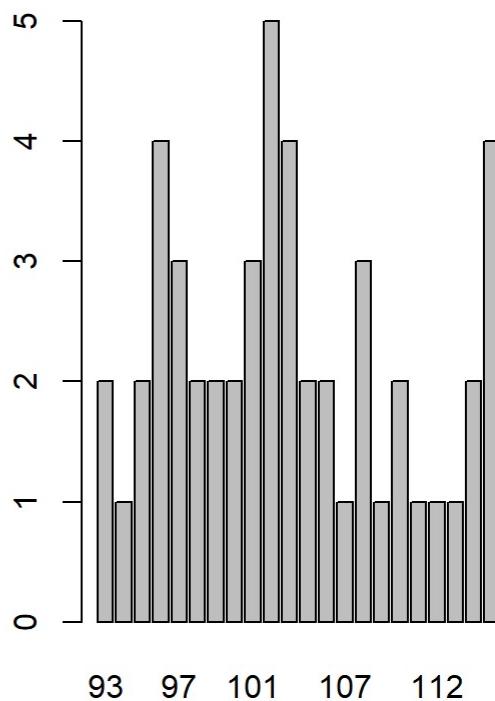
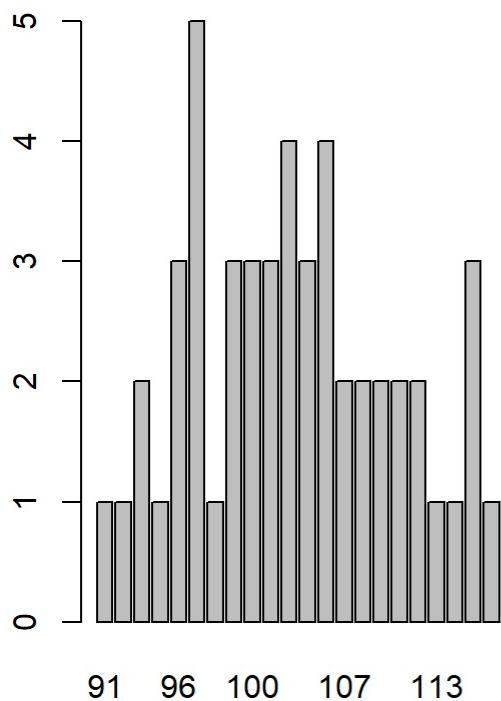
svoj omiljen seting možete sačuvati i u neku varijablu, pa ga kasnije poziveti

- npr:

```
# moj_stil <- par(bg="transparent", col = "red", cex = 0.7)  
# par(moj_stil)
```

Prikažemo raspodelu IQ odvojeno za levoruke i desnорuke

```
par(mfrow=c(1, 2)) # podesimo grafički parametar na rešetku od 1 reda i 2 kolone  
  
barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk", ]$IQ)) # tražimo IQ samo za levoruke  
  
barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk", ]$IQ)) # tražimo IQ samo za desnорuke
```



```
par(mfrow=c(1,1)) # resetujemo grafički parametar na grid od 1 reda i 1 kolone
```

- isto to sa oznakama

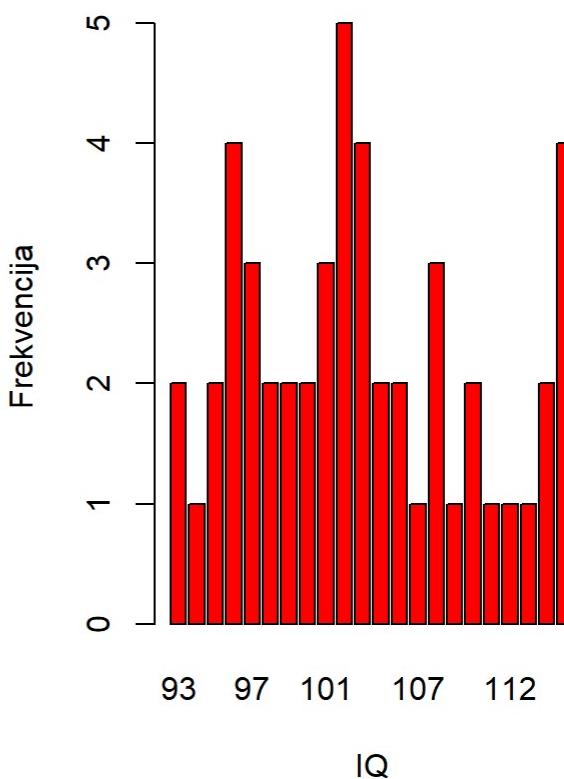
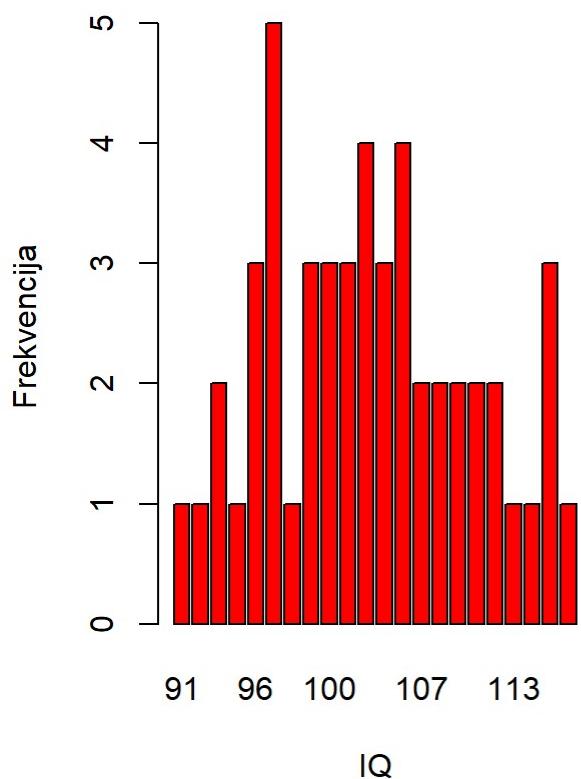
```
par(mfrow=c(1, 2)) # podesimo grafički parametar na rešetku od 1 reda i 2 kolone
```

```
barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk", ]$IQ), # tražimo IQ samo za levoruke
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("Distribucija IQ u uzorku levorukih: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk", ]$IQ)),
```

```
       col="red")
```

```
barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk", ]$IQ), # tražimo IQ samo za desnoruke
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("Distribucija IQ u uzorku desnorukih: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk", ]$IQ)),
```

```
       col="red")
```

Distribucija IQ u uzorku levorukih: 103.1 **Distribucija IQ u uzorku desnорukih: 103.56**

```
par(mfrow=c(1,1)) # resetujemo grafički parametar na grid od 1 reda i 1 kolone
```

Prikažemo raspodelu IQ odvojeno za levoruke i desnoruke, a unutar svakih odvojeno za kontrolnu i eksperimentalnu grupu

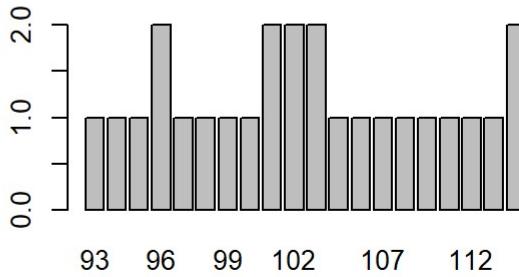
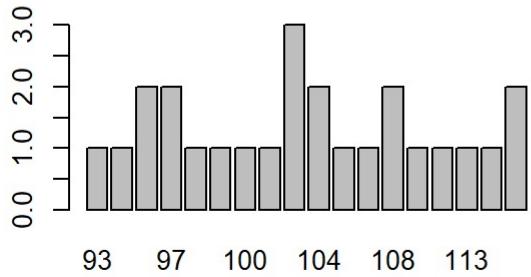
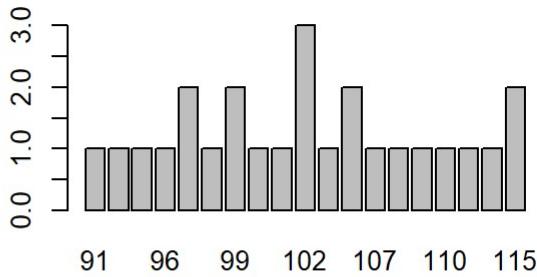
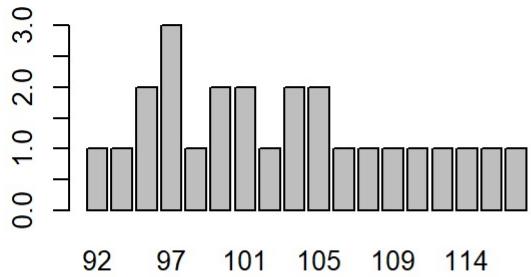
```

par(mfrow=c(2, 2)) # napravimo rešetku od dva reda i dve kolone (svaka ćelija za jedan
grafikon)
# grafikoni se crtaju tako da se prvo pupuni prvi red s leva na desno, a potom drugi
red
# ako želite da ih rasporedite tako da se prvo popuni prva kolona s vrha ka dnu,
# onda kucate par(mfcol=c(2, 2))

barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa", ]$IQ))
barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa", ]$IQ))

barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa", ]$IQ))
barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa", ]$IQ))

```



```
par(mfrow=c(1,1))
```

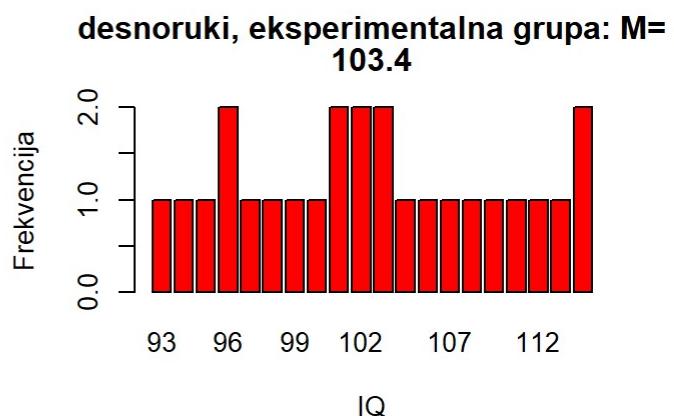
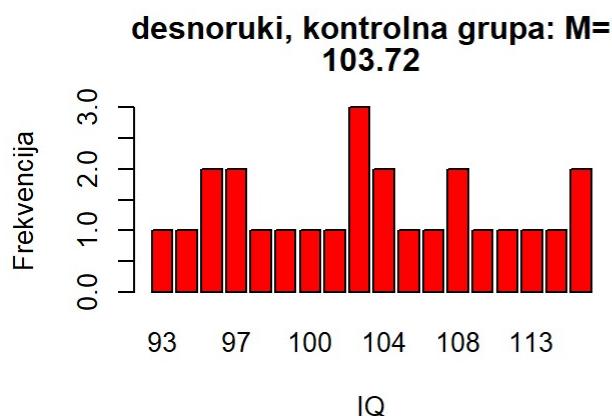
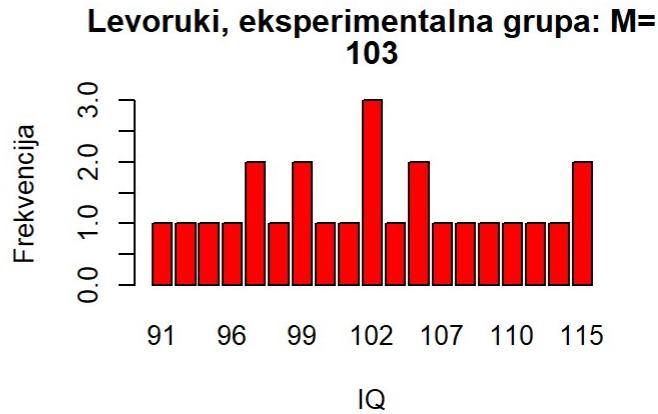
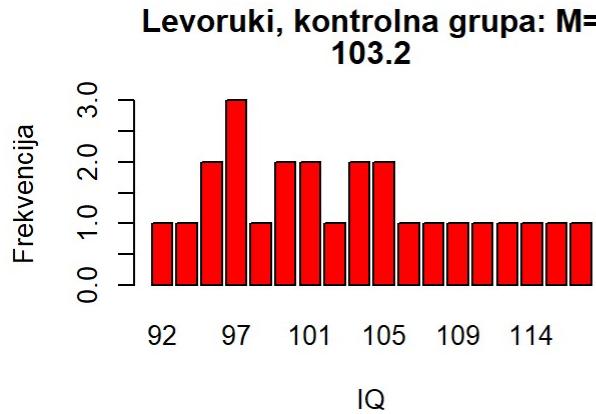
isto to sa oznakama

```
par(mfrow=c(2, 2))
barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ),
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("Levoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
       col="red")

barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ),
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("Levoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
       col="red")

barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ),
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("desnoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
       col="red")

barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ),
       xlab="IQ",
       ylab="Frekvencija",
       main=c("desnoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
       col="red")
```



```
par(mfrow=c(1,1))
```

postoji i alternativni način, koji daje malo više slobode

```
resetka <- matrix(c(1, 2, 1, 3, 4, 4), nrow = 3, ncol = 2, byrow=TRUE)
# napravimo matricu sa onoliko ćelija
# tj. redova i kolona koliko želimo da ima grafikona i
# rasporedimo brojeve u matricu na način na koji želimo da budu raspoređeni grafikoni
#
# pri čemu redosled nisanja grafikona odgovara redosledu kojim ih zadajemo

resetka # da vidimo kako izgleda matrica za raspored
```

```
##      [,1] [,2]
## [1,]     1     2
## [2,]     1     3
## [3,]     4     4
```

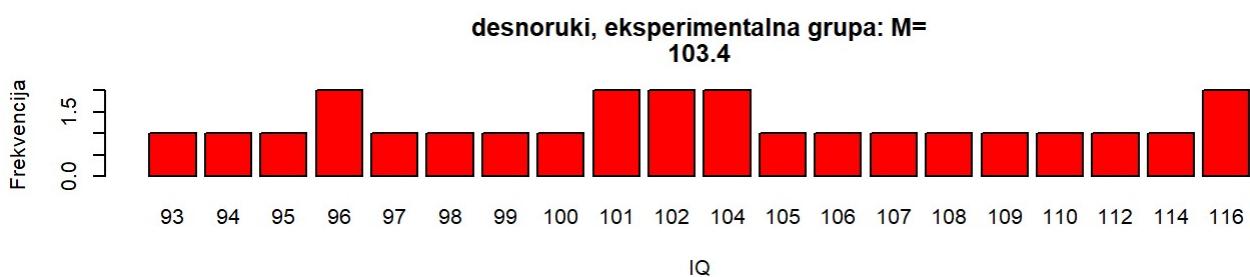
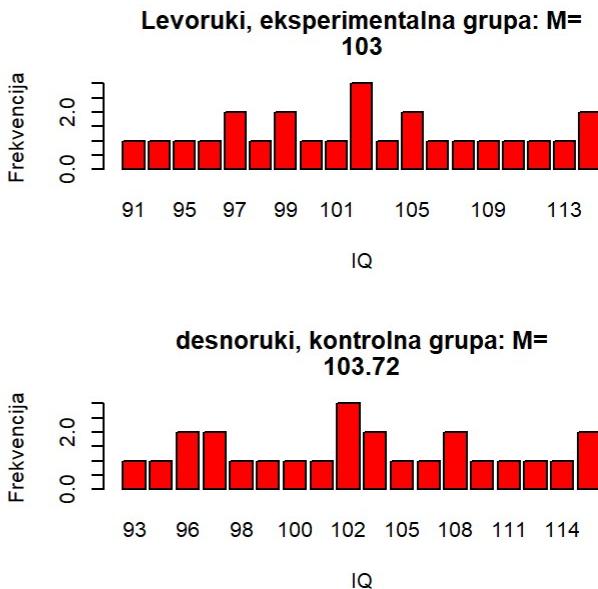
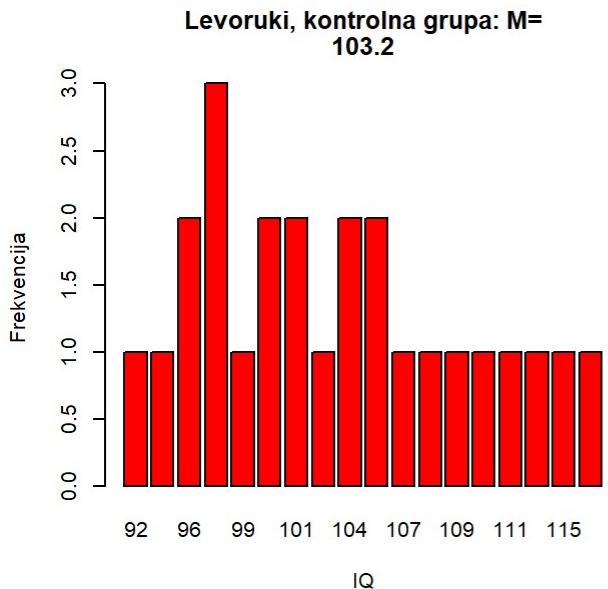
```
layout(resetka) # tražimo da raspored prati našu matricu

barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ),
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("Levoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
        col="red")

barplot(table(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ),
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("Levoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
        col="red")

barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ),
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("desnoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
        col="red")

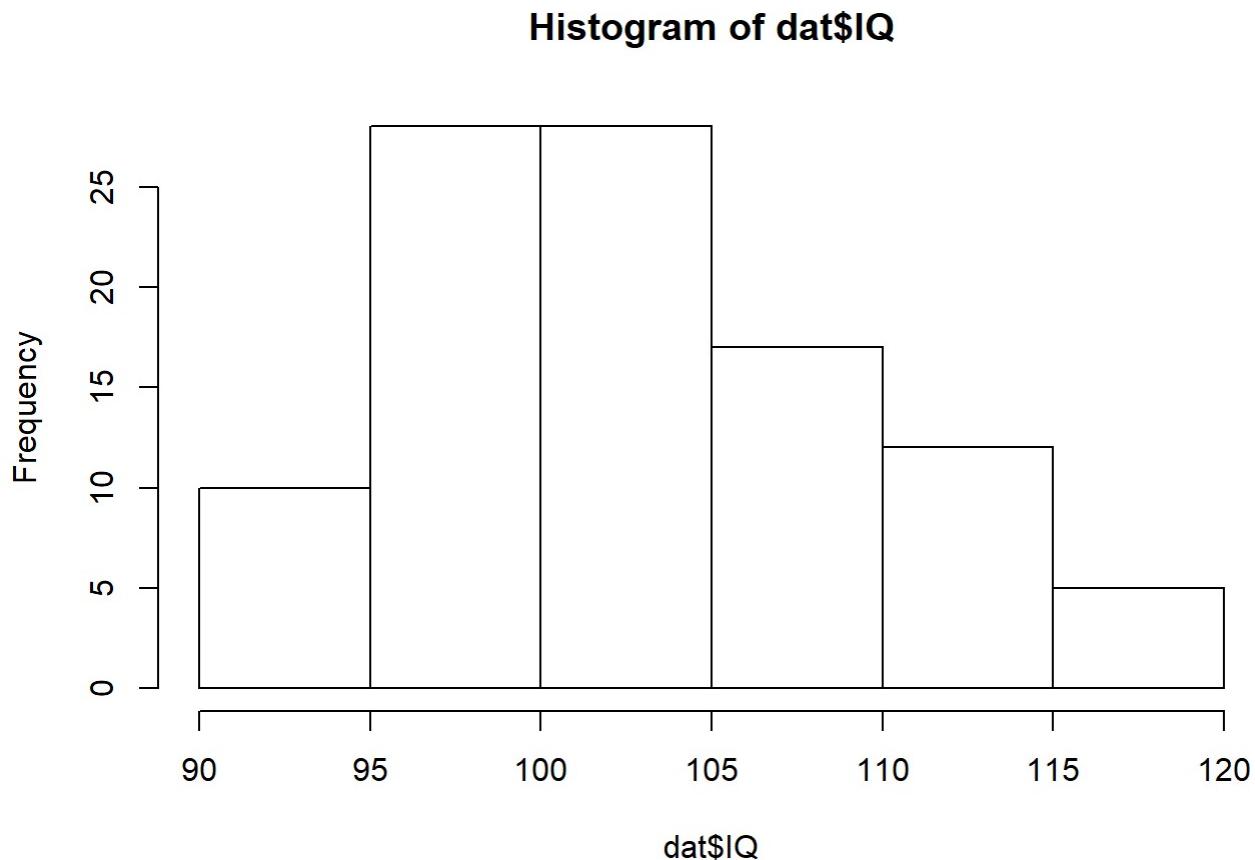
barplot(table(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ),
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("desnoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
        col="red")
```



```
layout(1) # resetujemo rešetku za crtanje grafikona
```

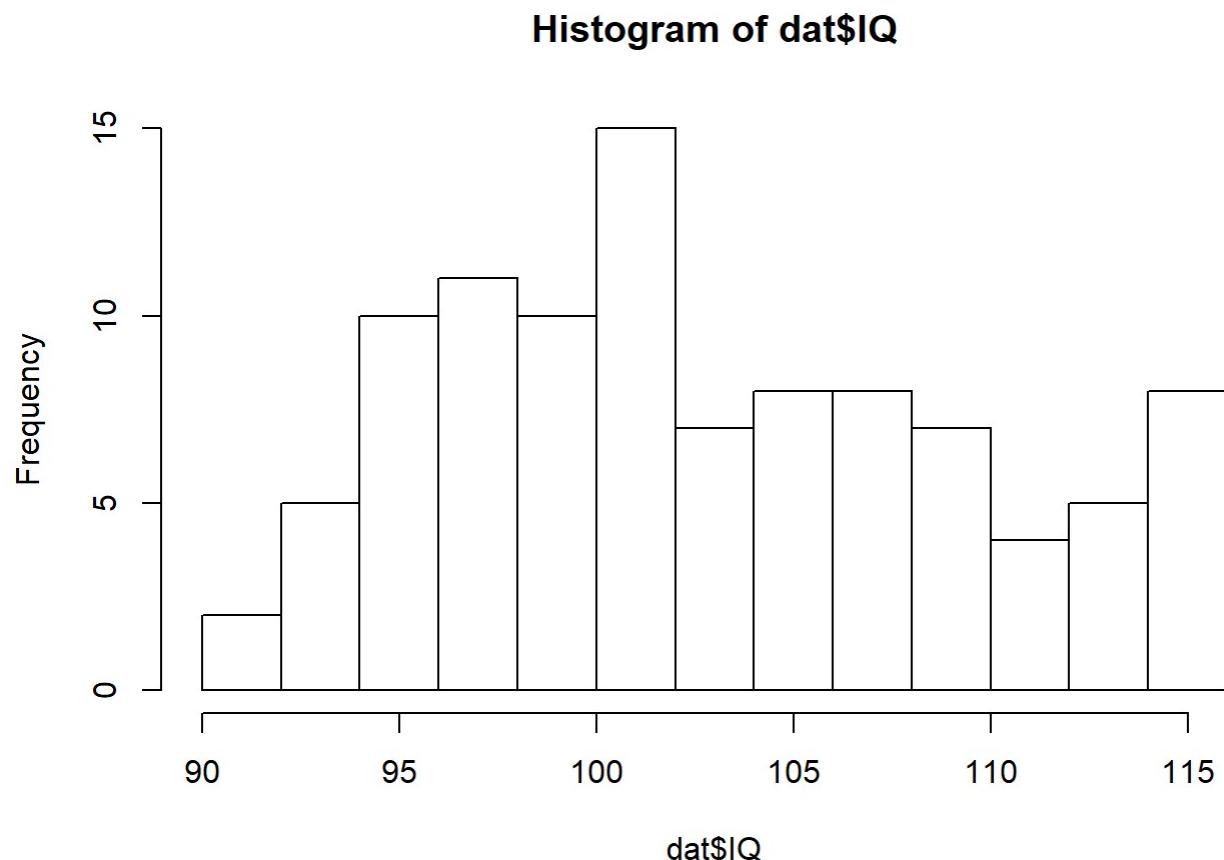
Napravimo histogram za raspodelu IQ

```
hist(dat$IQ)
```


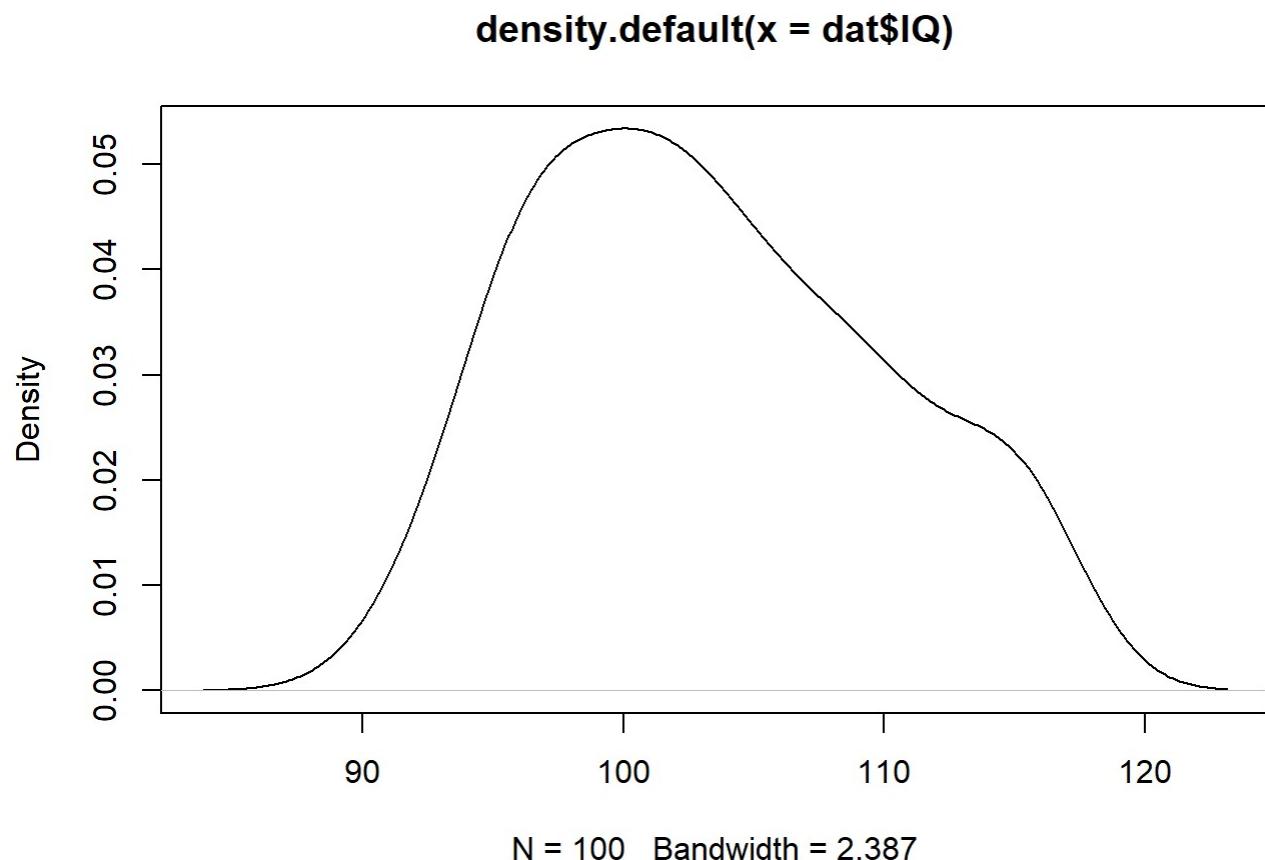
isto to, ali sami odredimo broj kategorija

```
hist(dat$IQ, breaks=10)
```


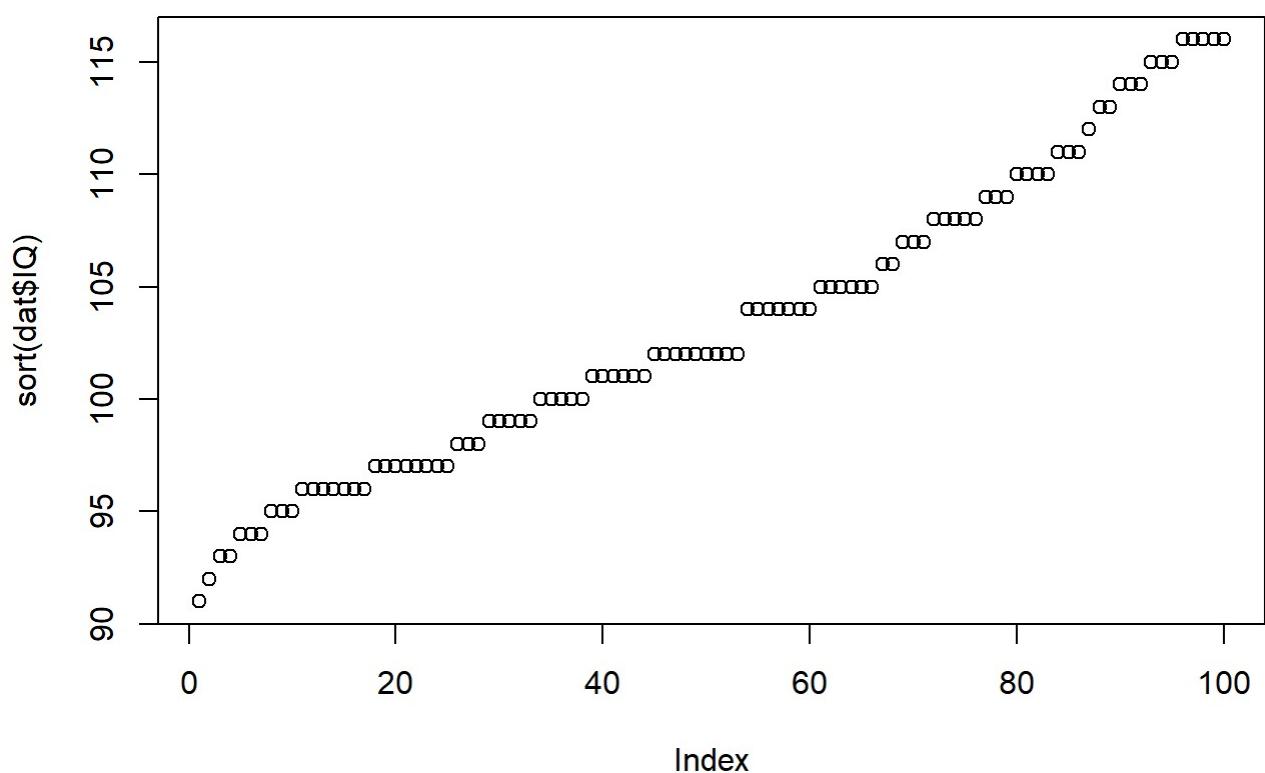
Prikažemo gustinu raspodele varijable IQ

```
plot(density(dat$IQ))
```


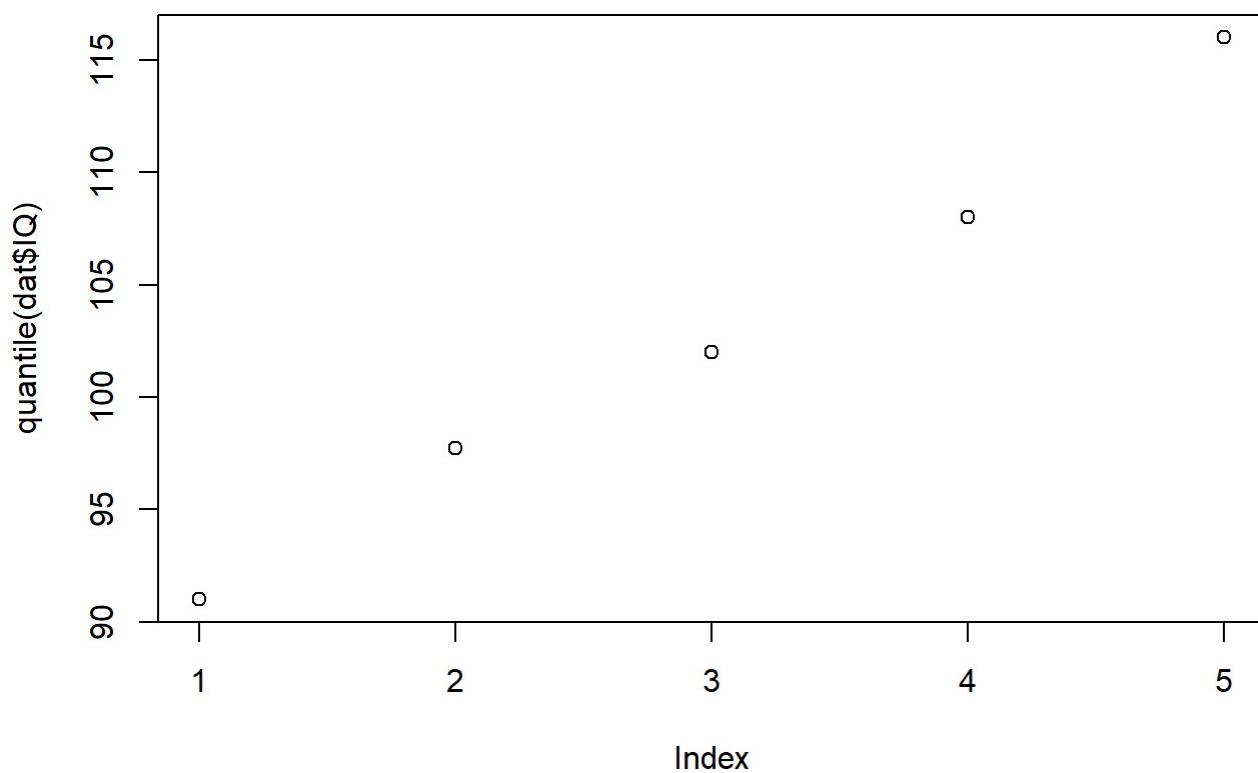
kumulativno

```
plot(sort(dat$IQ))
```


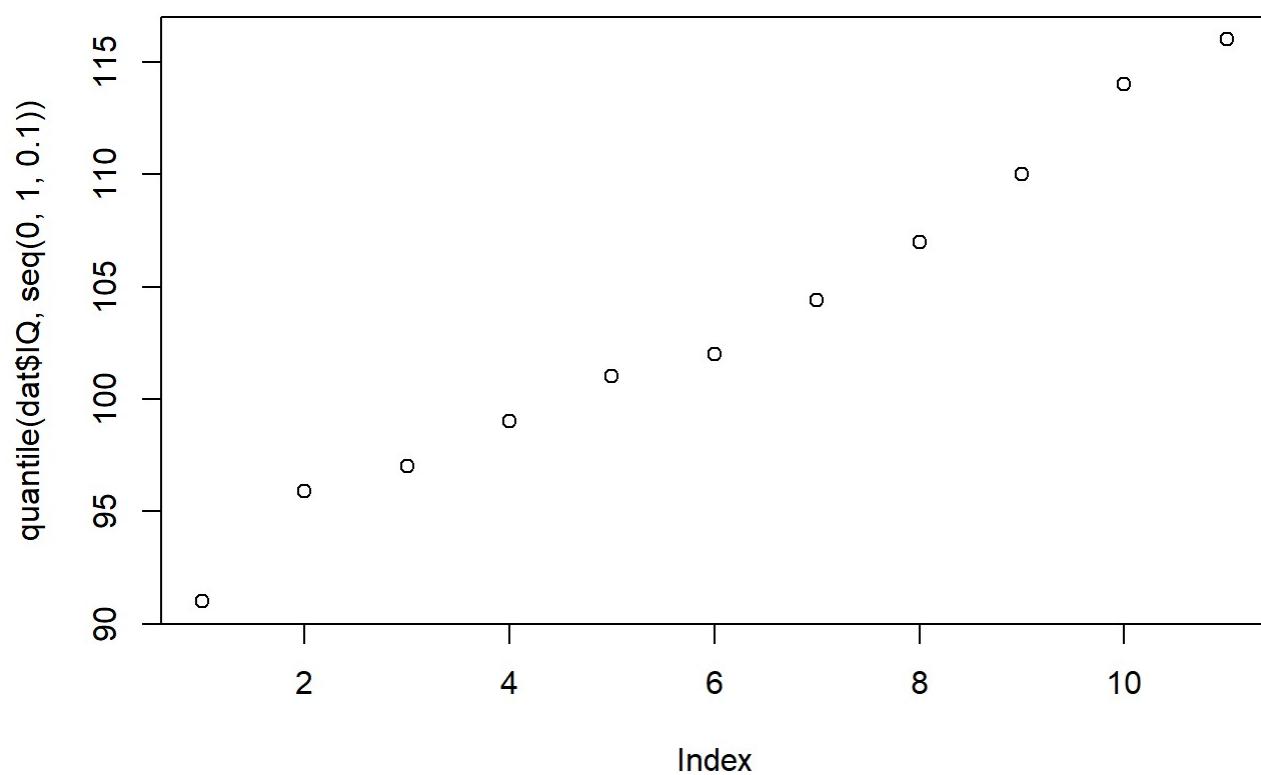
kvantili

```
plot(quantile(dat$IQ))
```


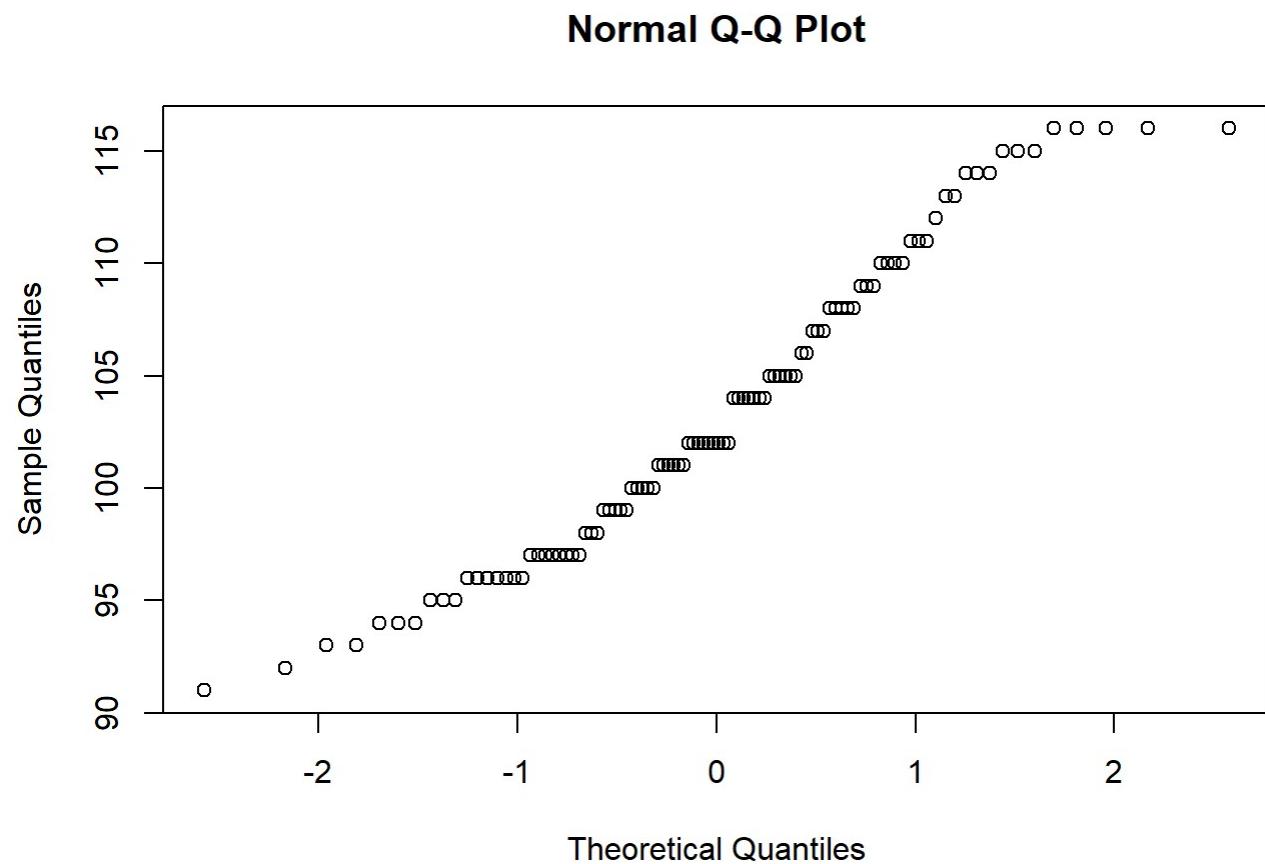
decili

```
plot(quantile(dat$IQ, seq(0,1, 0.1)))
```


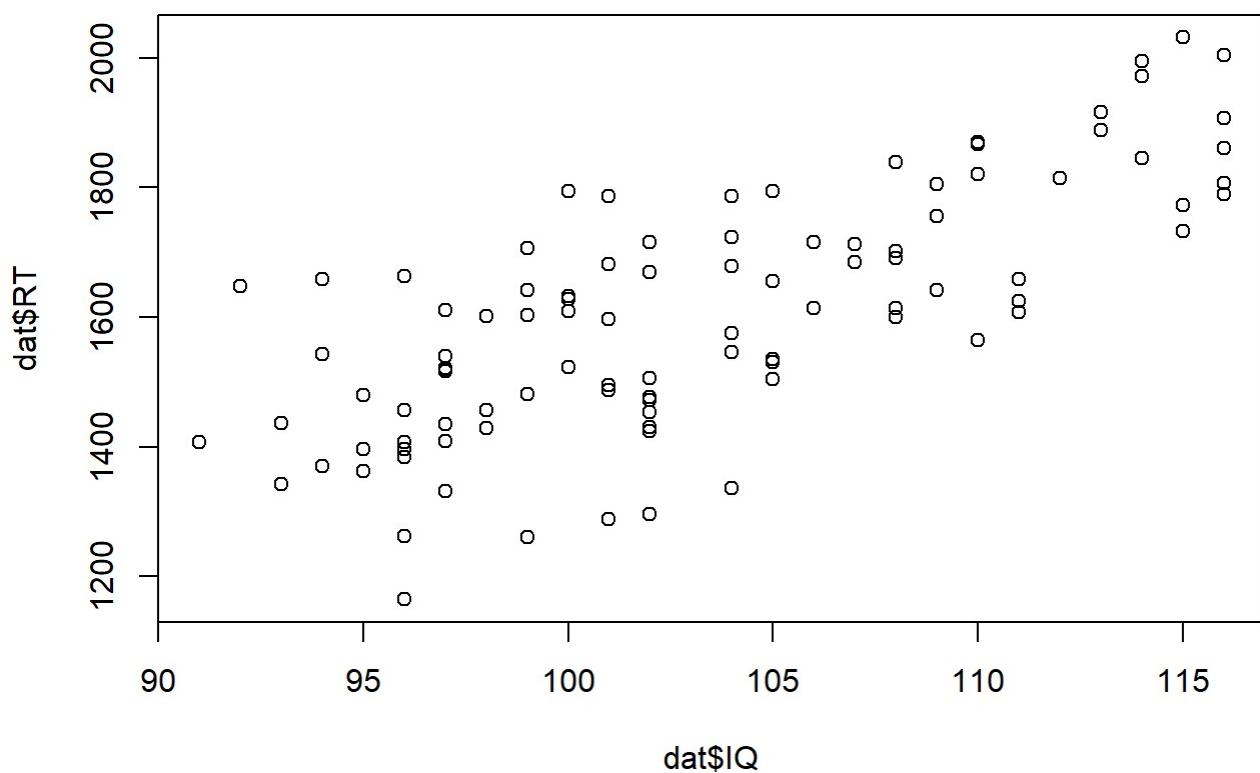
qqplot

```
qqnorm(dat$IQ)
```


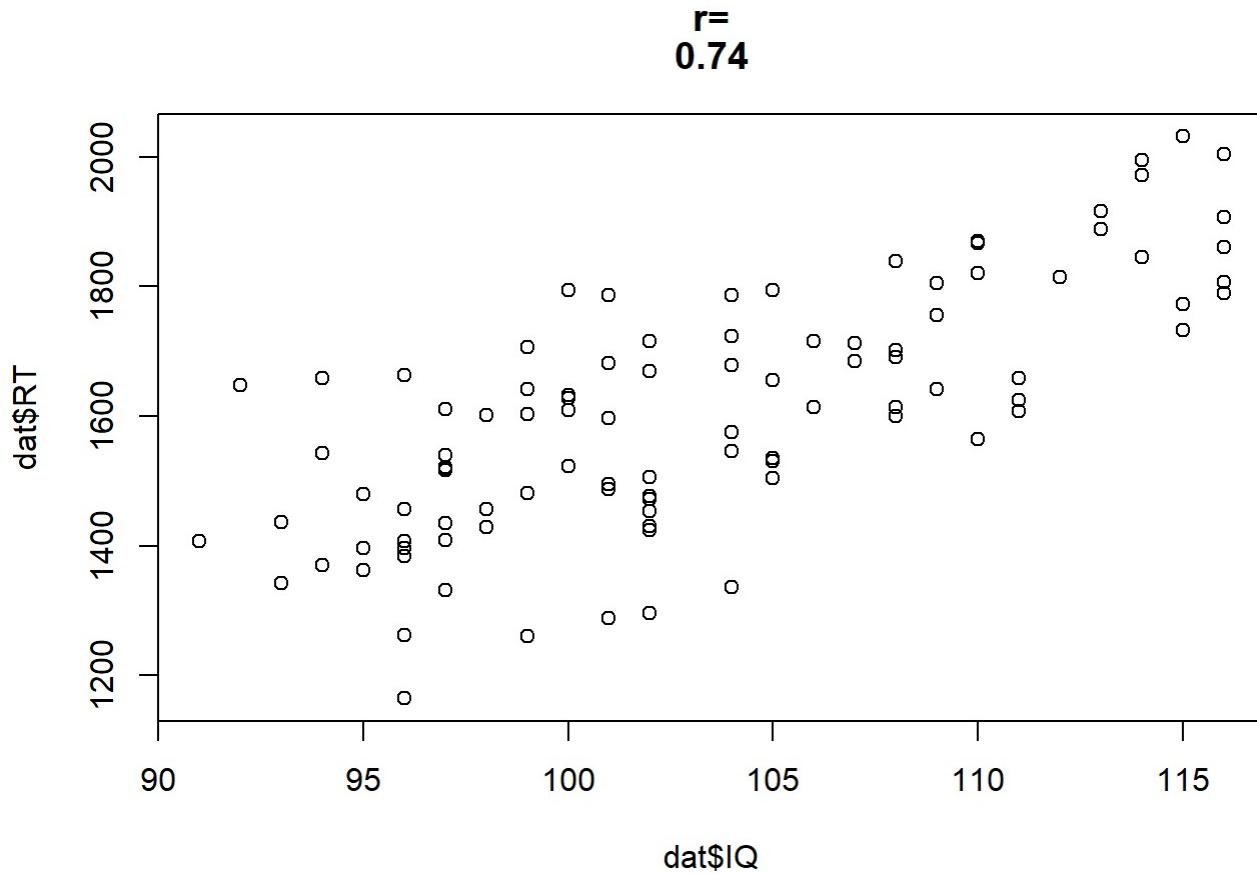
Scatterplot

```
plot(dat$IQ, dat$RT) # prvi argument: šta se mapira na x osu, drugi argument: šta se  
mapira na y osu
```


Dodamo koeficijent korelacije u naslov

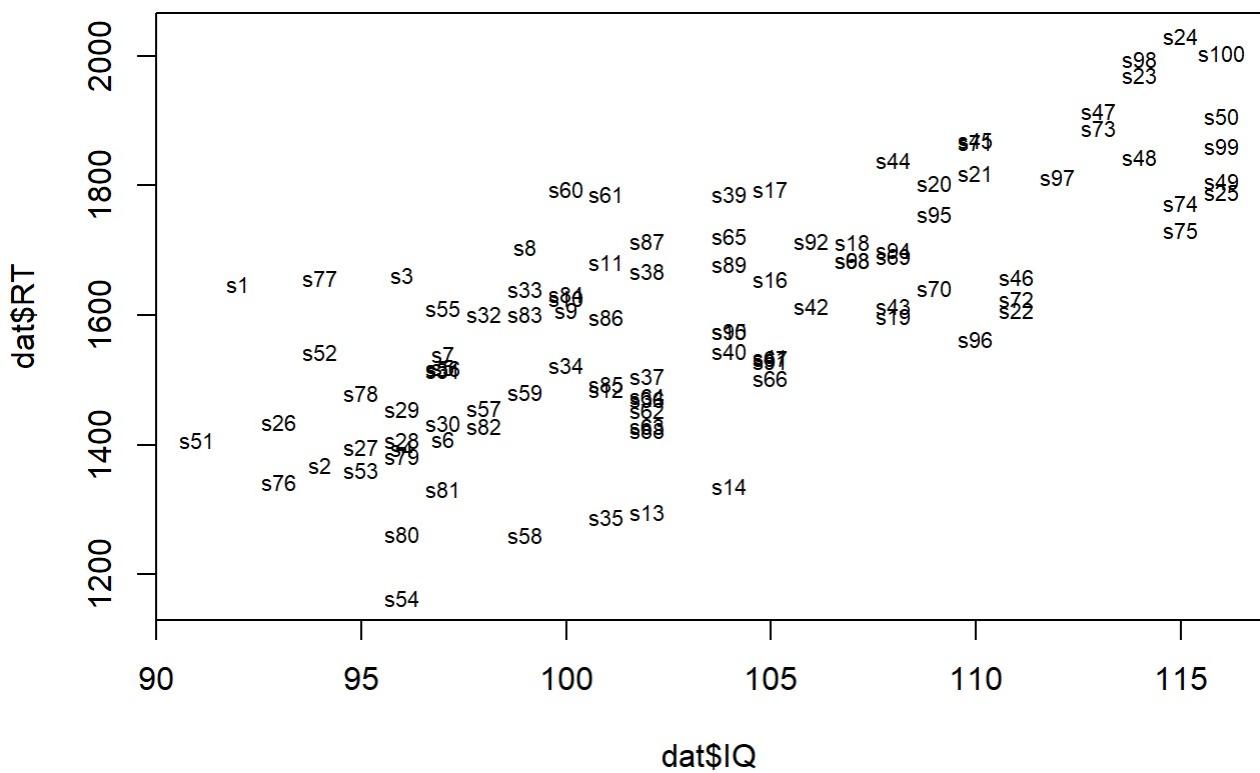
```
x=cor(dat$IQ, dat$RT) # izračunamo koeficijent korelacije između dve varijable  
x= round(x, 2) # zaokružimo na dve decimalne  
  
plot(dat$IQ, dat$RT,  
     main=c("r=", x)) # iskombinujemo tekst i broj (vrednost r) u naslovu
```


Umesto tačaka prikažemo oznake ispitanika

```
plot(dat$IQ, dat$RT,
      type="n") # podesimo tip tačaka na "none" -- "ne dodaji ništa"

text(dat$IQ, dat$RT, # komanda za dodavanje reči umesto tačaka na grafikon; prvo damo
koordinate
     as.character(dat$Ispitanik), # onda kažemo šta treba prikazati; konvertujemo u k
araktere,
     #jer ova komanda zahteva vektor stringova (nizova karaktera)
     cex=0.7) # smanjimo font da bi bilo čitljivije
```


dodamo regresiju pravu

```
plot(dat$IQ, dat$RT,
     type="n") # podesimo tip tačaka na "none" -- "ne dodaji ništa"

text(dat$IQ, dat$RT, # komanda za dodavanje reči umesto tačaka na grafikon; prvo damo
koordinate
     as.character(dat$Ispitanik), # onda kažemo šta treba prikazati; konvertujemo u k
araktere,
     #jer ova komanda zahteva vektor stringova (nizova karaktera)
     cex=0.7) # smanjimo font da bi bilo čitljivije

lm_dat <- lm(RT ~ IQ, data=dat) # prvo napravimo linearni model
# dobijemo objekat koji sadrži regresione koeficijente
coef(lm_dat) # da vidimo koeficijente
```

```
## (Intercept)          IQ
## -497.52579    20.35726
```

```

abline(a=coef(lm_dat)[1], b=coef(lm_dat)[2])
# na osnovu tih koeficijenata nacrtamo regresionu liniju

abline(coef(lm_dat)) # ovo je isto kao komanda u gornjem redu, samo kraće

abline(coef(lm_dat), lwd = 3) # podebljamo liniju

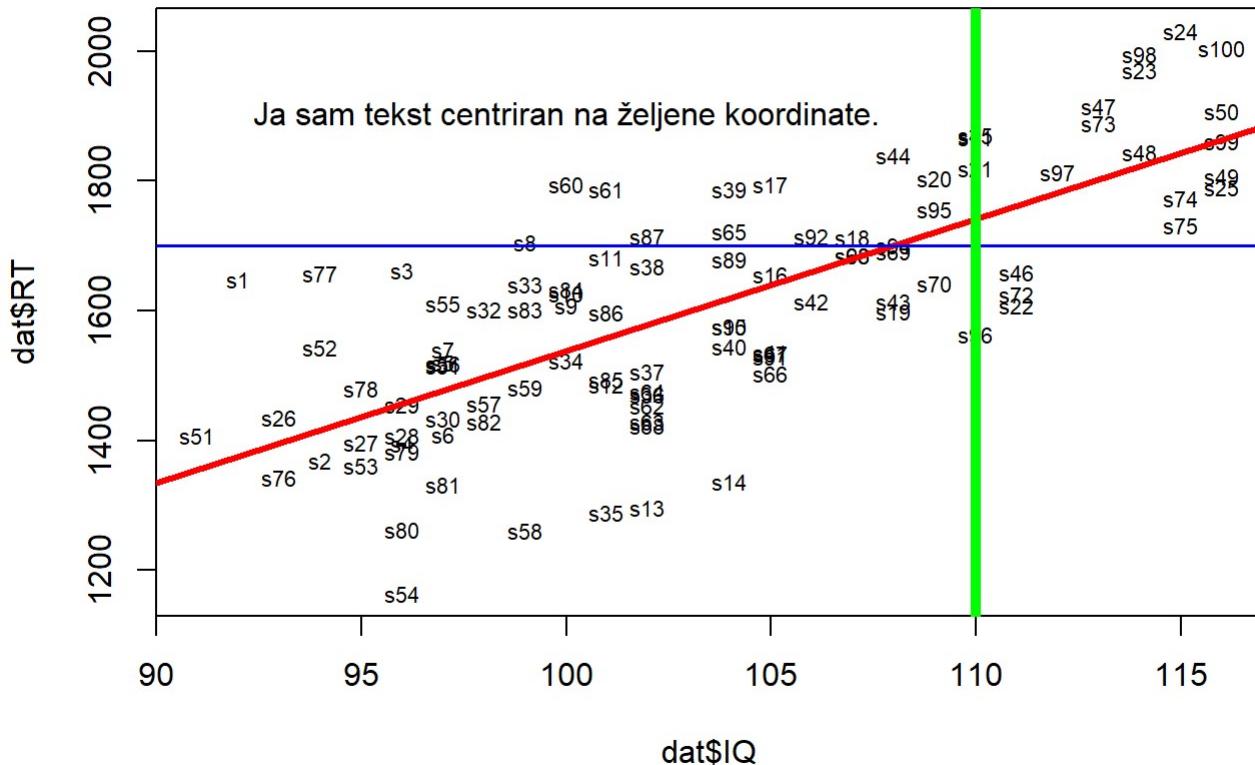
abline(coef(lm_dat), lwd = 3, col="red") # linija da bude crvena

abline(h=1700, lwd=1.5, col="blue") # dodamo horizontalnu liniju

abline(v=110, lwd=5, col="green") # dodamo vertikalnu liniju

text(100, 1900, "Ja sam tekst centriran na željene koordinate.")

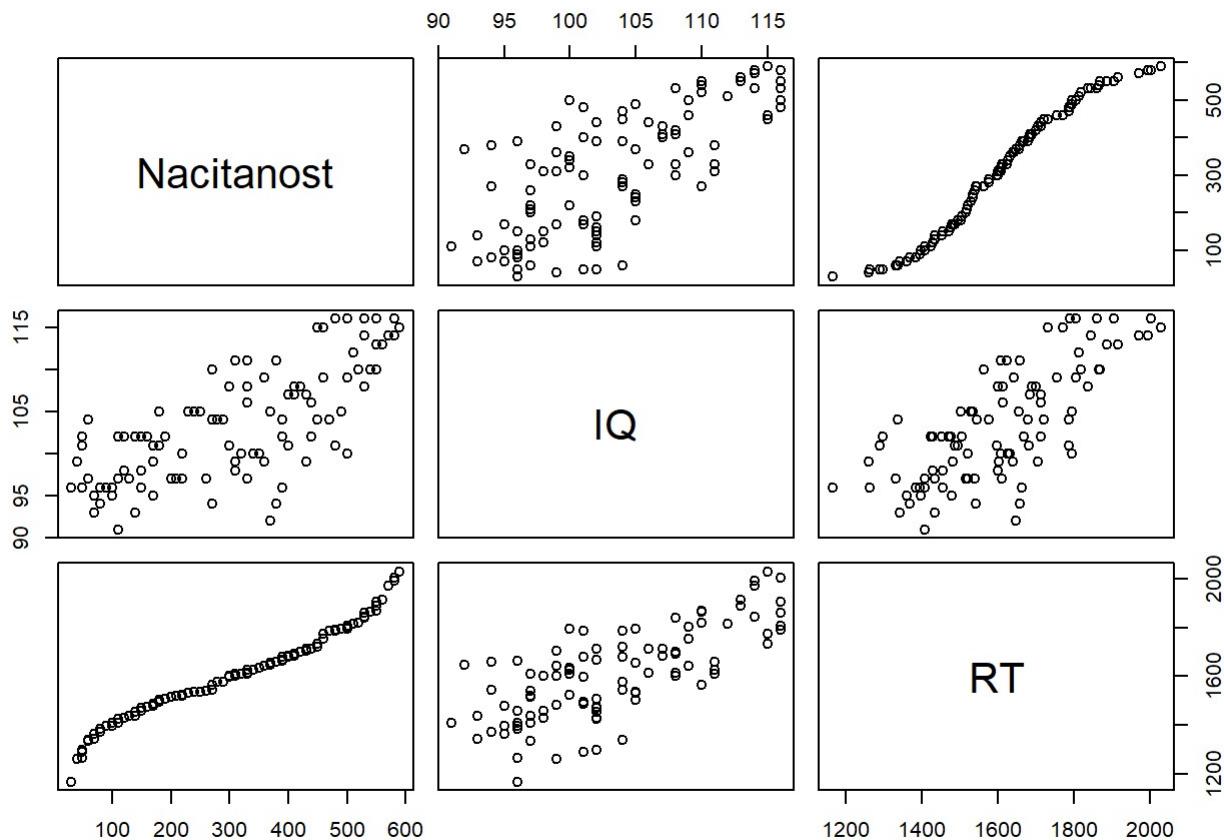
```


Za brzi uvid u odnose među svim numeričkim varijablama

- sada nije impresivno, imamo samo tri numeričke varijable
- kada budemo radili analizu sa velikim brojem numeričkih prediktora, biće vrlo korisno kao prvi uvid u multikolinearnost

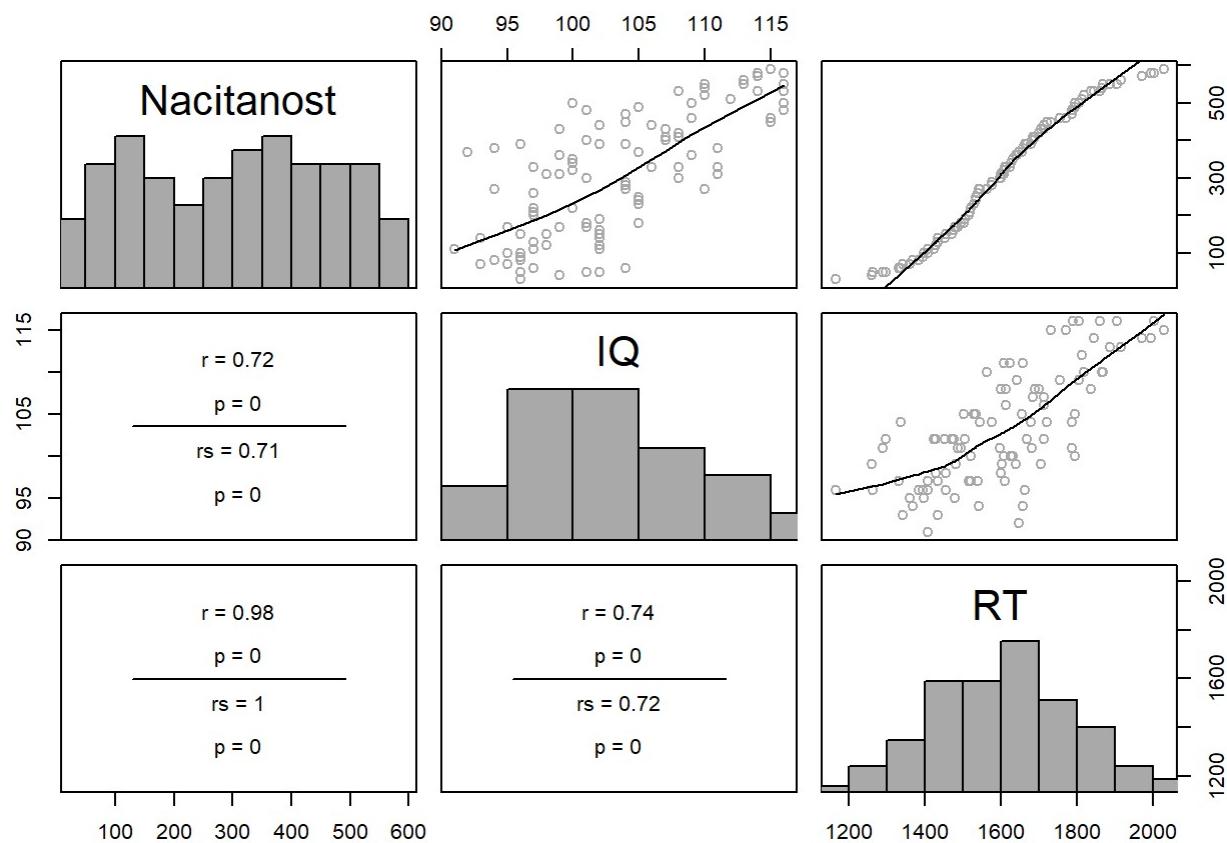
```
pairs(dat[,c(4,5,6)]) # primeniti komandu na sve redove, na 4. i 5. kolonu data frame  
-a
```


Isto to sa koeficijentima korelaciije

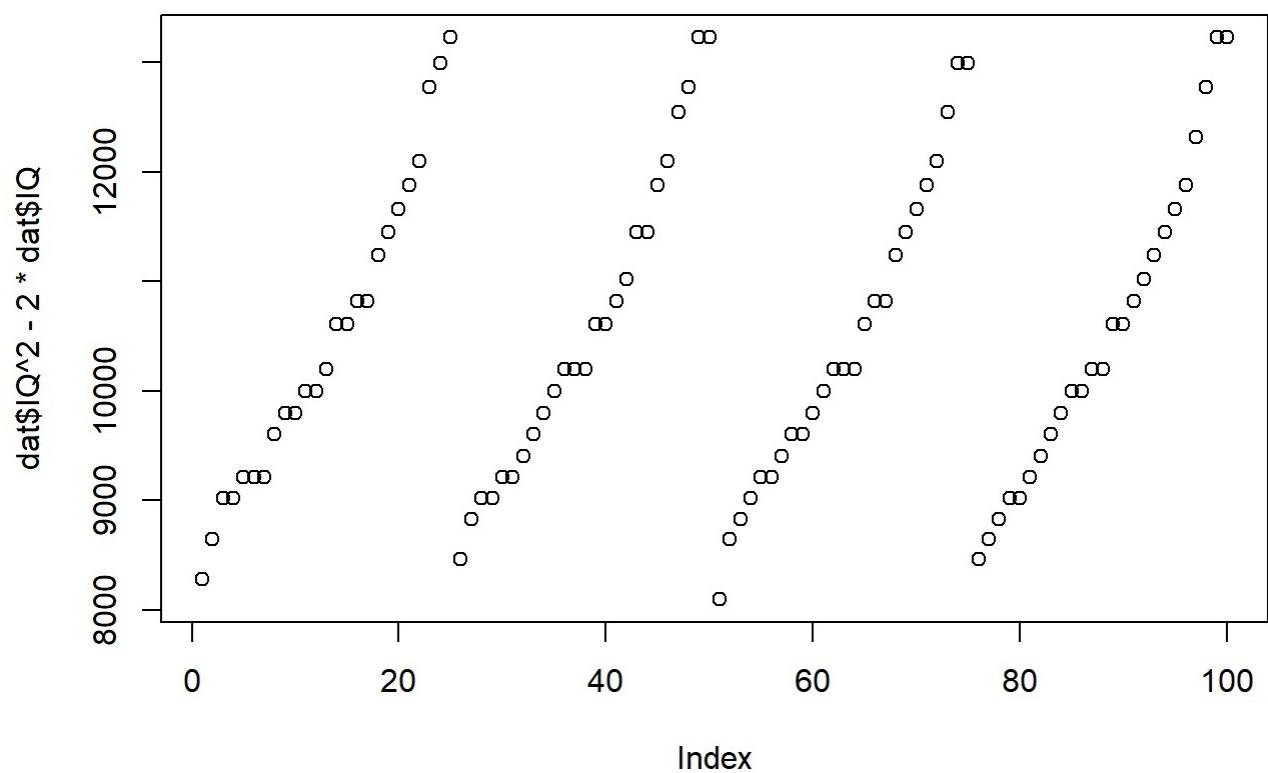
- pozivamo funkciju koja je deo paketa languageR

```
library(languageR)  
pairscor.fnc(dat[,c("Nacitanost", "IQ", "RT" )], hist=TRUE, smooth=TRUE, cex.point=1,  
col.points="darkgrey")
```


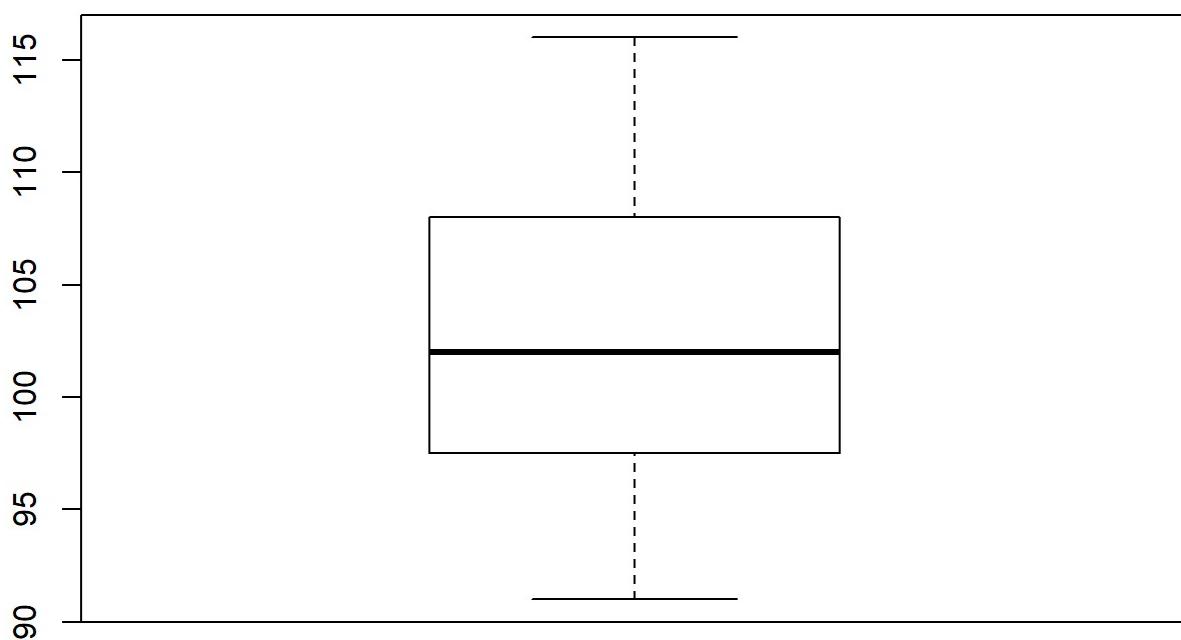
plotovanje funkcije

```
plot(dat$IQ^2-2*dat$IQ)
```


Box and whiskers plot

```
boxplot(dat$IQ)
```


Da prikažemo Box and whiskers plot po grupama

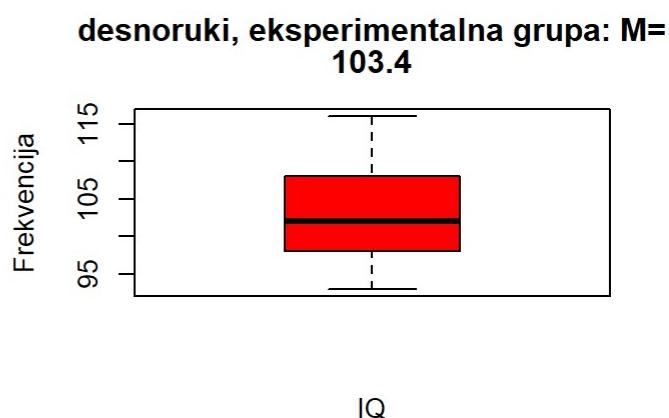
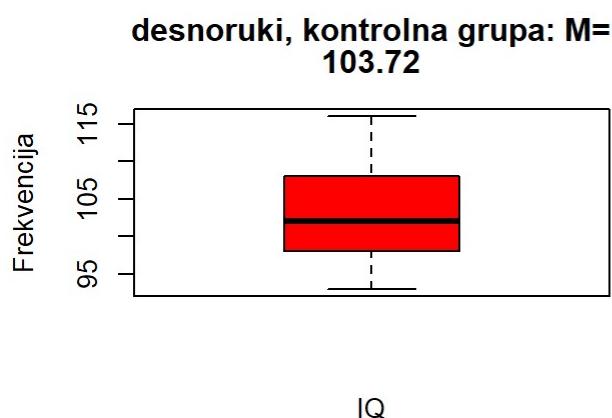
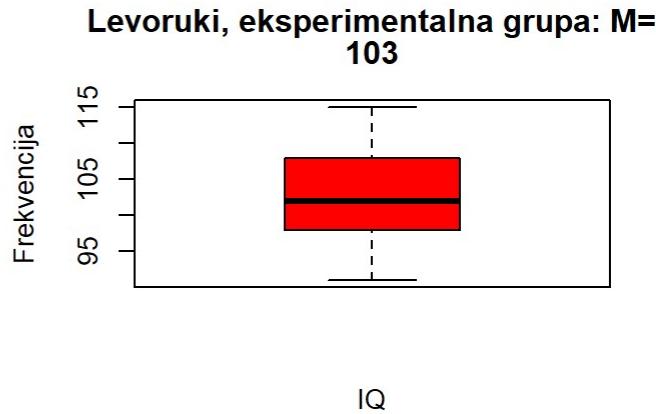
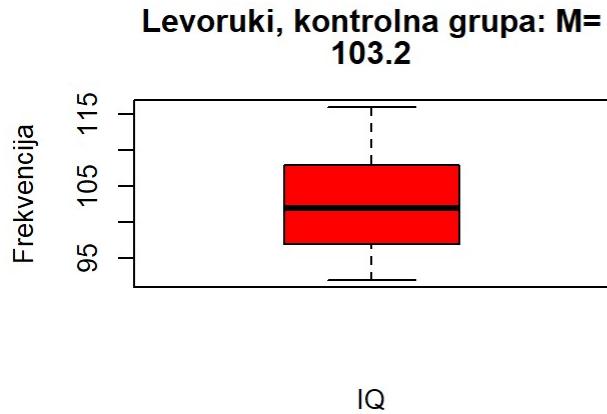
- nemojte ovo kucati sada (samo gledamo)

```
par(mfrow=c(2, 2))
boxplot(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ,
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("Levoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
        col="red")

boxplot(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ,
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("Levoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="levoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
        col="red")

boxplot(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ,
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("desnoruki, kontrolna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="kontrolna grupa",]$IQ)),
        col="red")

boxplot(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ,
        xlab="IQ",
        ylab="Frekvencija",
        main=c("desnoruki, eksperimentalna grupa: M=", mean(dat[dat$Rukost=="desnoruk" & dat$Manipulacija=="eksperimentalna grupa",]$IQ)),
        col="red")
```

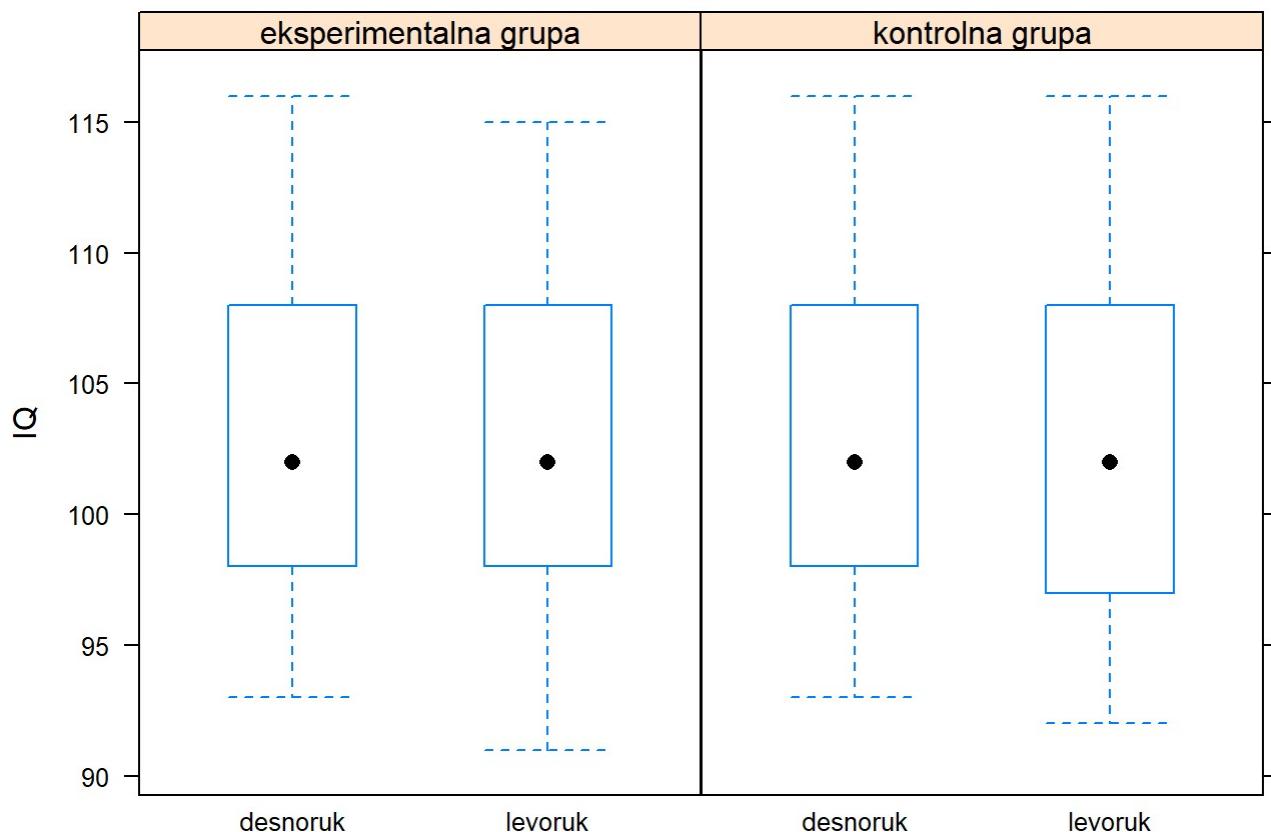


```
par(mfrow=c(1,1))
```

Isto to, sa mnogo manje kucanja - lattice

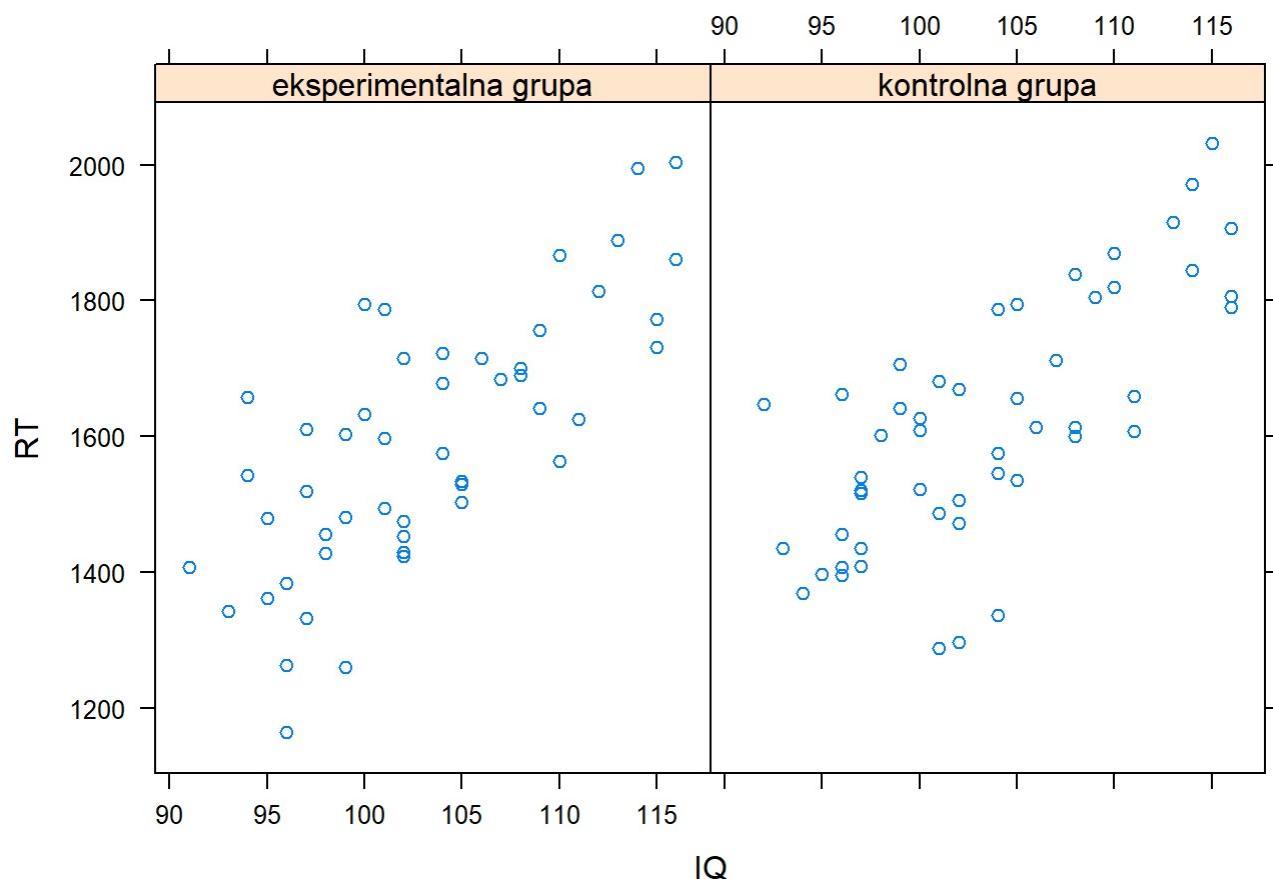
- Formula se čita kao: IQ u zavisnosti od nivoa fakotra Rukost i grupisano po nivoima faktora Manipulacija
- Kada budemo radili sa pravim podacima, vratićemo se na paket lattice (trellis grafiku), da vidimo njene punе moći

```
library(lattice) # učitamo paket lattice
bwplot(IQ ~ Rukost | Manipulacija, # prvi argument je formula koja definiše šta prikazati
       data=dat) # drugi argument je data frame
```


U istom paketu: skaterplot po kategorijama

```
xyplot(RT ~ IQ | Manipulacija,  
       data=dat)
```

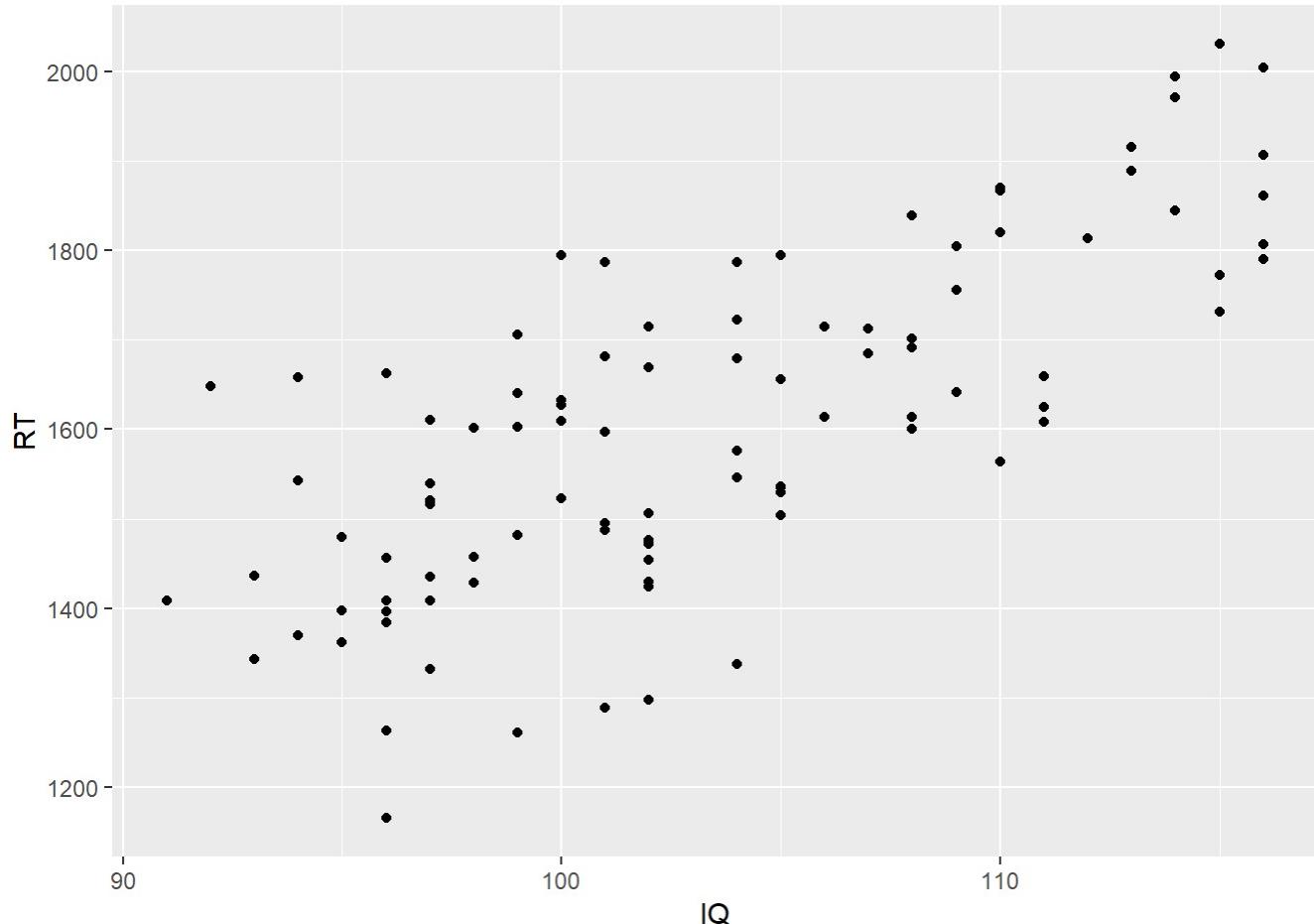

ggplot2

- Paket napisan na osnovu knjige GRAMMAR OF GRAPHICS (Wilkinson, 1999)
- Trenutno najbolji i najzastupljeniji paket za grafičko prikazivanje
- Svaki grafikon ima barem tri osnovne komponente:
  - 1. podatke
  - 2. mapiranje varijabli na koordinate na osama, boju i veličinu: aes
  - 3. način na koji treba prikazati svaku opseravciju (tačke, linije, stubići...): geom

```
library (ggplot2) # učitamo paket

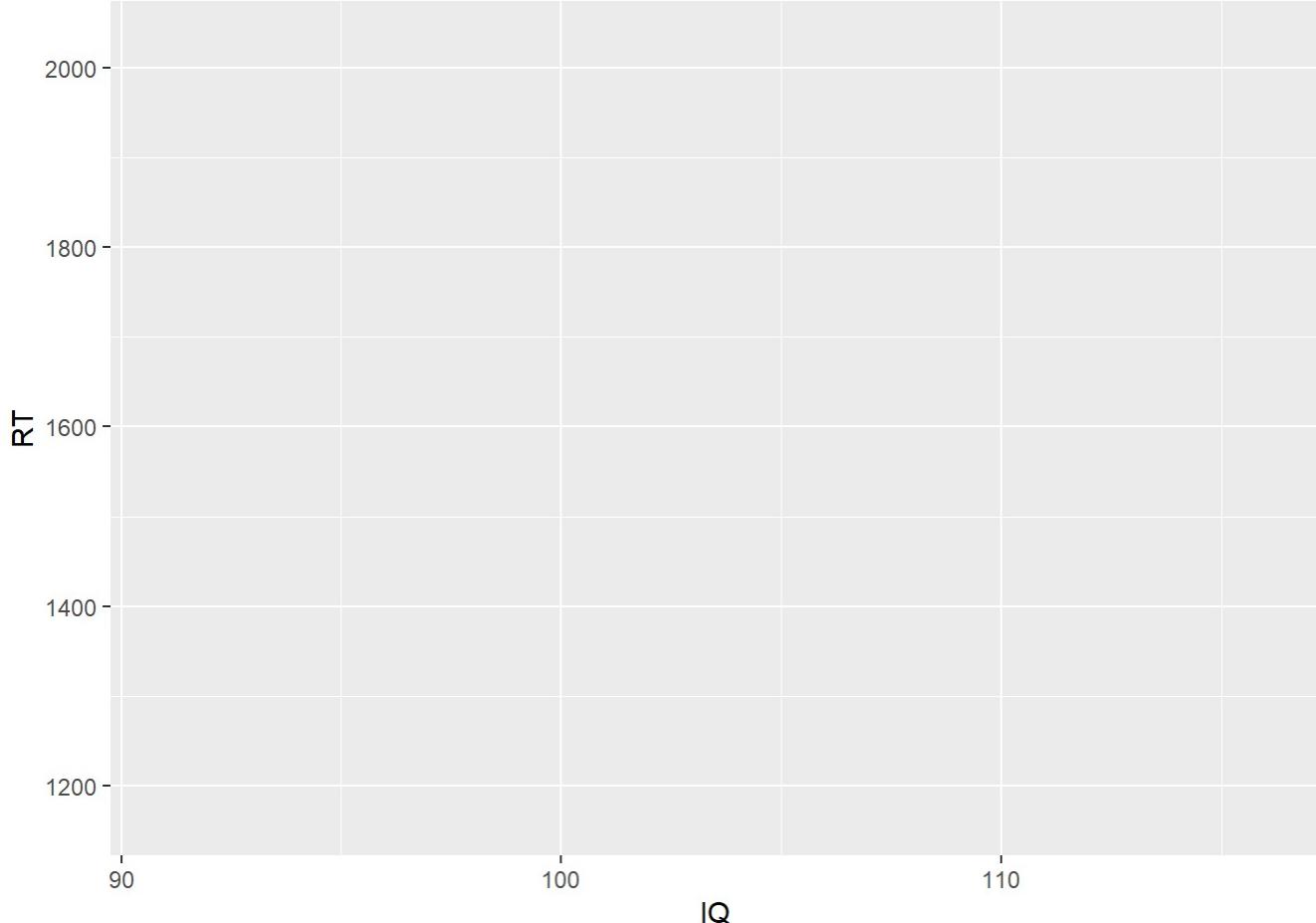
ggplot(dat, # definišemo koji data frame treba koristiti
       aes(x = IQ, y = RT)) + # mapiramo varijable na ose
geom_point() # definišemo kako treba prikazati vrednosti: ovde kao tačke
```


ggplot layers

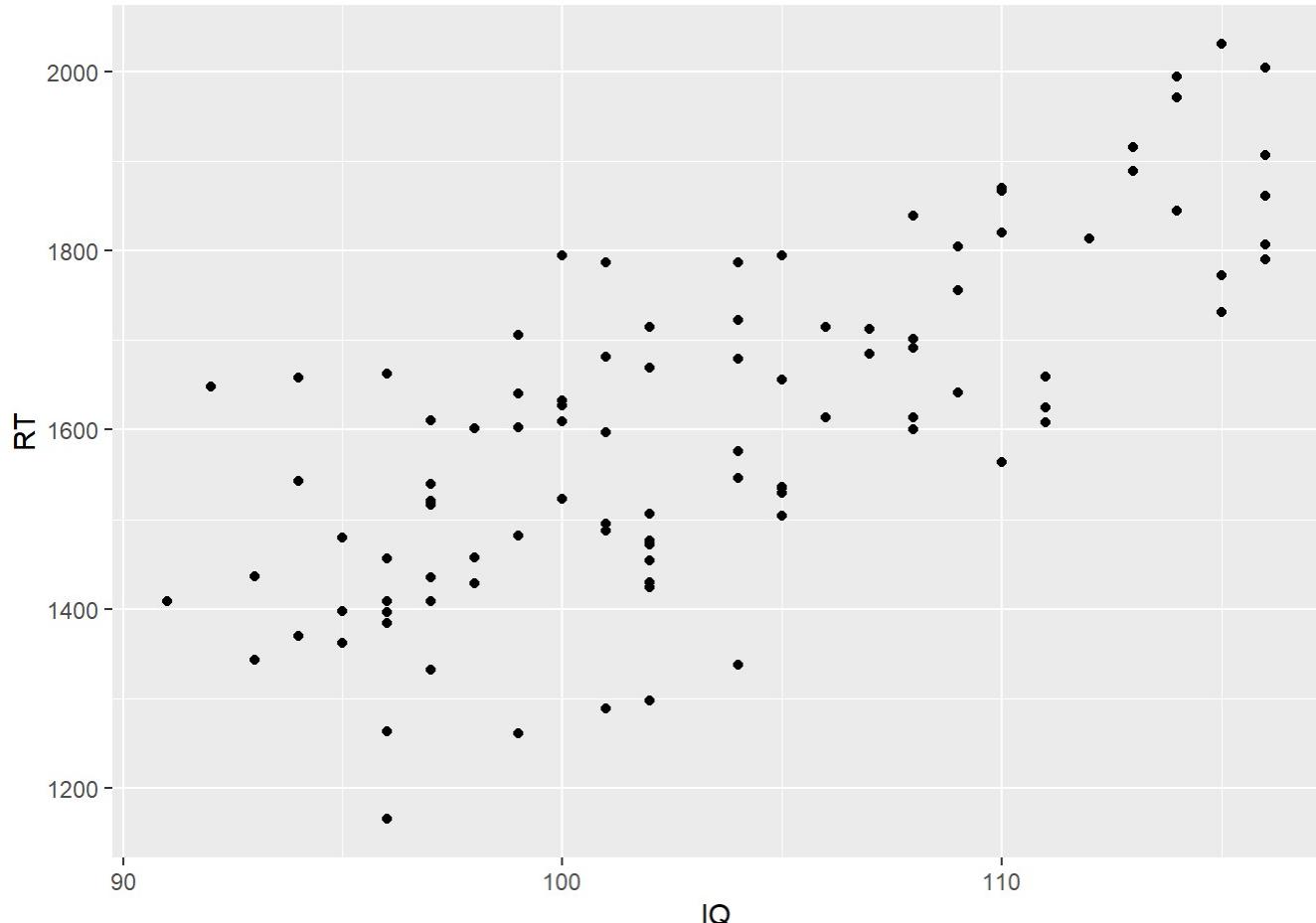
- grafikon možemo da gradimo dodajući sloj po sloj
- koristeći + da dodajemo slojeve

```
g0 = ggplot(dat, aes(x=IQ, y=RT)) # osnovni grafikon sačuvamo u neku varijablu  
g0 # vidimo da su tu samo ose
```


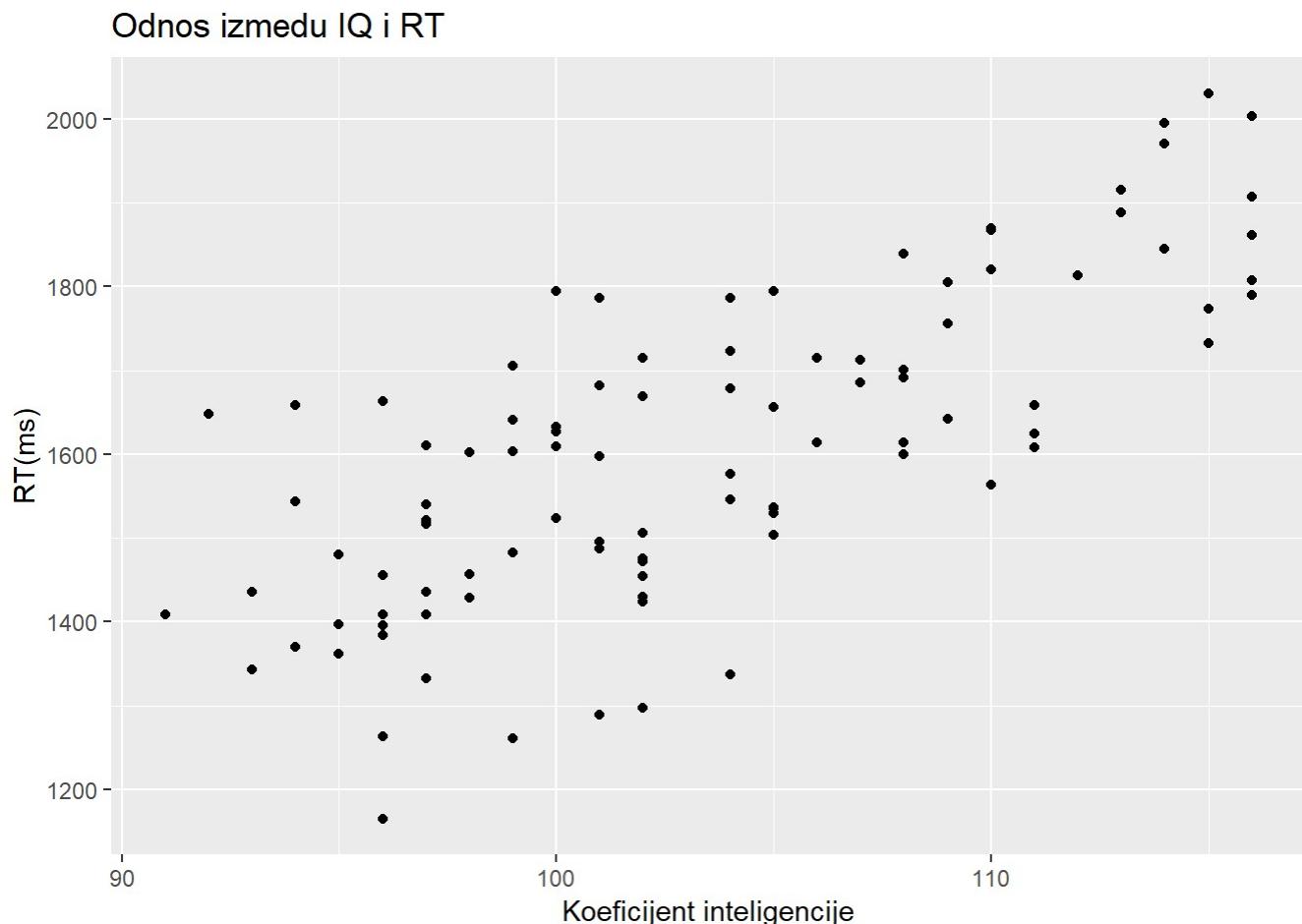
Dodamo tačke

```
g1 = g0 + # nove slojeve dodajemo pomoću znaka +
      geom_point() # da prikažemo tačke (skatterplot)
g1
```


Dodamo naslov i nazine osa

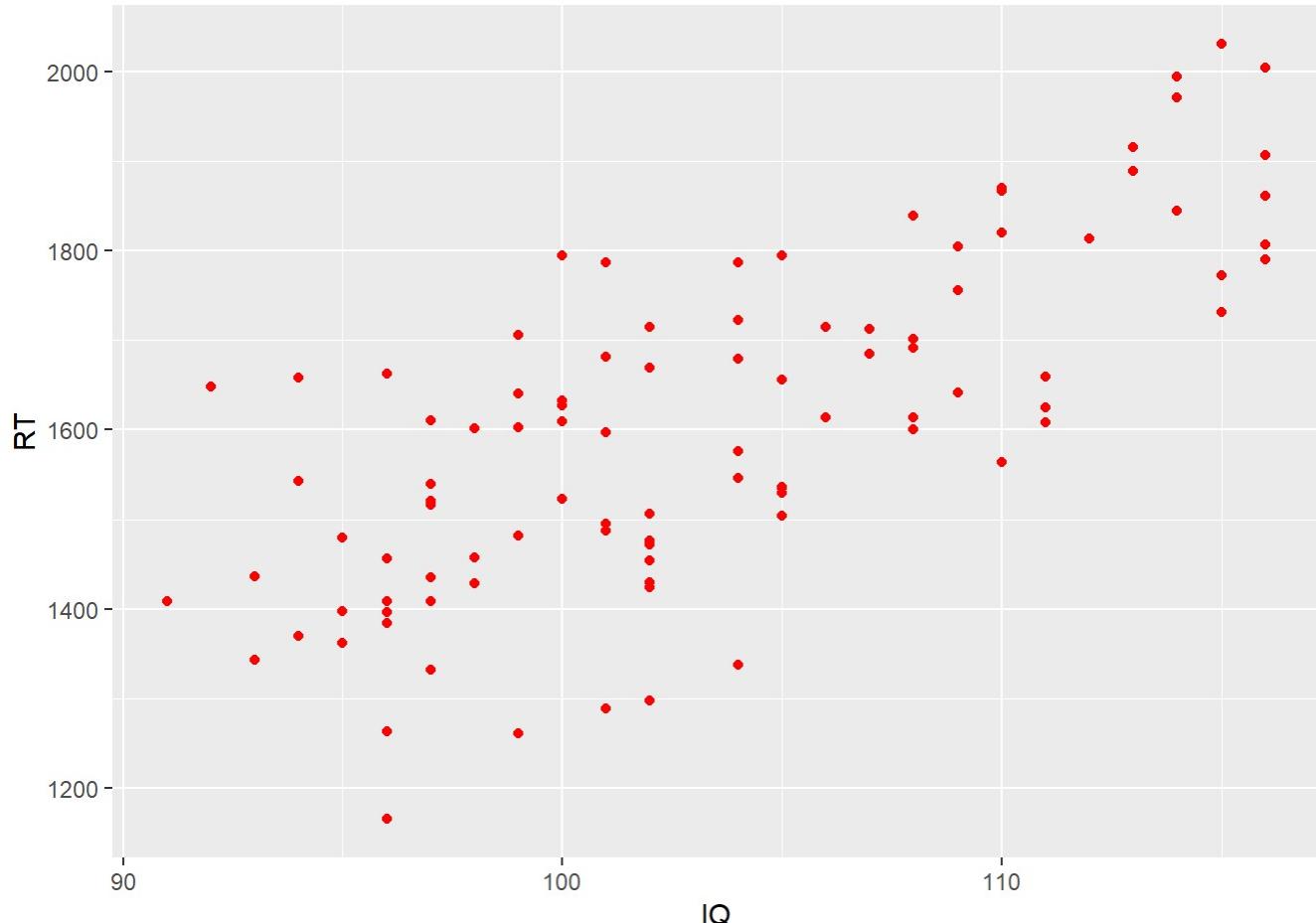
```
g2 = g1 +  
  ggtitle("Odnos između IQ i RT") + # damo naslov grafikonu  
  xlab("Koeficijent inteligencije") + # damo naslov x osi  
  ylab("RT(ms)") # damo naslov y osi  
  
g2
```


geom_point: boja tačaka

- Da promenimo boju svim tačkama

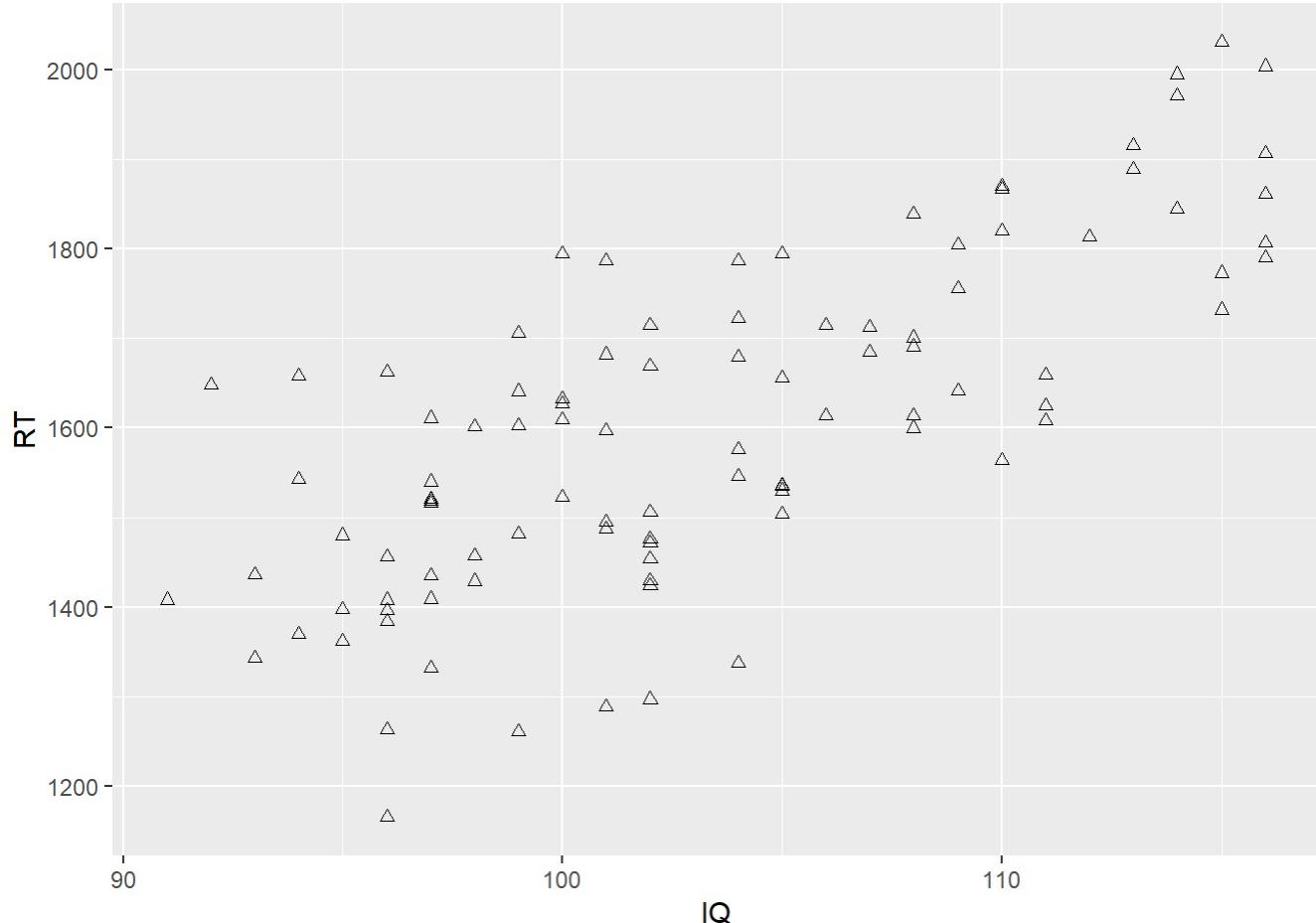
```
g2 = g0 + geom_point(colour = "red")
g2
```


geom_point: oblik tačaka

- Da promenim oblik svim tačkama (postoji "šifrarnik")

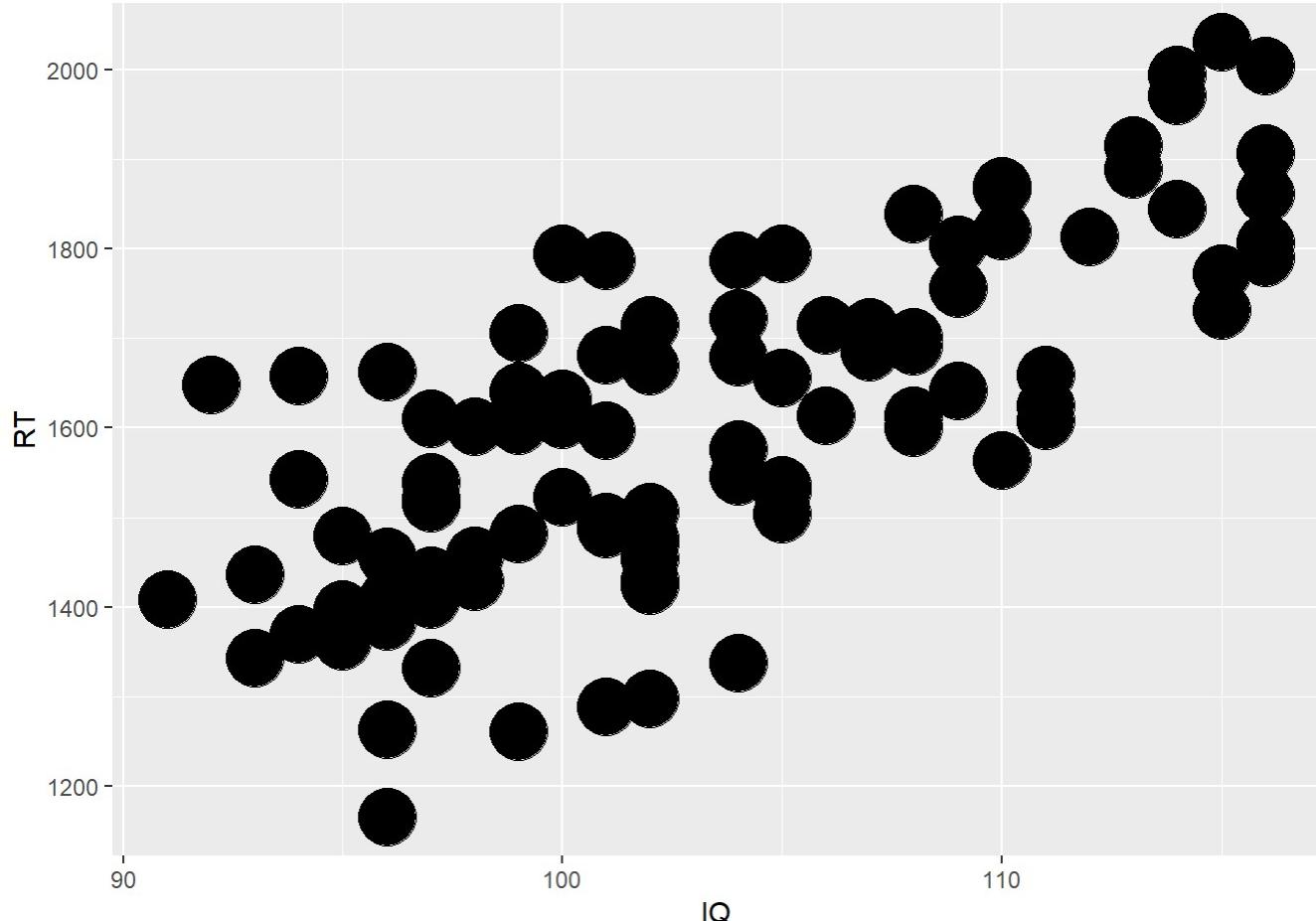
```
g3 = g0 + geom_point(shape = 24)  
g3
```


geom_point: veličina tačaka

- Da promenimo veličinu svim tačkama

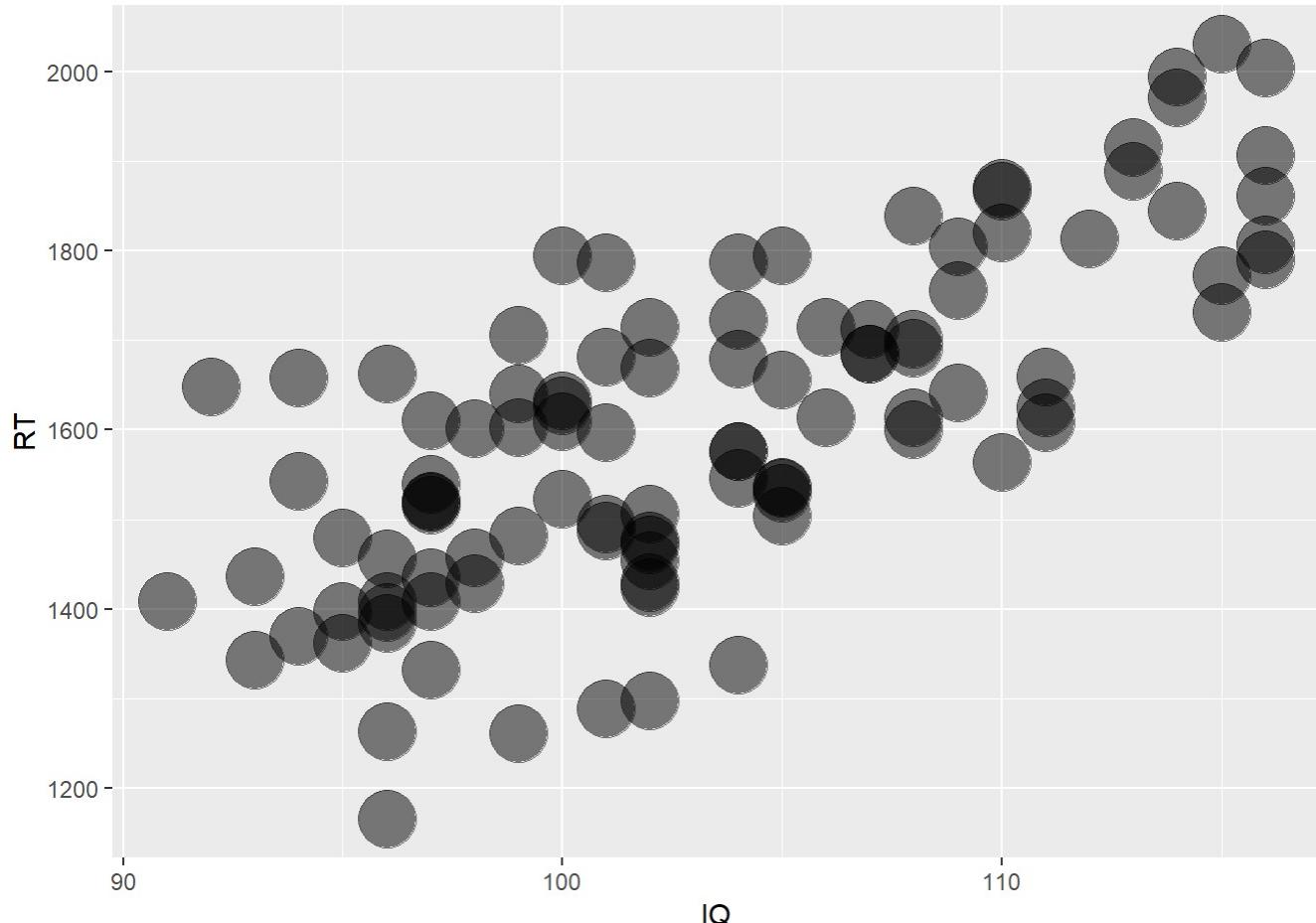
```
g4 = g0 + geom_point(size = 10)  
g4
```


geom_point: transparentnost tačaka

- Pogodno za big data, za preopterećene grafikone

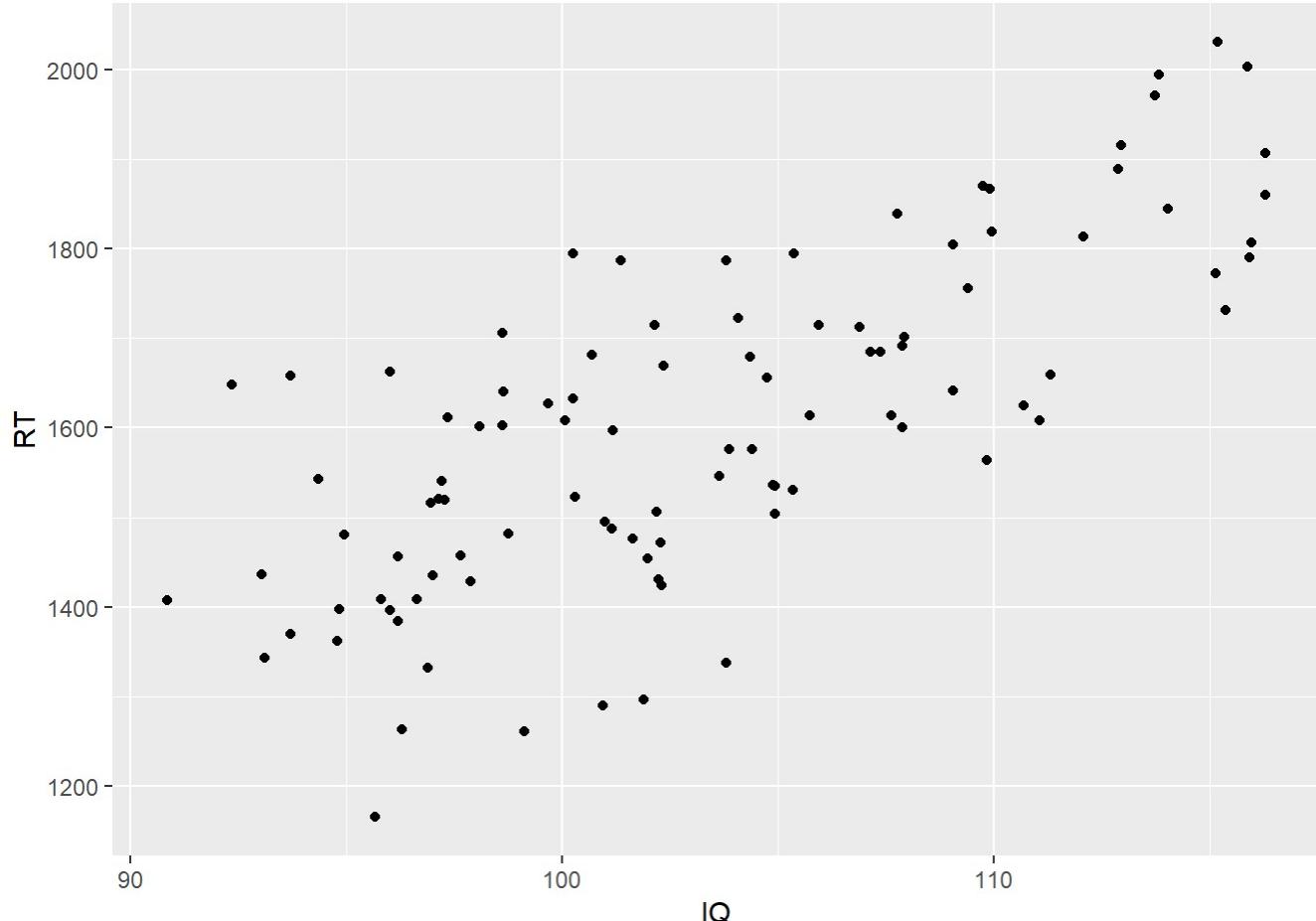
```
g0 + geom_point(size = 10, alpha = 0.5)
```


geom_point: da se tačke “razmaknu”

- još jedno rešenje za preopterećene grafikone

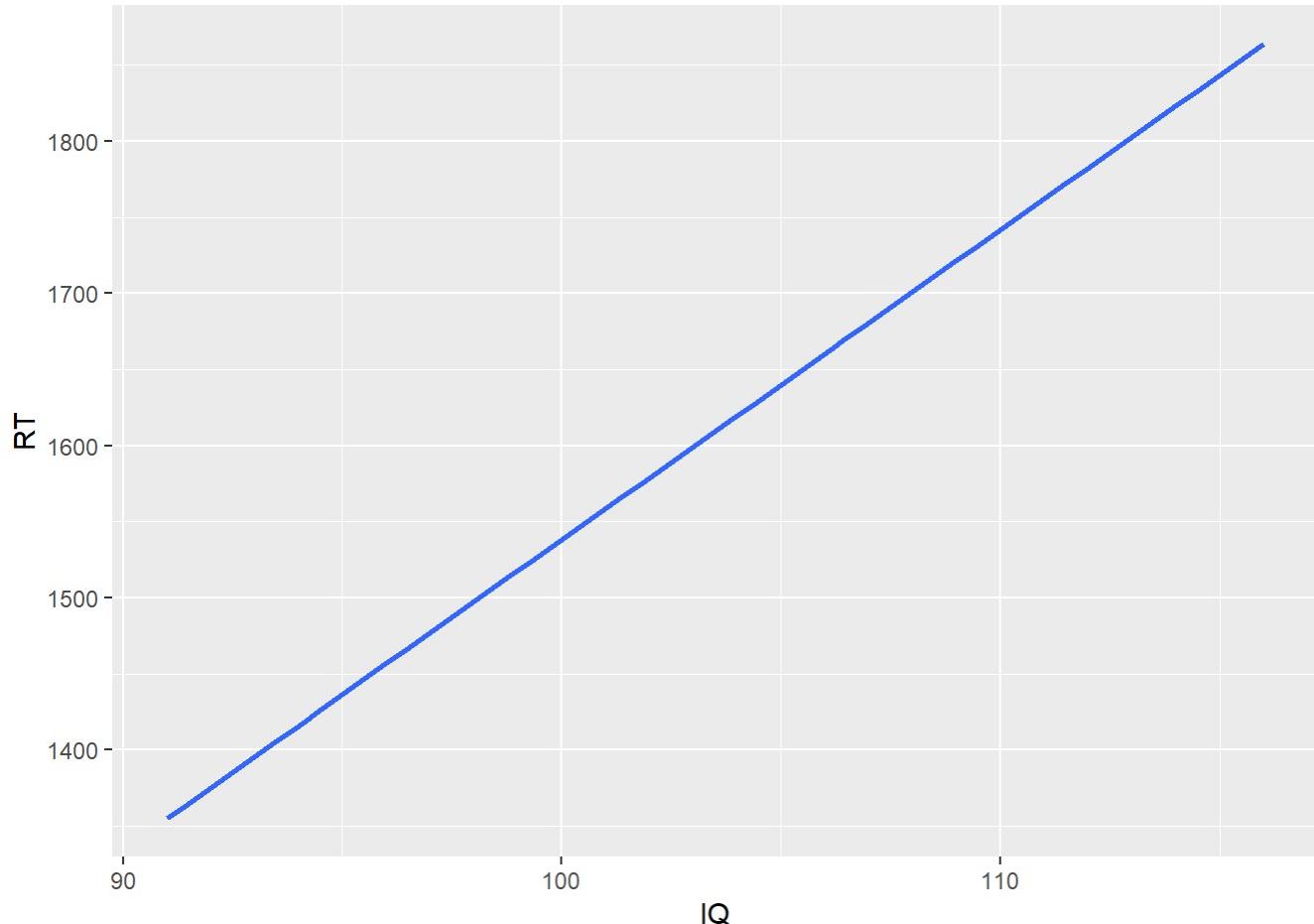
```
g0 + geom_jitter()
```


Regresiona prava

- samo linija

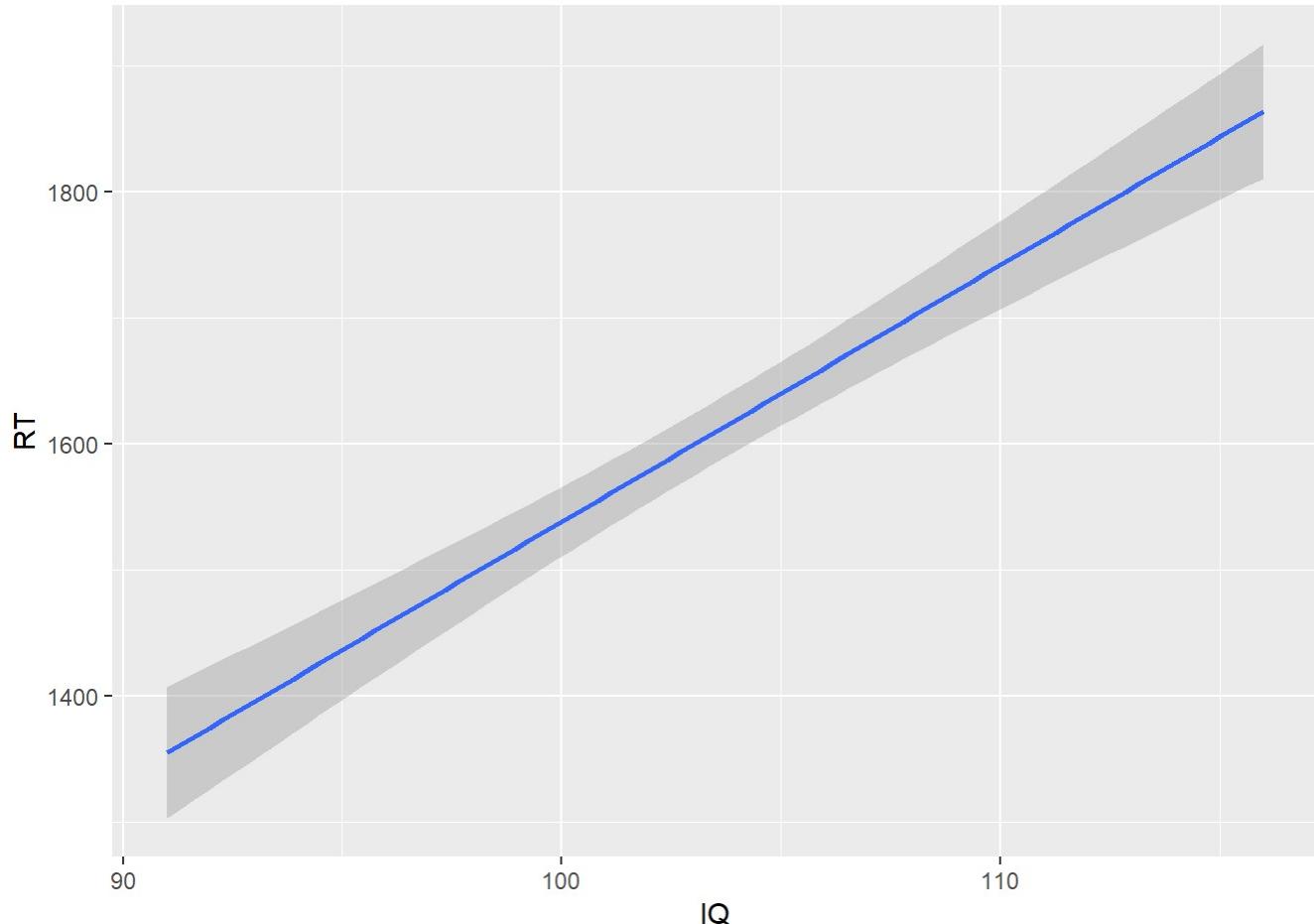
```
g9 = g0 + geom_smooth(method = "lm", se = FALSE)  
g9
```


Regresiona prava

- linija i 95% CI

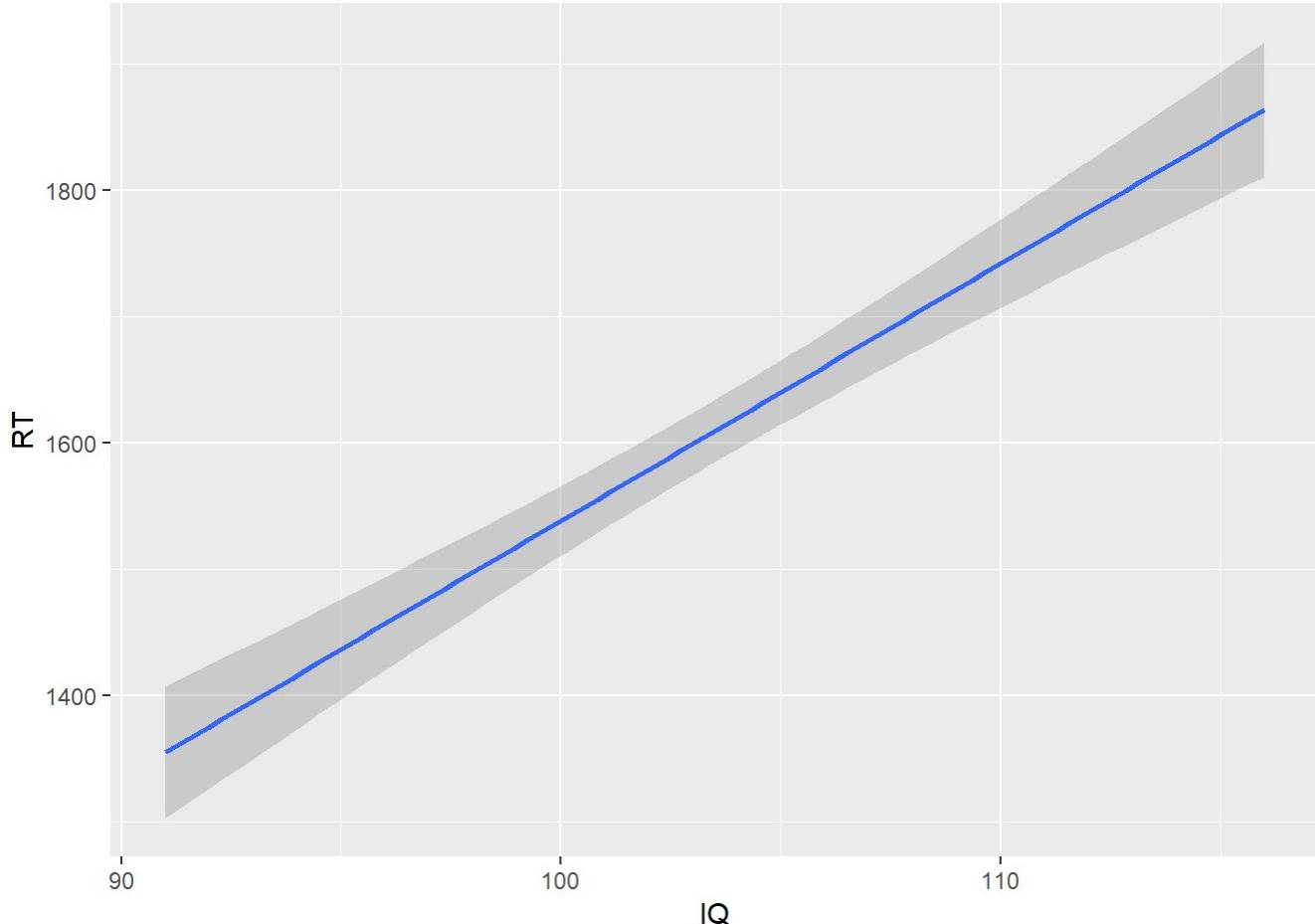
```
g10 = g0 + geom_smooth(method = "lm", se = TRUE)  
g10
```


Predikcija van opsega zabeleženih vrednosti

- ggplot automatski crta liniju samo unutar zabeleženog raspone
- ako želimo ekstrapolaaciju, moramo to da tražimo:

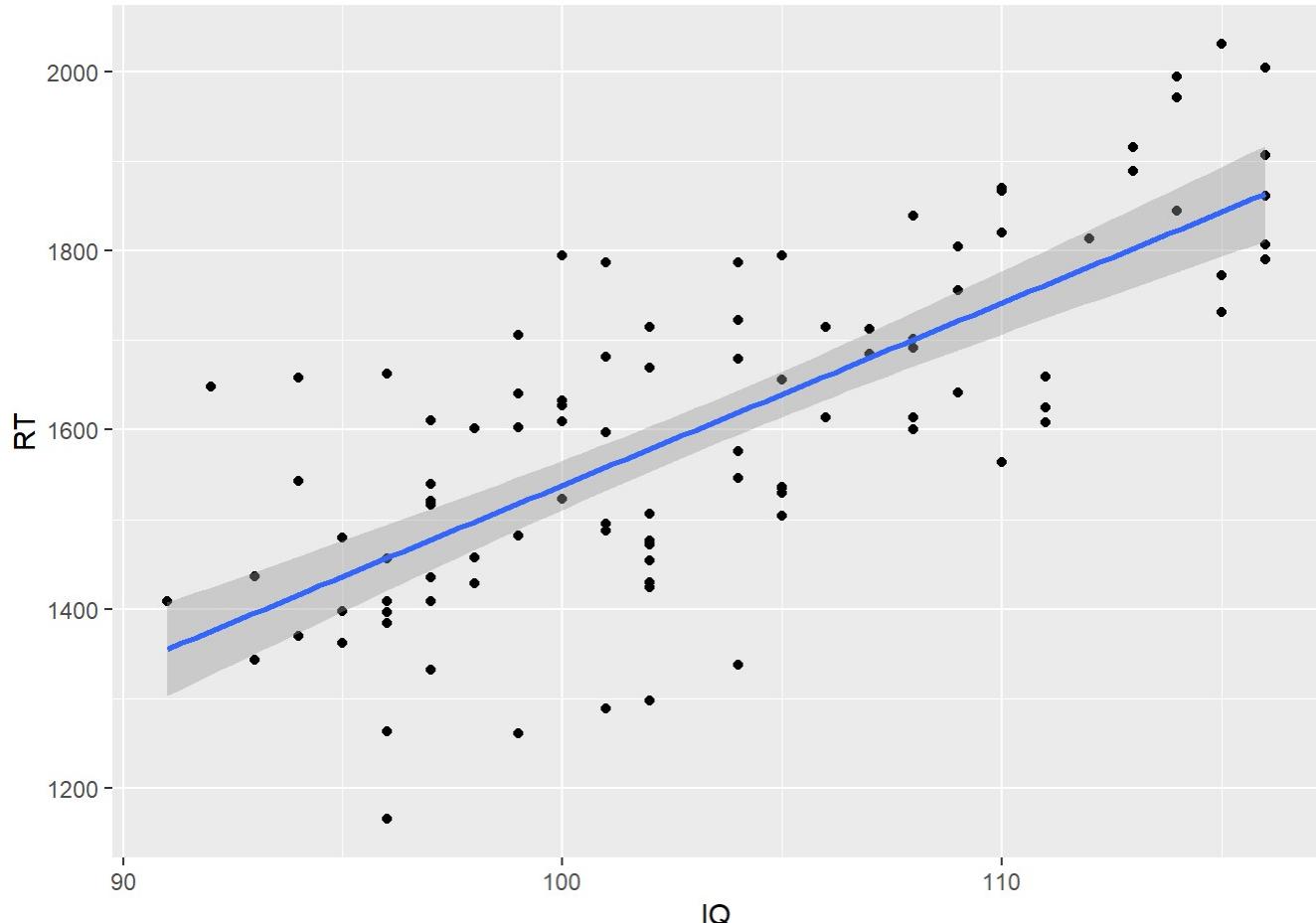
```
g0 + geom_smooth(method = "lm", se = TRUE, fullrange=TRUE)
```


Regresiona prava

- linija i CI i pojedinačna merenja

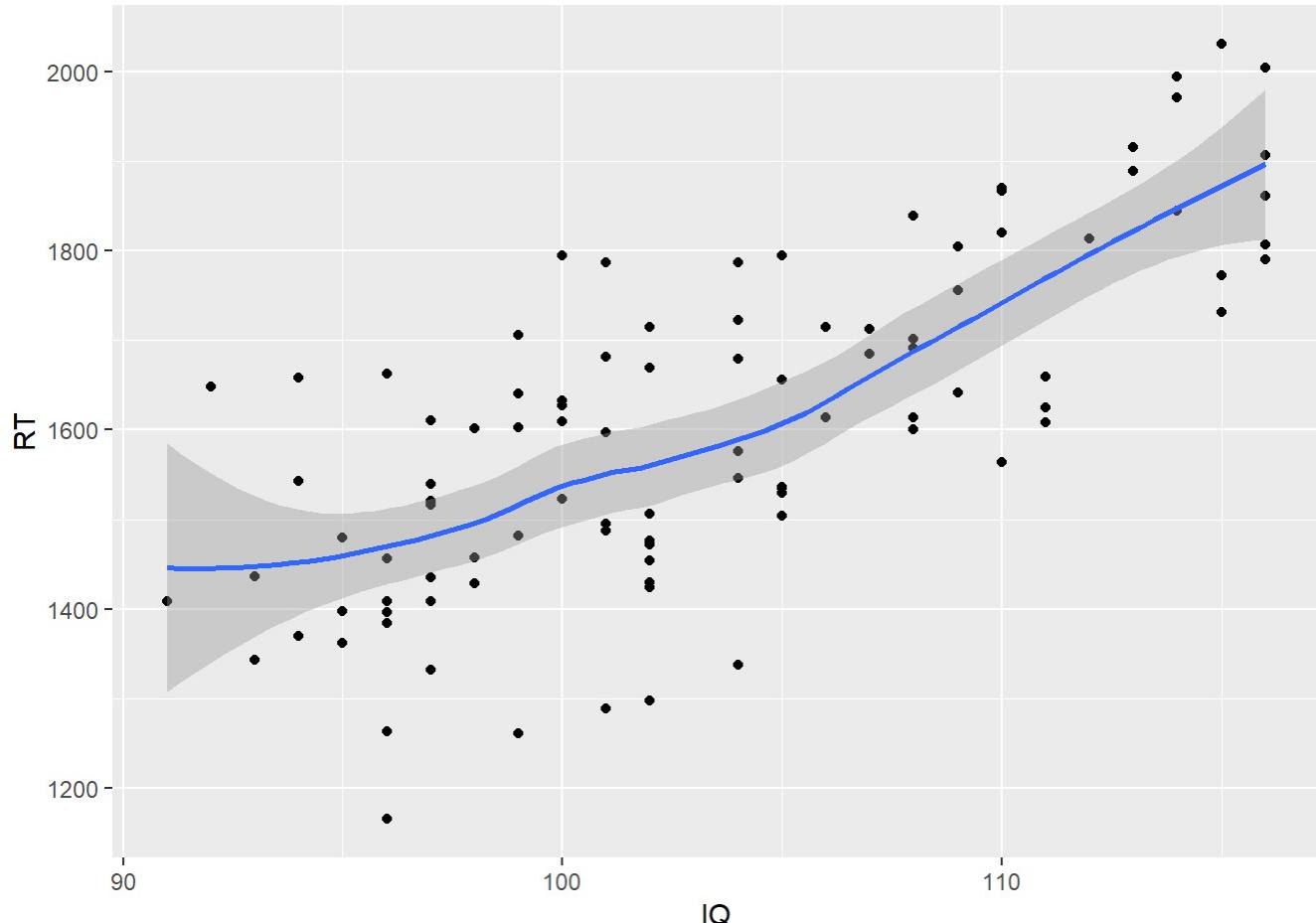
```
g10 = g1 + geom_smooth(method = "lm", se = TRUE)  
g10
```


Regresiona “kriva”

- za brzi uvid u nelinearnost

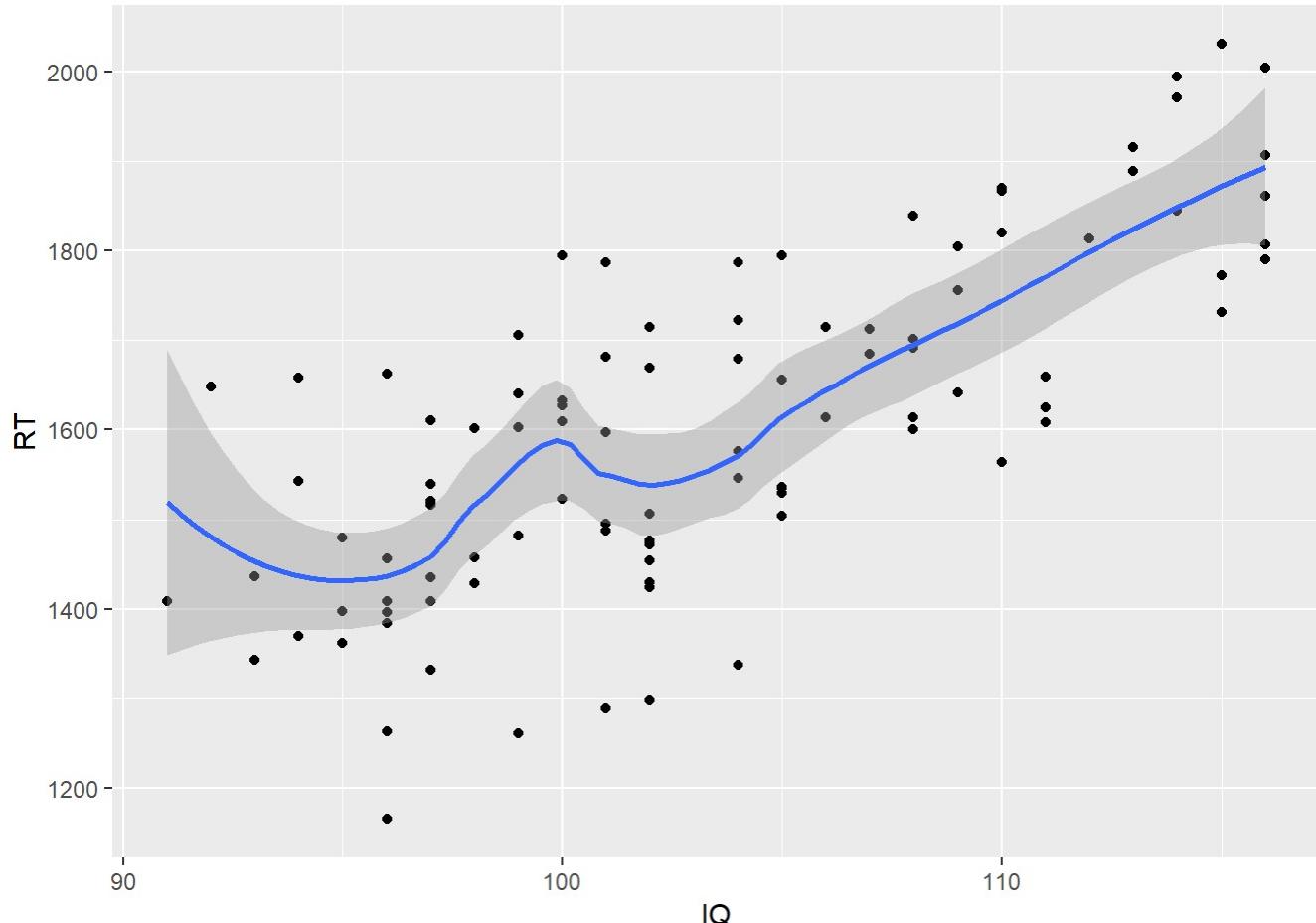
```
g1 + geom_smooth(method = "loess", se = TRUE)
```


Regresiona “kriva”

- smanjimo veličinu prozora za računanje lokalnih proseka (dozvolimo veću krivudavost)

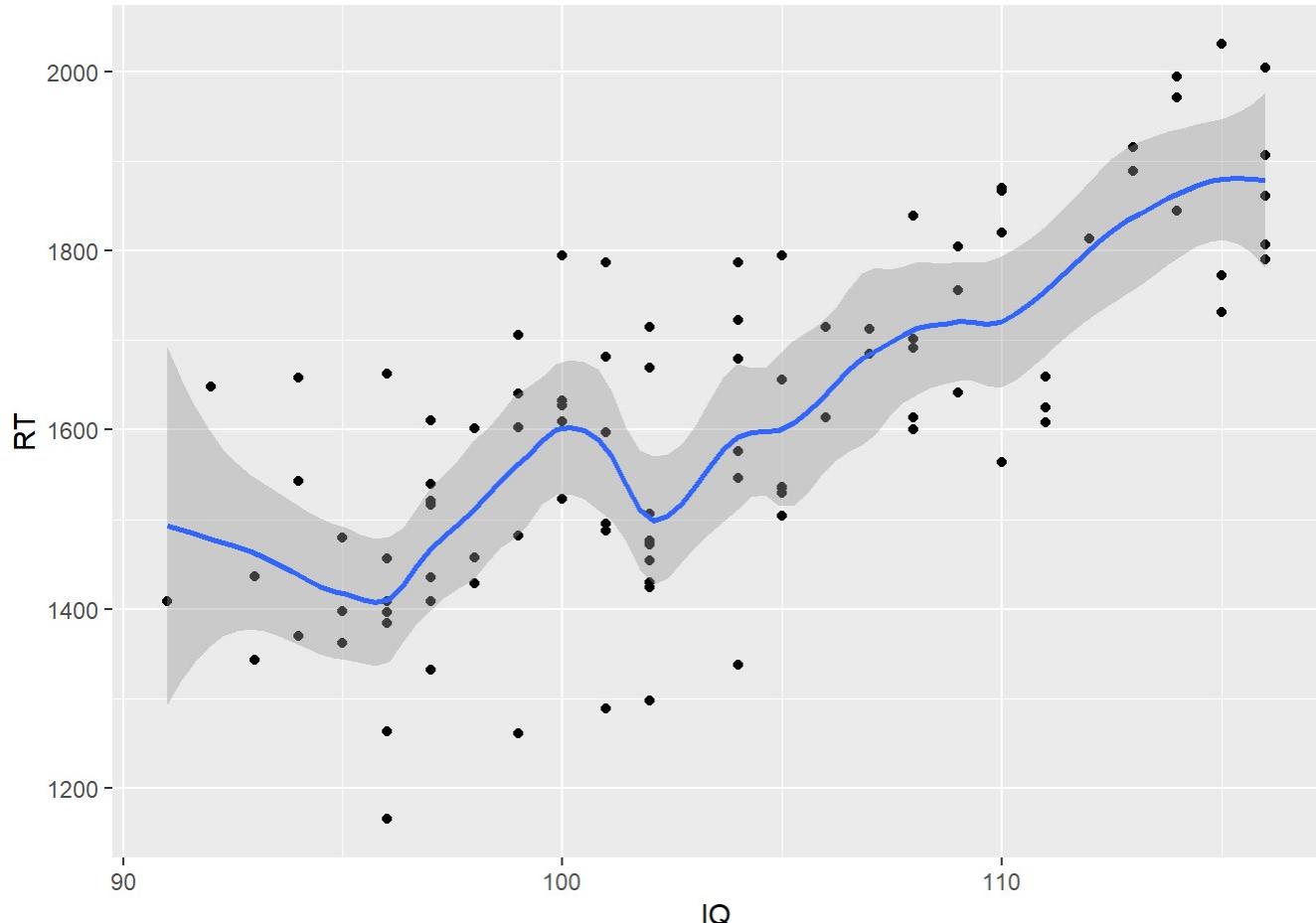
```
g1 + geom_smooth(method = "loess", se = TRUE, span = 0.5)
```


Regresiona “kriva”

- dozvolimo još veću krivudavost

```
g1 + geom_smooth(method = "loess", se = TRUE, span = 0.3)
```


Posle prvog upoznavanja sa ggplot2, da se sistematičnije pozabavimo suštinom

- Svaki grafikon ima nekoliko komponenti:
- 1. podatke (najbolje čist i uredan data frame); različiti lejeri mogu da prikazuju različite podatke
- 2. aes: kako se varijable mapiraju na vizuelne karakteristike; mapiranje varijabli na koordinate na osama, boju i veličinu
- 3. geom: naziv geometrijskog objekta koji se koristi za crtanje, način na koji treba prikazati svaku opseravciju (tačke, linije, stubići...)
- 4. stat: vrsta statističke transformacije koju treba primeniti (identity, smooth...)
- 5. position: način na koji se rešava problem preklapanja, kako organizujemo elemente unutar grafikona (jittering, stacking, dodging), ali i kako organizujemo višestruke grafikone unutar jedne slike (faceting)
- 6. ose: kako ih obeležvamo, orijentisemo i sl.
- 7. koordinatni sistem: mi ćemo se baviti dekartovskim, ali postoje i drugi
- 8. teme: kakav opšti stil dajemo grafikonu (klasični, minimalni...)

Layer: data

- podaci koje vizualizujemo
- naš data frame
- obično prvi argument funkcije ggplot()

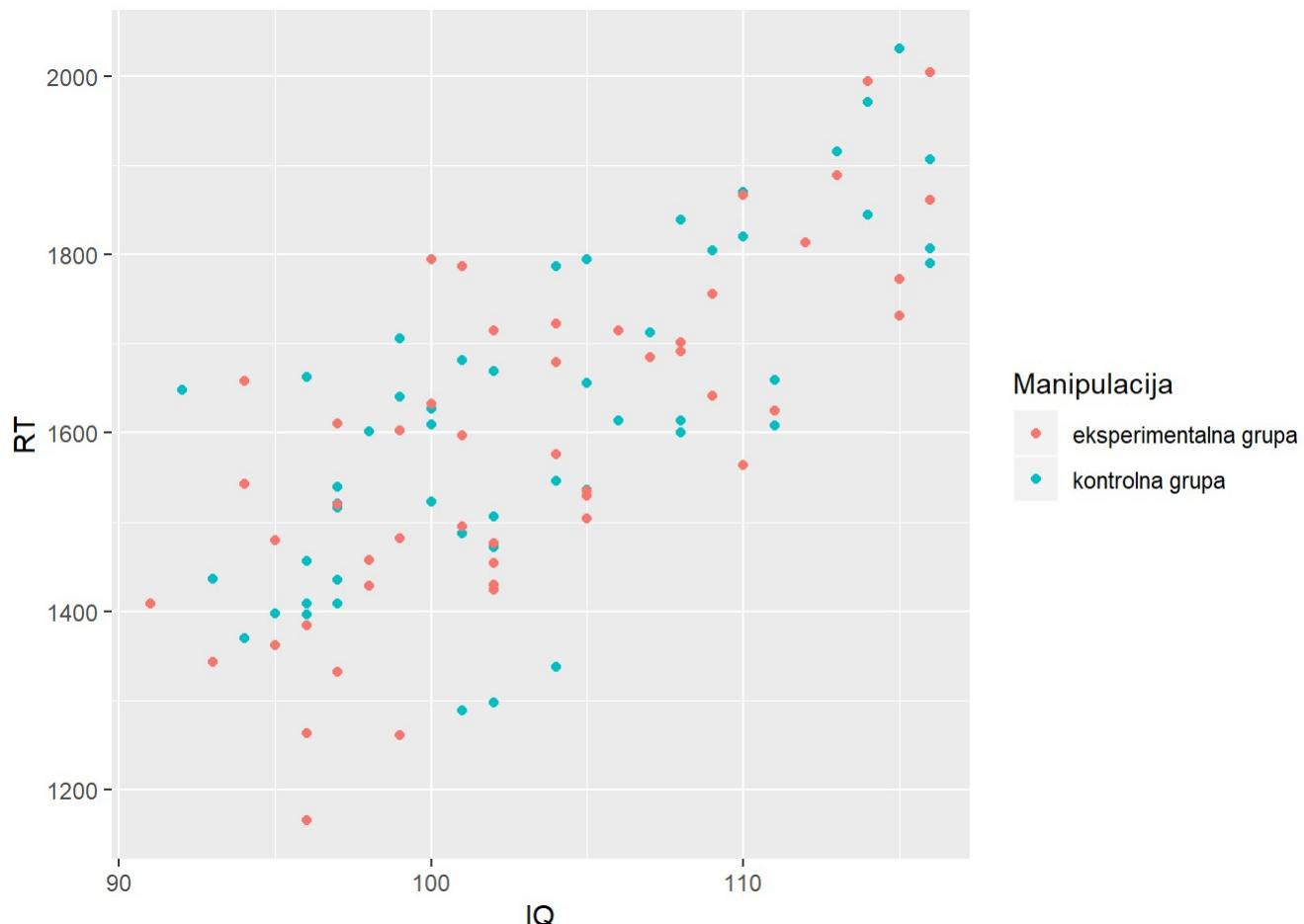
Layer: aes

- mapiranje varijabli na vizuelne karakteristike
- osnovna: mapiranje varijabli na x i y osu (to smo već videli)

Layer aes: boja tačaka

- Da stavimo boju tačaka u funkciju neke varijable

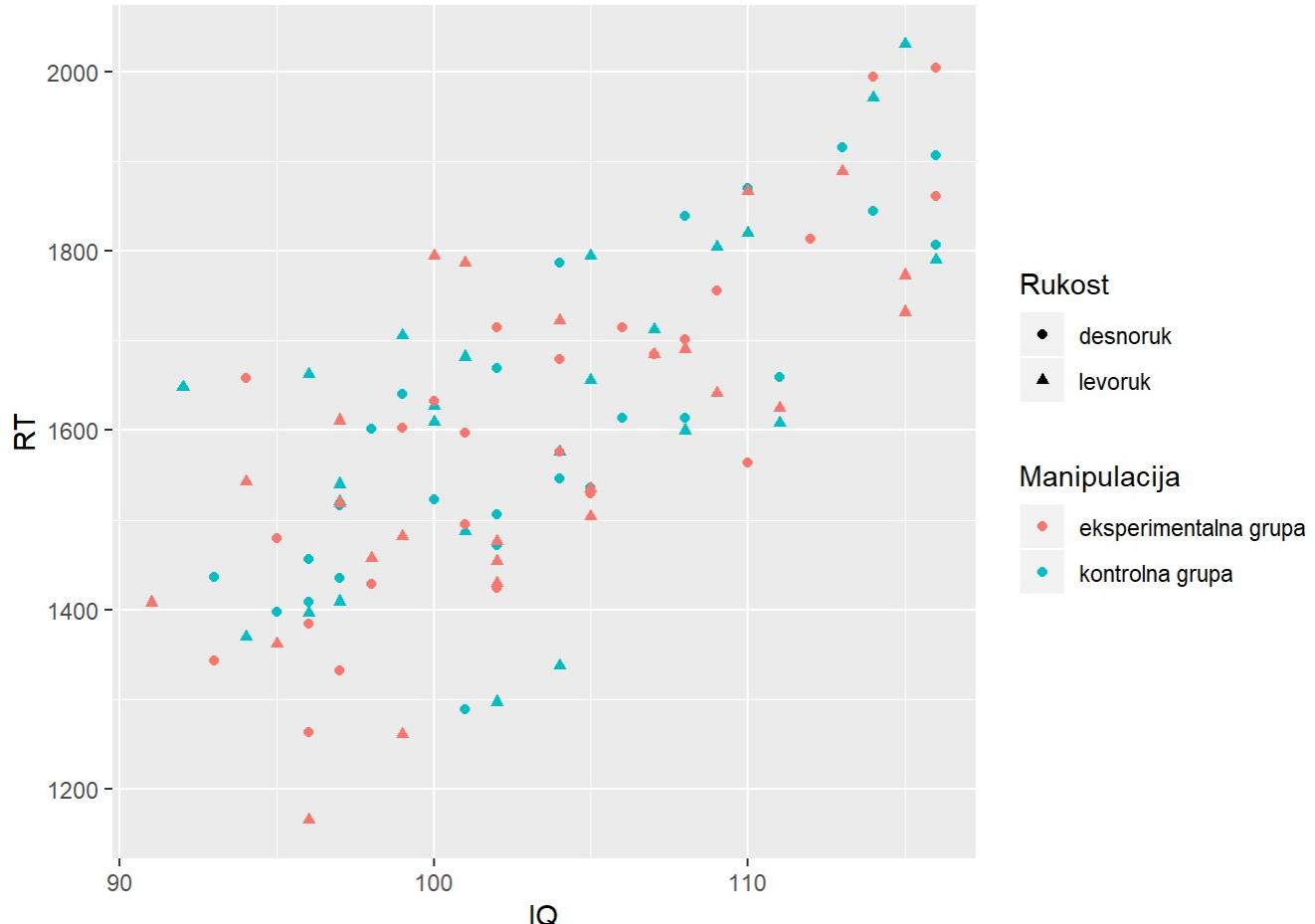
```
g5 = g1 + aes(colour = Manipulacija)
g5
```


Layer aes: oblik tačaka

- Da stavimo oblik tačaka u funkciju neke varijable

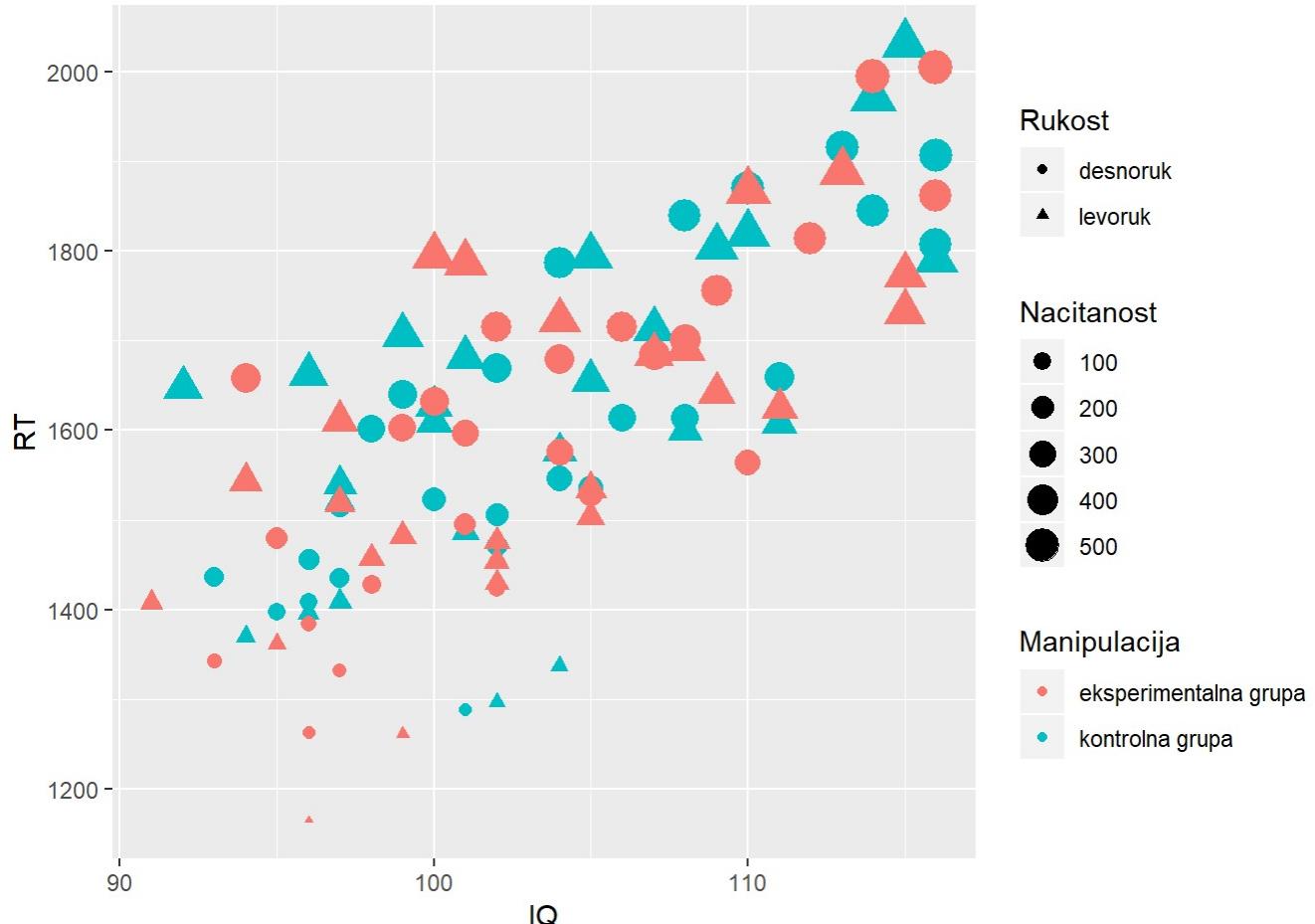
```
g6 = g5 + aes(shape = Rukost)
g6
```


Layer aes: veličina tačaka

- Da stavimo veličinu tačaka u funkciju neke varijable

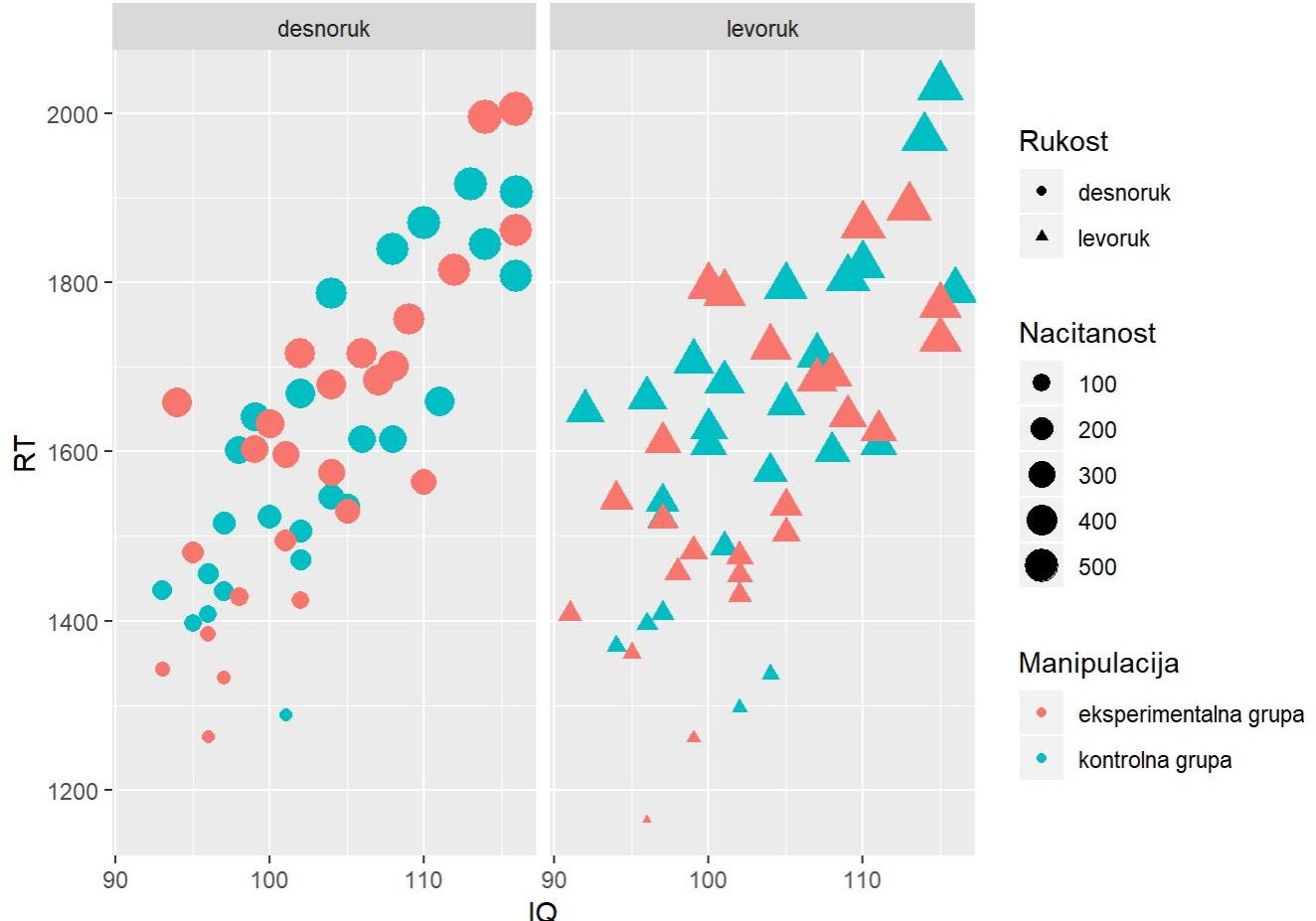
```
g7 = g6 + aes(size = Nacitanost)  
g7
```


faceting

- podjela na "podgrafikone" na osnovu nivoa jedne ili više kategoričkih varijabli

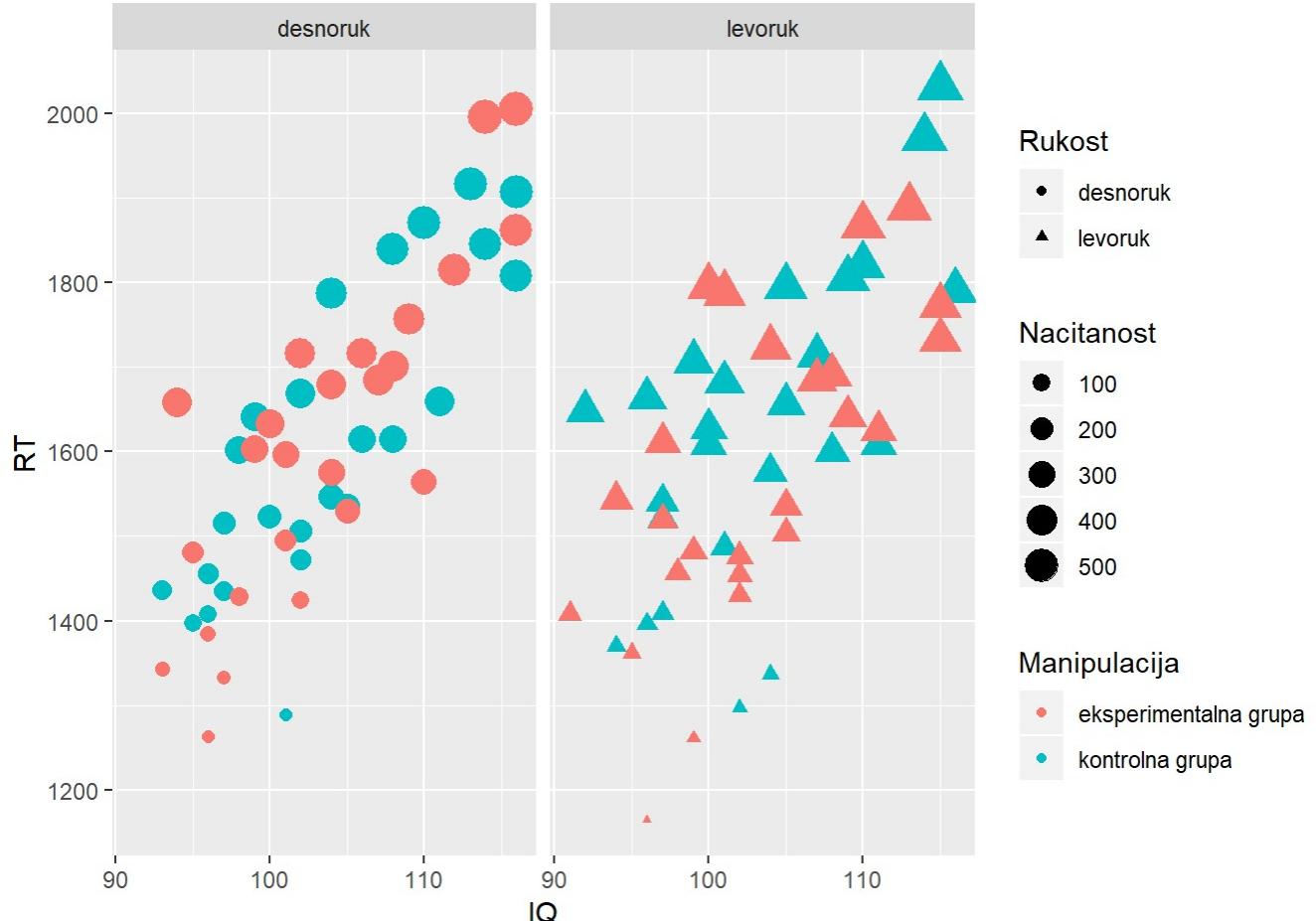
```
g8 = g7 + facet_wrap(~Rukost)
# za svaki nivo varijable Rukost napravi odvojen grafikon,
# poređa ih u niz i "upakuje" kako je najzgodnije
g8
```


faceting

- slično, ali nivoi isključivo po kolonama grafikona

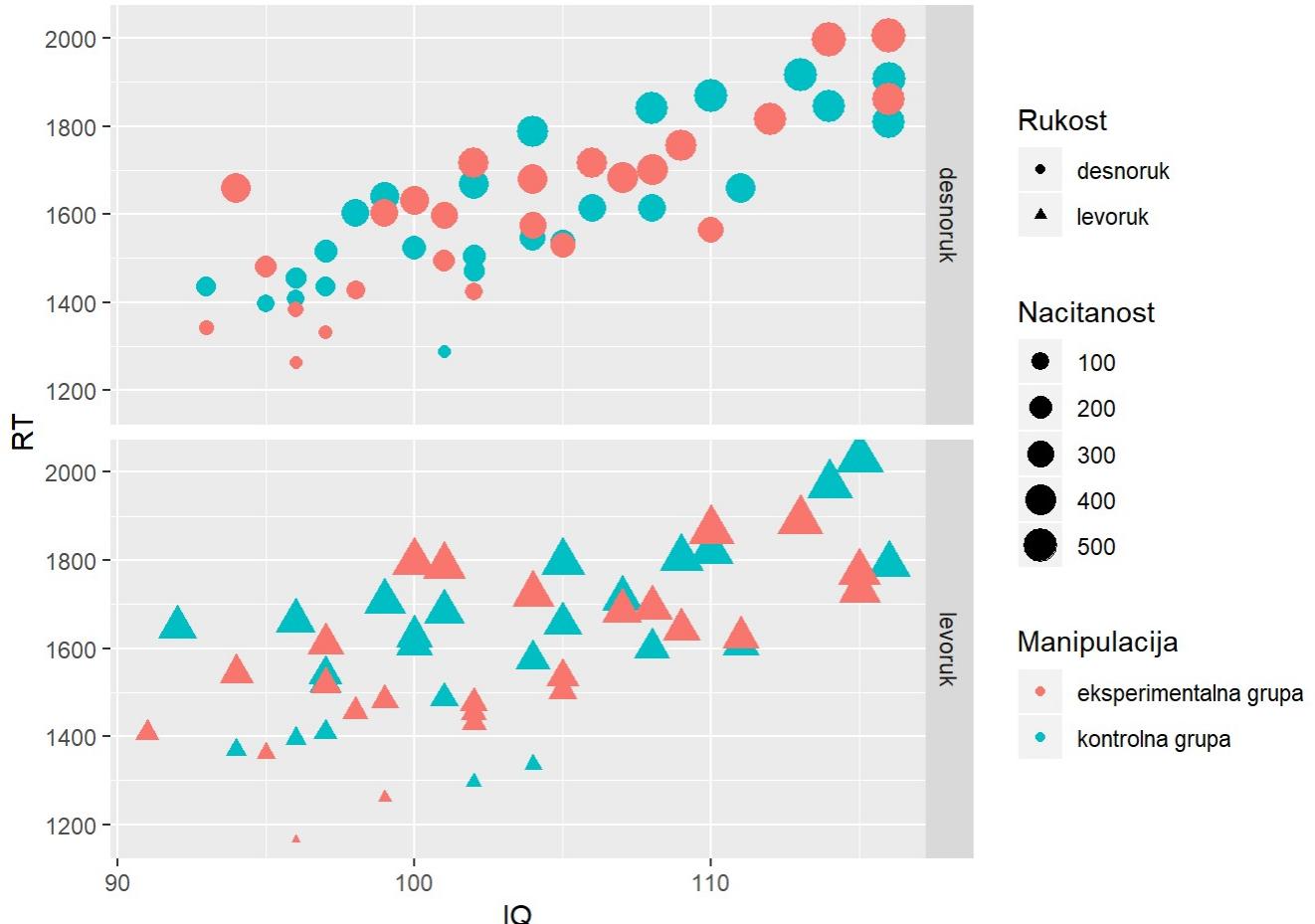
```
g7 + facet_grid(.~Rukost)
```


faceting

- slično, ali nivoi isključivo po redovima grafikona

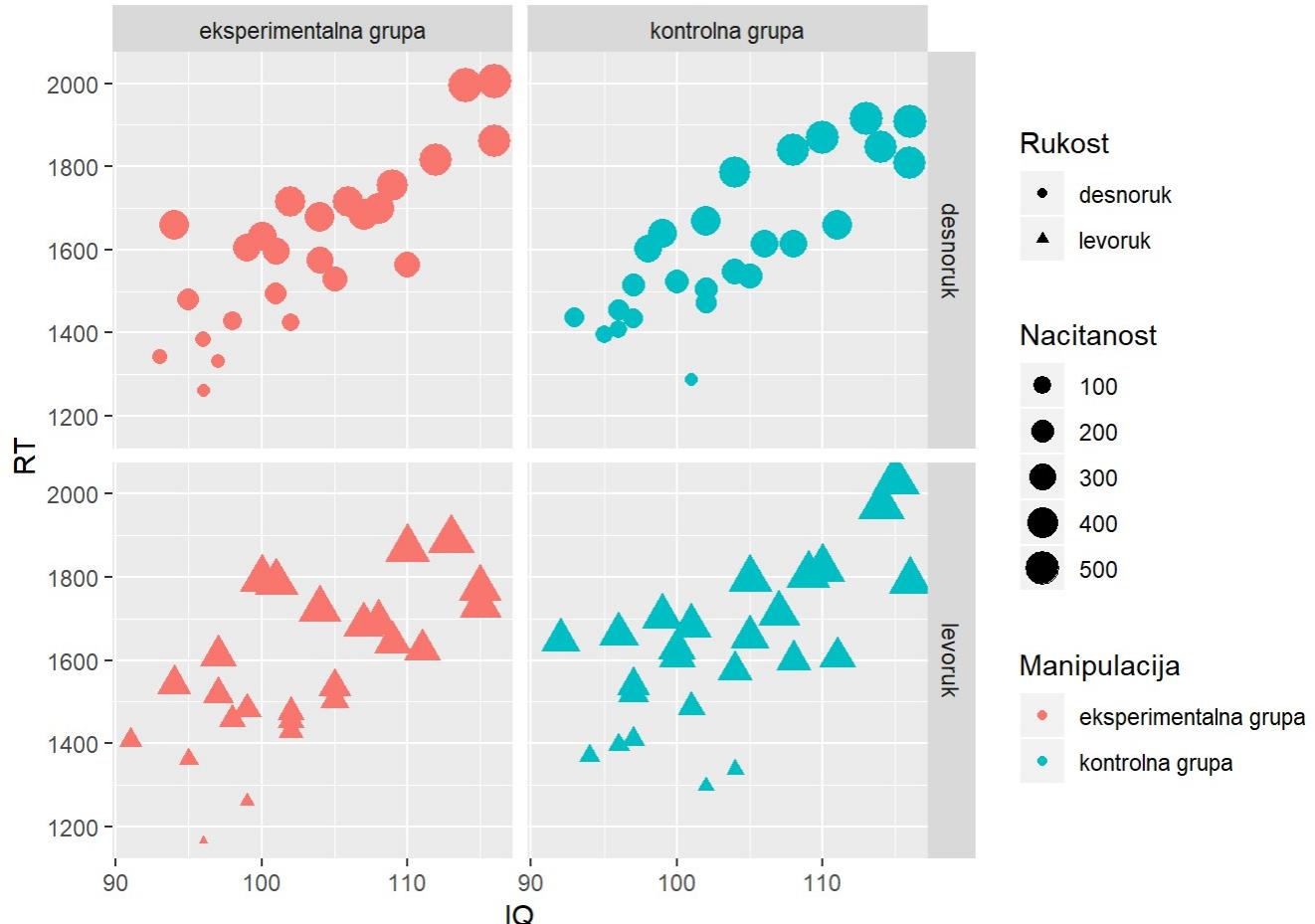
```
g7 + facet_grid(Rukost~.)
```


faceting

- da napravimo matricu grafikona:

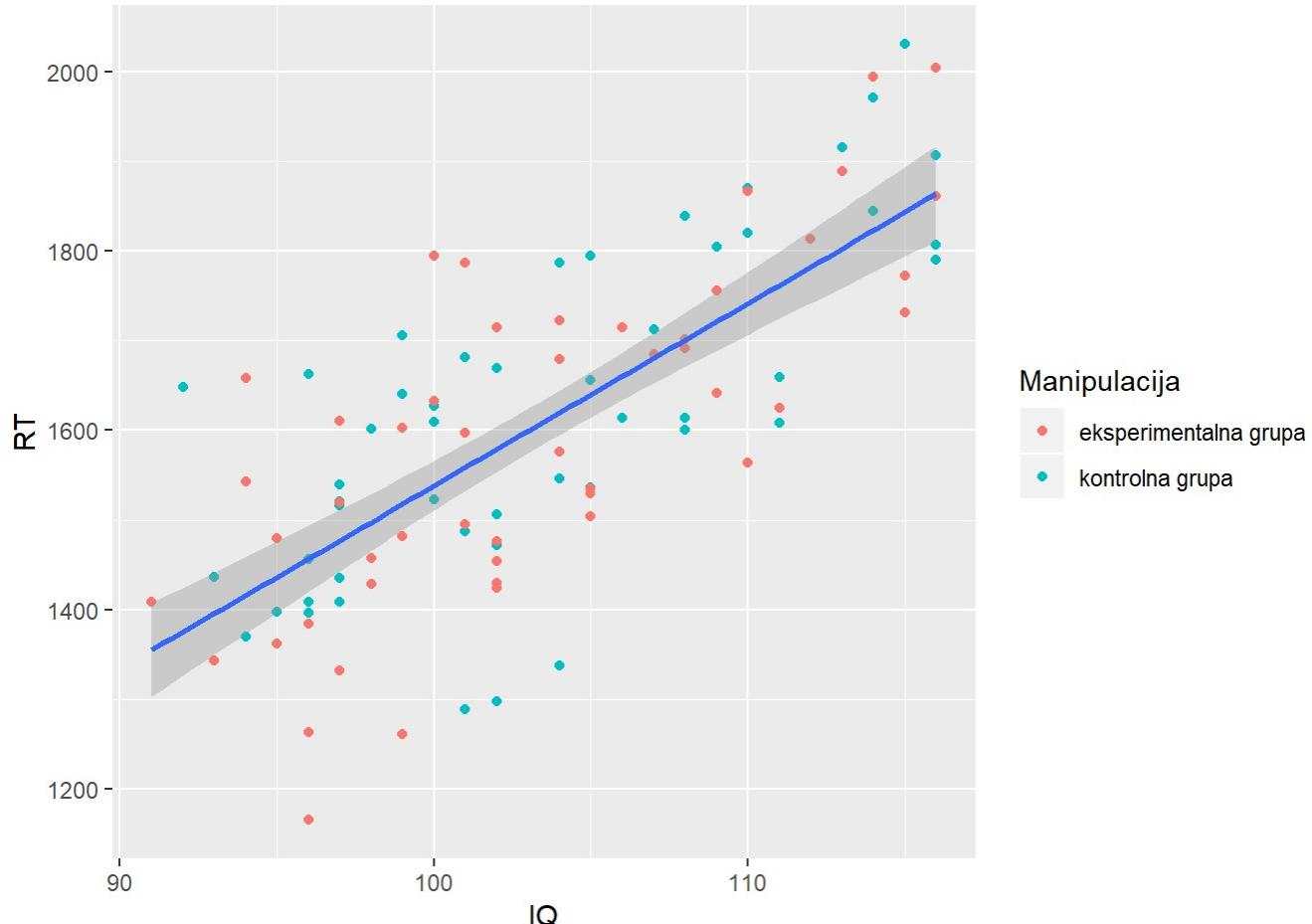
```
g7 + facet_grid(Rukost~Manipulacija)
```


Malo mudrosti: upotreba boje u zavisnosti od nivoa na koji se odnosi aes()

- samo tačke različitom bojom, linija zajednička

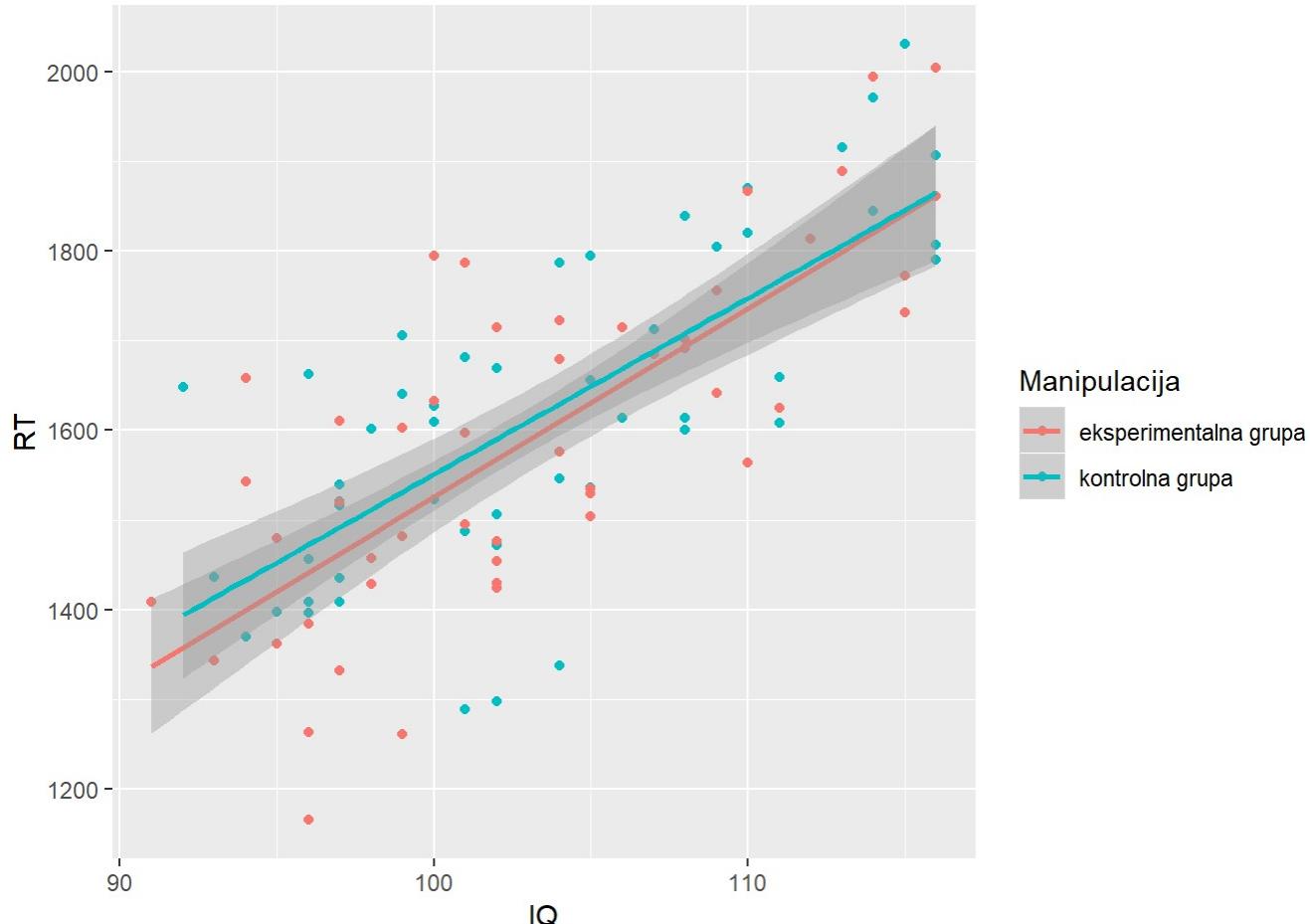
```
ggplot(dat, aes(x=IQ, y=RT)) +
  geom_point(aes(colour = Manipulacija)) + # dodelimo boju
  # estetici na nivou tačaka
  geom_smooth(method = "lm", se = TRUE)
```


upotreba boje u zavisnosti od nivoa na koji se odnosi aes()

- tačke različitom bojom i odvojene linije

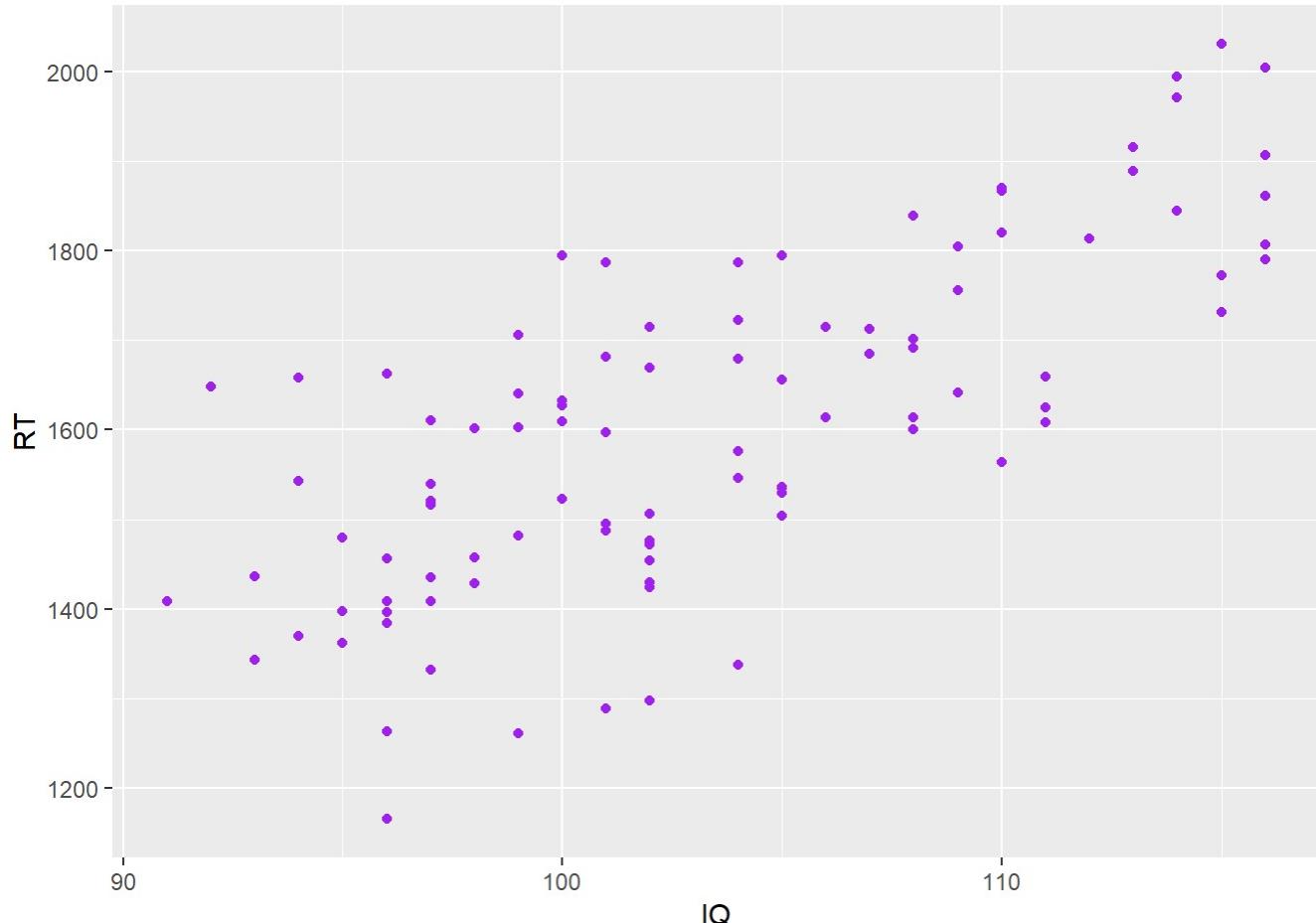
```
ggplot(dat, aes(x=IQ, y=RT, colour = Manipulacija)) + # dodelimo boju  
                                                # estetici na globalnom nivou  
  geom_point() +  
  geom_smooth(method = "lm", se = TRUE)
```


Podešavanje i mapiranje boje: sličan kod, veoma različito značenje

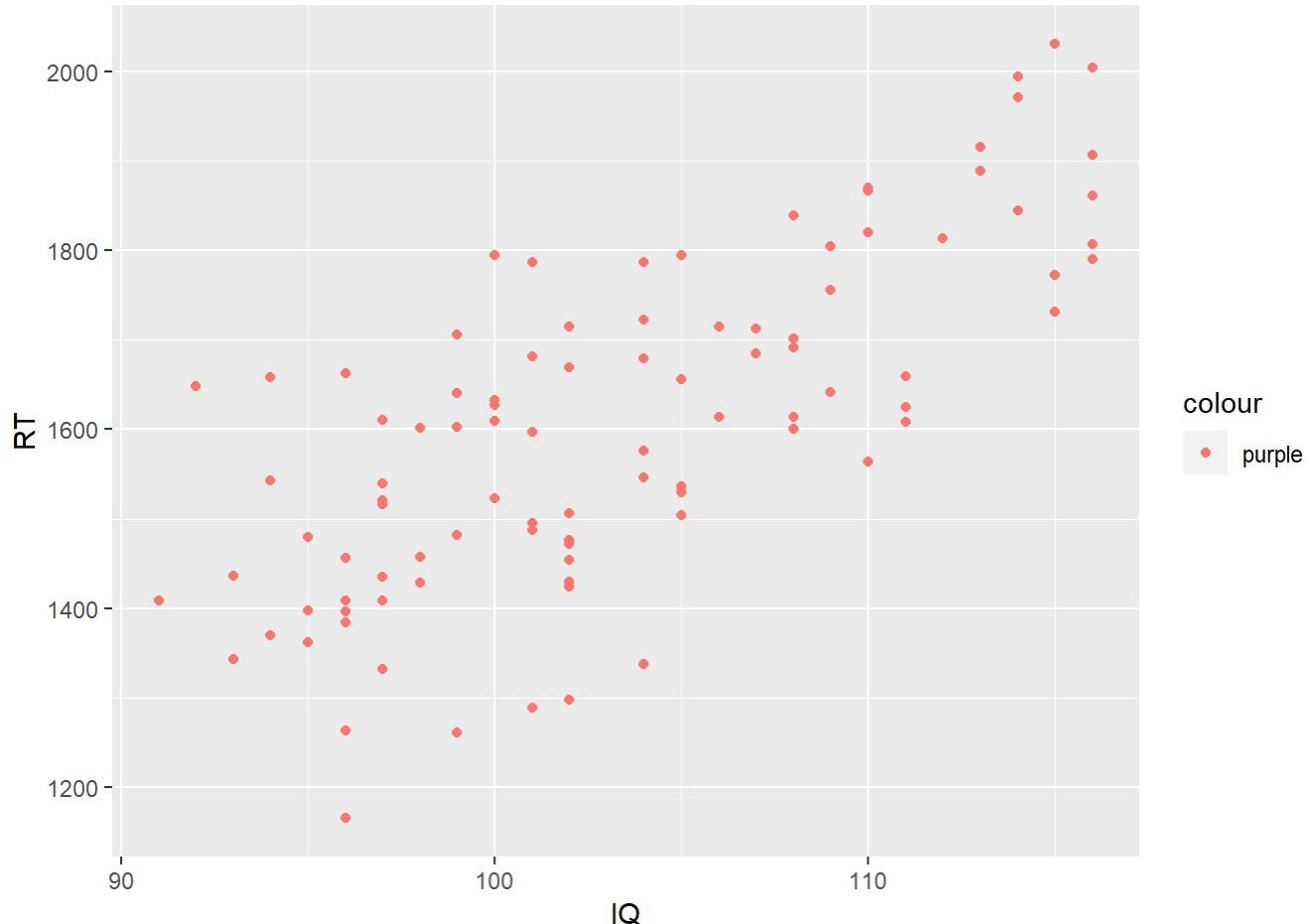
- sada podešavamo boju (dajemo joj sami jednu vrednost)

```
gl+geom_point(colour = "purple")
```


sada MAPIRAMO boju na vrednost neke varijable
(aes se bavi mapiranjem vrednosti varijable na
vizuelni domen, ne vizuelnim aspektima samim po
sebi)

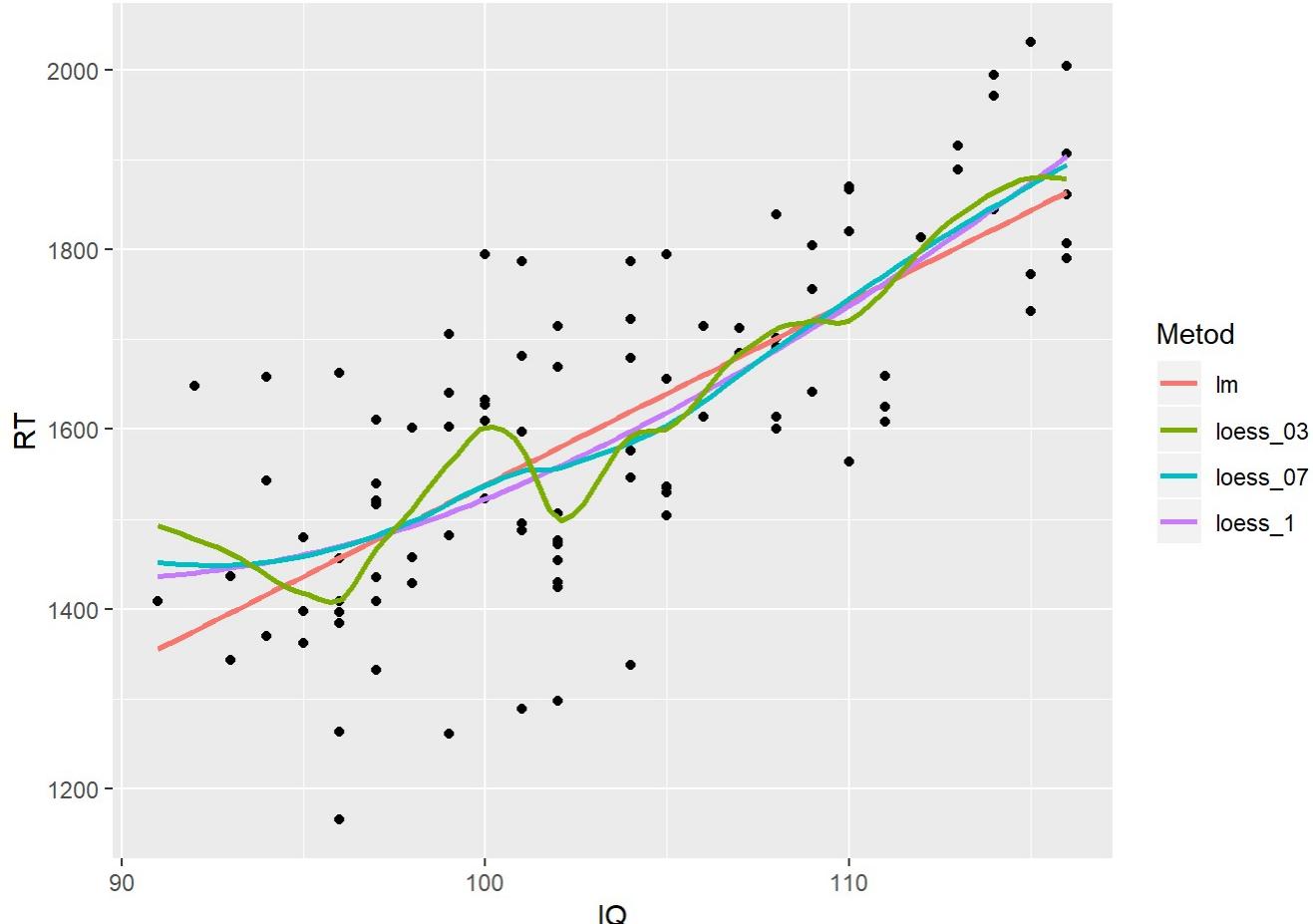
```
g1+geom_point(aes(colour = "purple")) # pošto ne postoji varijabla koja se zove "purple", R je napravio takvu varijablu, jer smo mu to tražili
```


Ponekad je zgodno iskoristiti boju da uporedimo regresione linije

- Napravimo sami nivoe nove varijable na koje ćemo mapirati boje

```
g1 +  
  geom_smooth(aes(colour = "lm"), method = "lm", se = FALSE) +  
  geom_smooth(aes(colour = "loess_1"), method = "loess", span = 1, se = FALSE) +  
  geom_smooth(aes(colour = "loess_07"), method = "loess", span = 0.7, se = FALSE) +  
  geom_smooth(aes(colour = "loess_03"), method = "loess", span = 0.3, se = FALSE) +  
  labs(colour = "Metod")
```


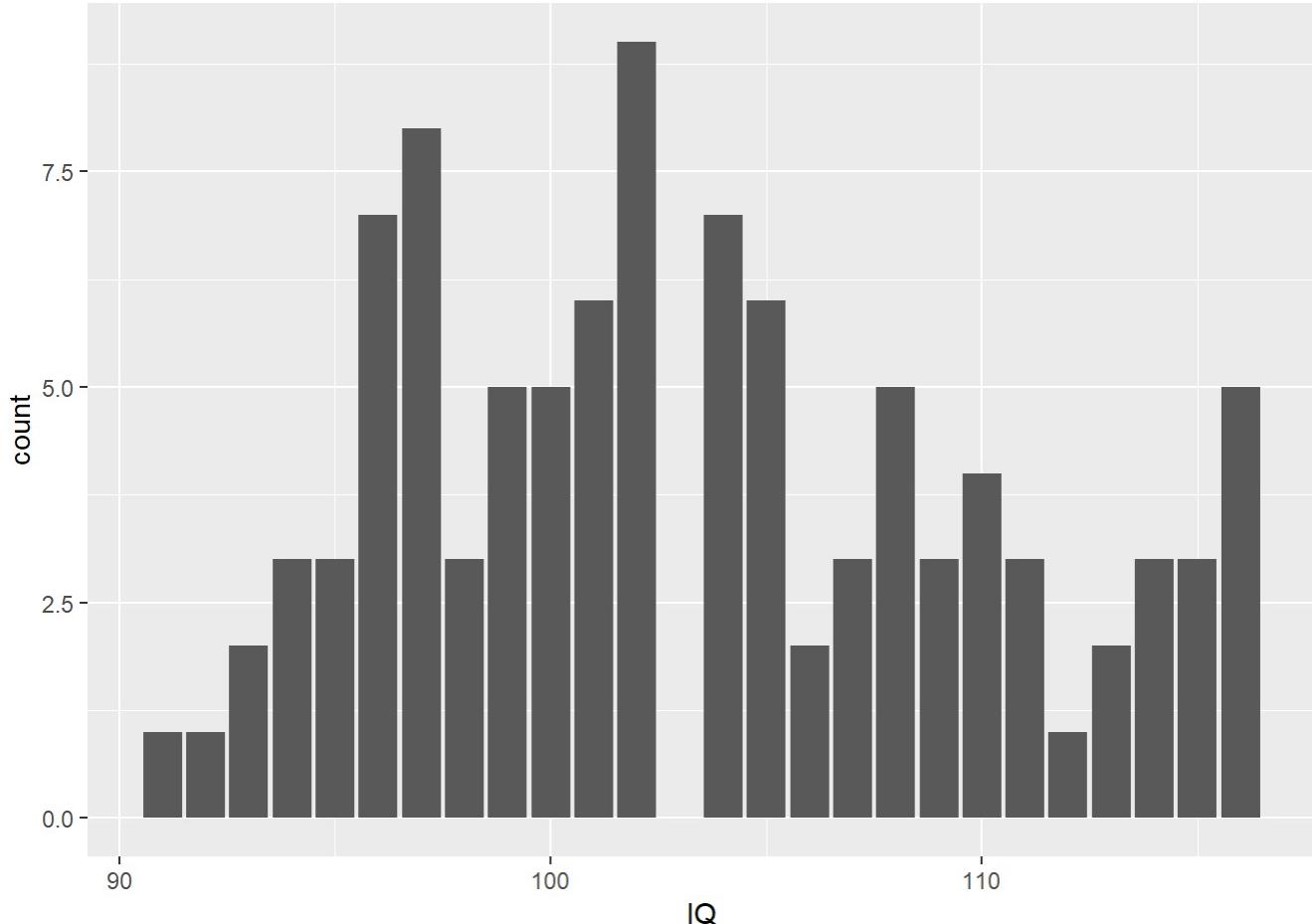
Layer: geom

- geometrijski elementi koje koristimo za crtanje
- instrukcije kako da se prikažu vrednosti
- po pravilu: geom_nazivtipaprikaza()

Layer: geom

- stubići, jedna varijabla

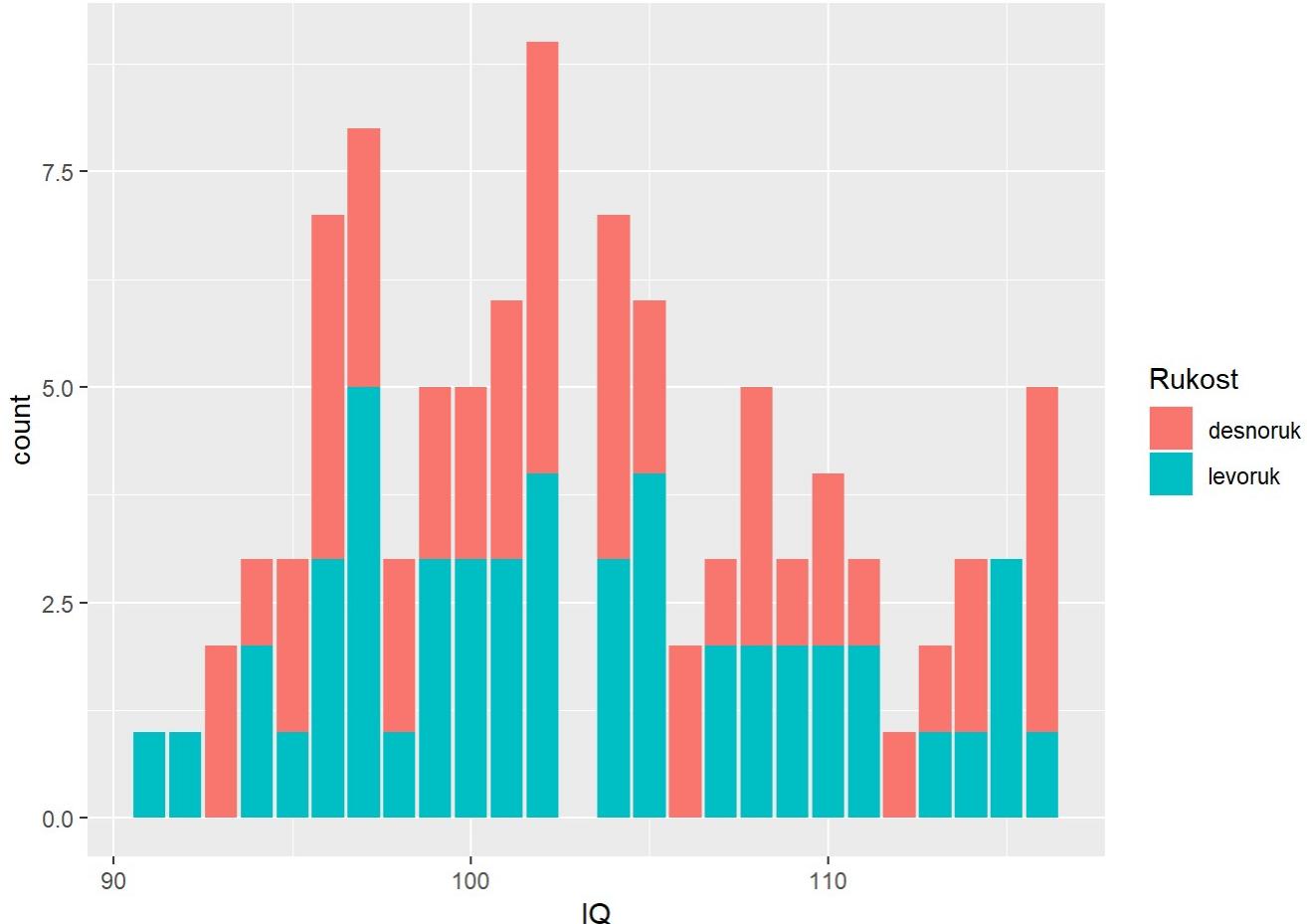
```
ggplot(dat, aes(x=IQ)) + geom_bar()
```


Layer: geom

- stubići, dve varijable

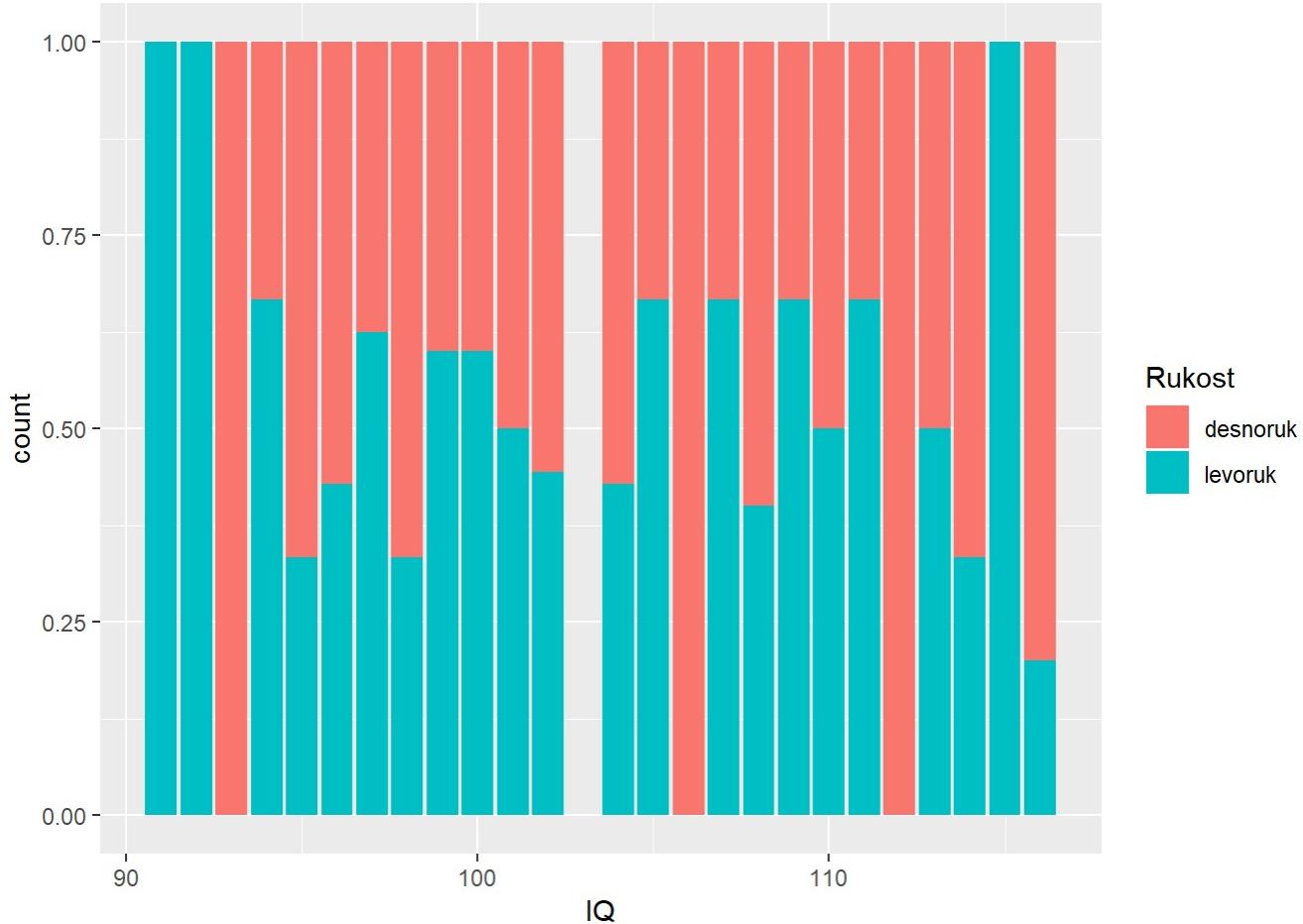
```
ggplot(dat, aes(x=IQ, fill=Rukost)) + geom_bar()
```


Layer: geom

- stubići, dve varijable, proporcionalno

```
ggplot(dat, aes(x=IQ, fill=Rukost)) + geom_bar(position="fill")
```

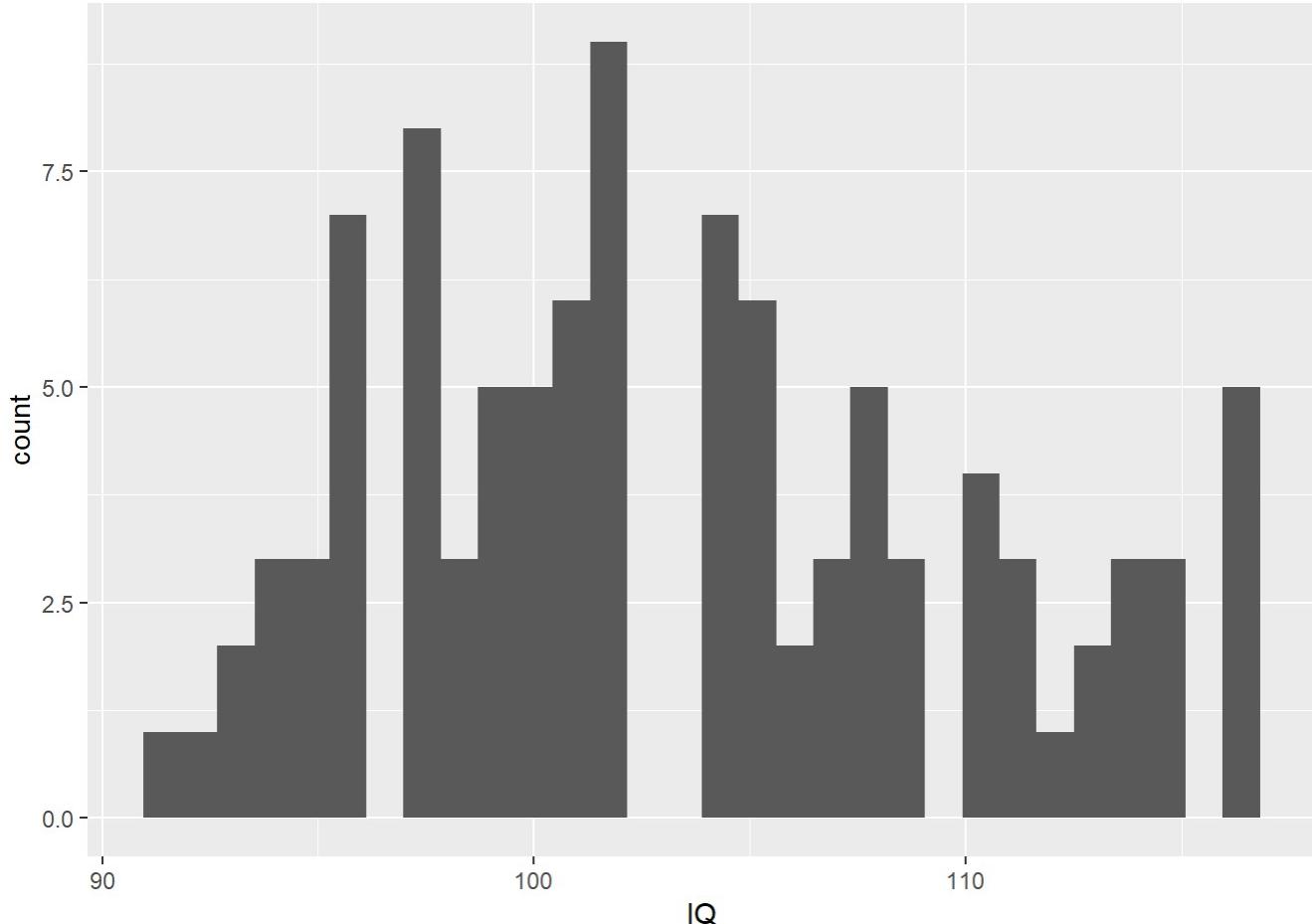

Layer: geom

- histogram, frekvencije

```
ggplot(dat, aes(IQ)) + geom_histogram()
```

```
## `stat_bin()` using `bins = 30`. Pick better value with `binwidth`.
```

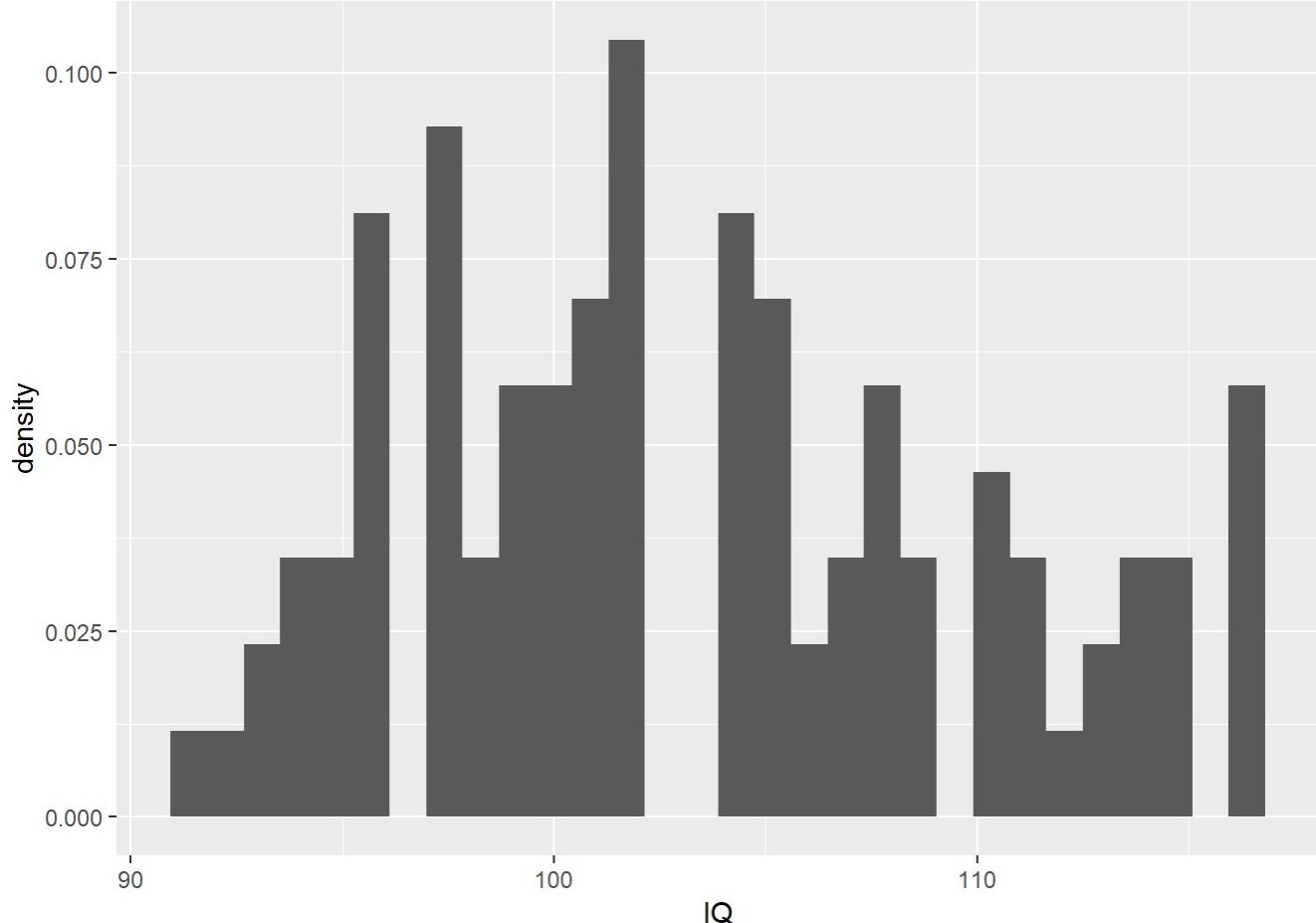

Layer: geom

- histogram, funkcija gustine verovatnoće

```
ggplot(dat, aes(IQ)) + geom_histogram(aes(y = ..density..))
```

```
## `stat_bin()` using `bins = 30`. Pick better value with `binwidth`.
```

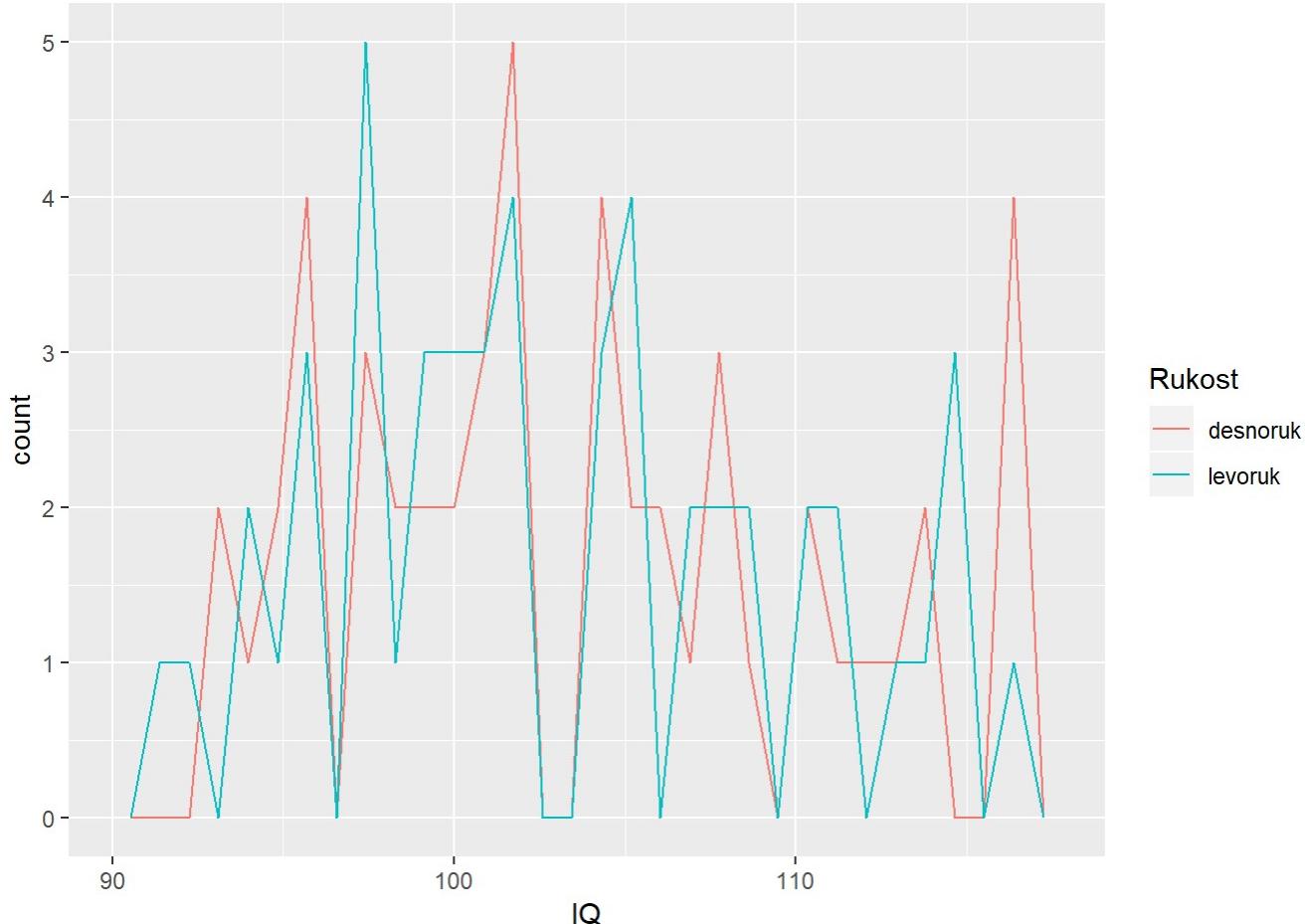

Layer: geom

- linija, frekvencije

```
ggplot(dat, aes(IQ, colour = Rukost)) + geom_freqpoly()
```

```
## `stat_bin()` using `bins = 30`. Pick better value with `binwidth`.
```

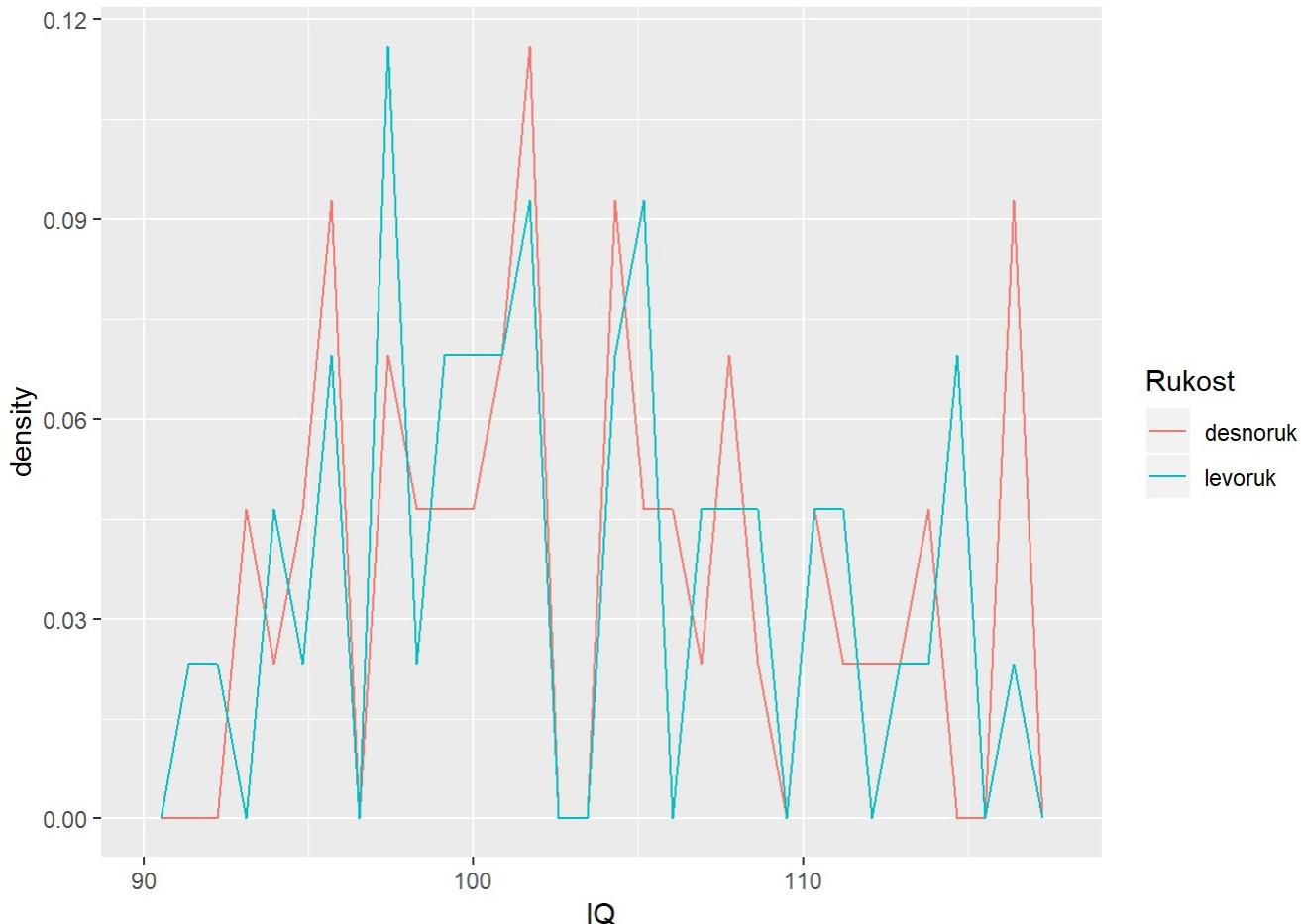

Layer: geom

- linija, funkcija gustine verovatnoće

```
ggplot(dat, aes(IQ, colour = Rukost)) + geom_freqpoly(aes(y = ..density..))
```

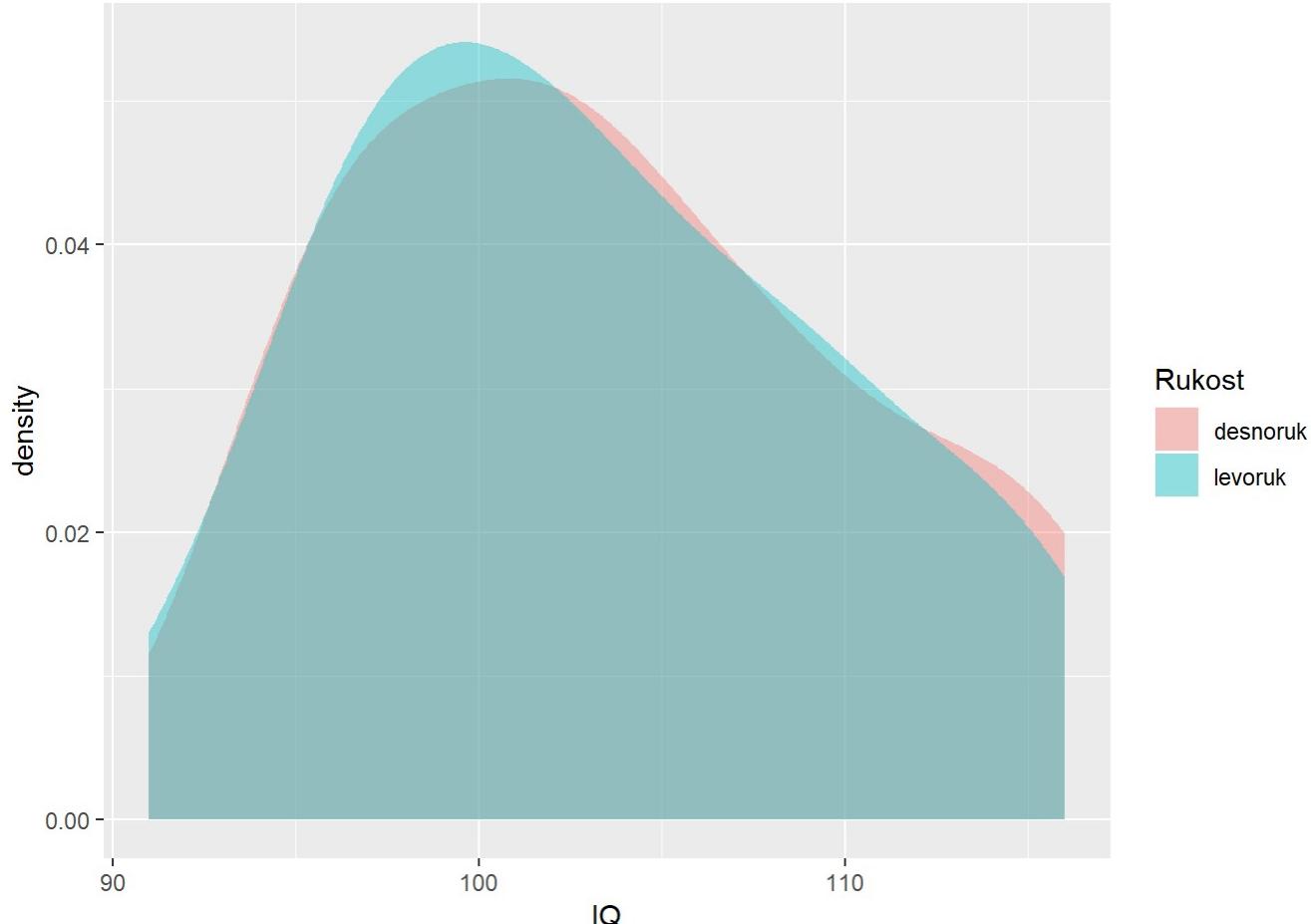
```
## `stat_bin()` using `bins = 30`. Pick better value with `binwidth`.
```


Layer: geom

- funkcije gustine verovatnoće: preklopljene, obojene, delimično transparentne površine

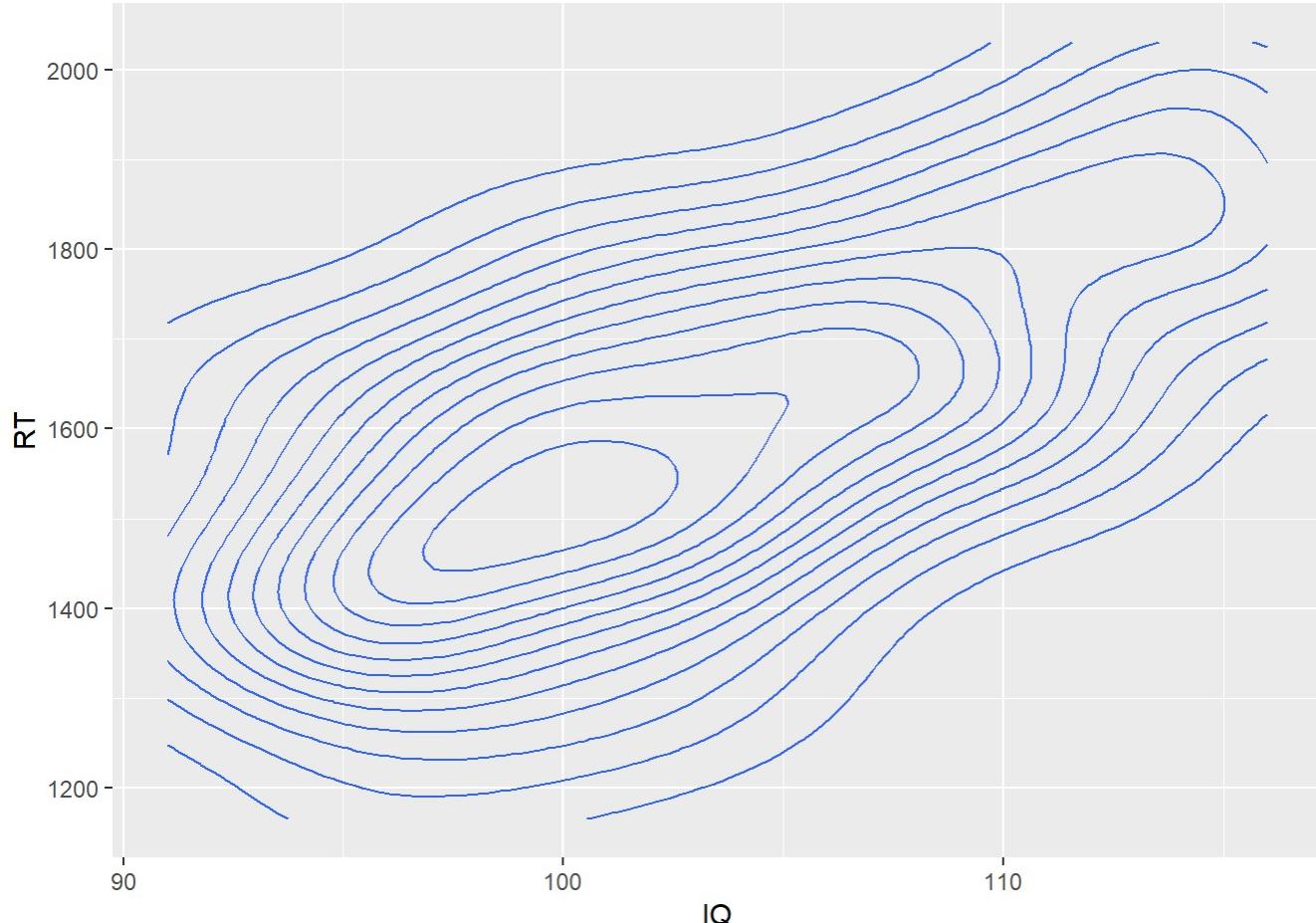
```
ggplot(dat, aes(IQ, fill = Rukost)) + geom_density(col = NA, alpha = 0.4)
```


Layer: geom

- 2D funkcija gustine raspodele: topografska mapa

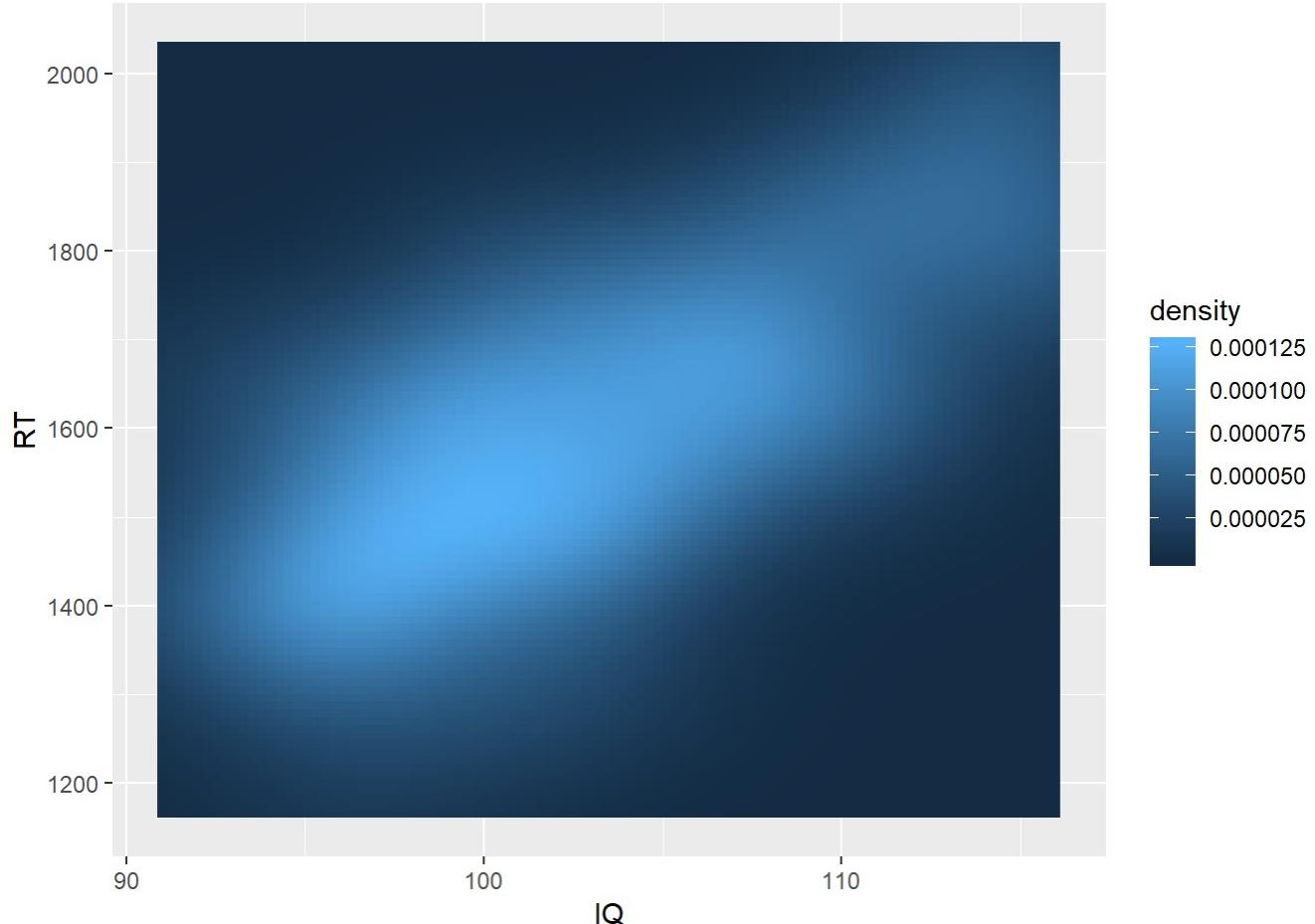
```
ggplot(dat, aes(x=IQ, y=RT)) + geom_density_2d()
```


Layer: geom

- 2D funkcija gustine raspodele, boja/senčenje

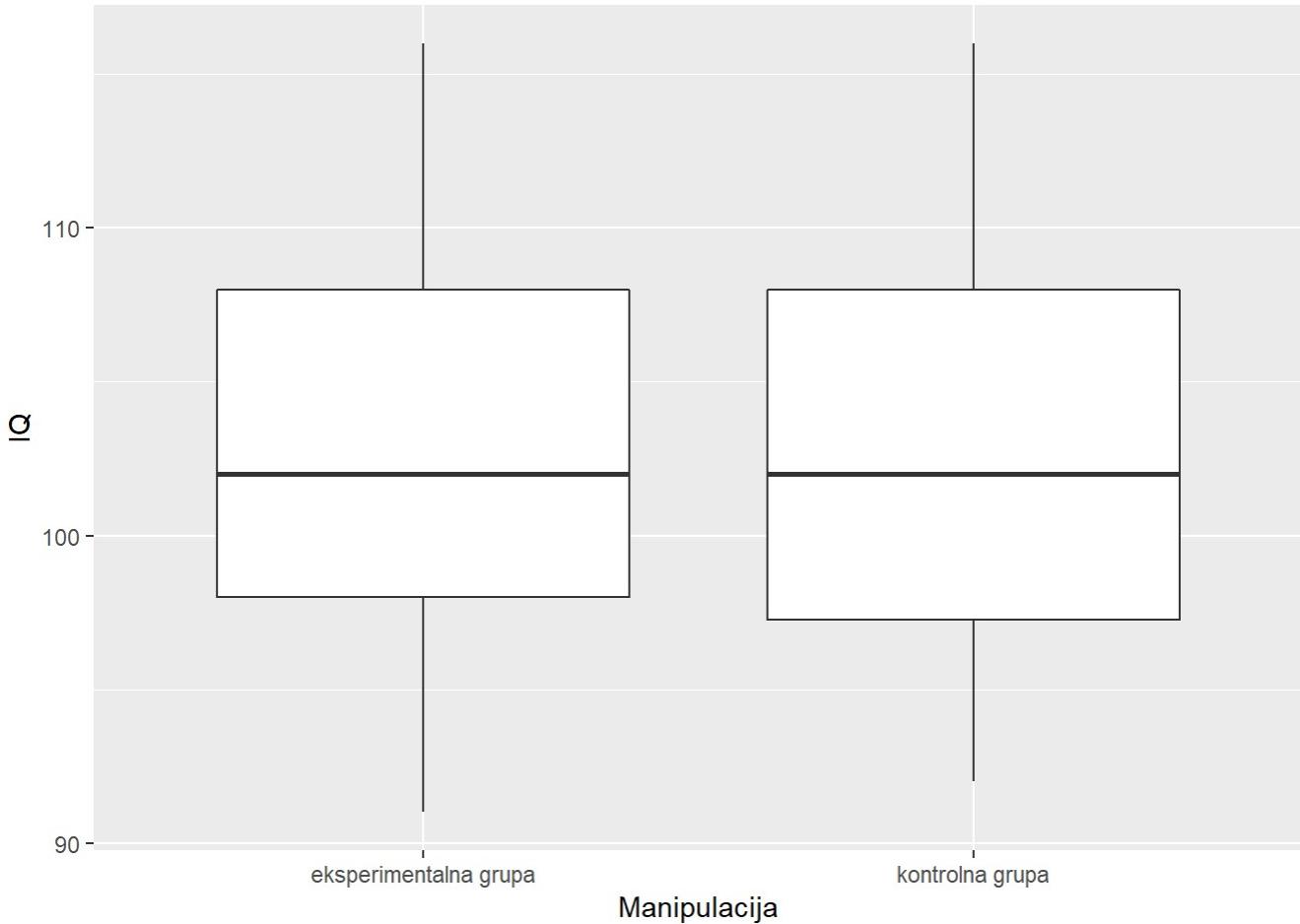
```
ggplot(dat, aes(x=IQ, y=RT)) + stat_density_2d(geom="tile", aes(fill=..density..), contour=FALSE)
```


Layer: geom

- box & whiskers

```
ggplot(dat, aes(x= Manipulacija, y=IQ)) + geom_boxplot()
```


Layer: geom

- violin

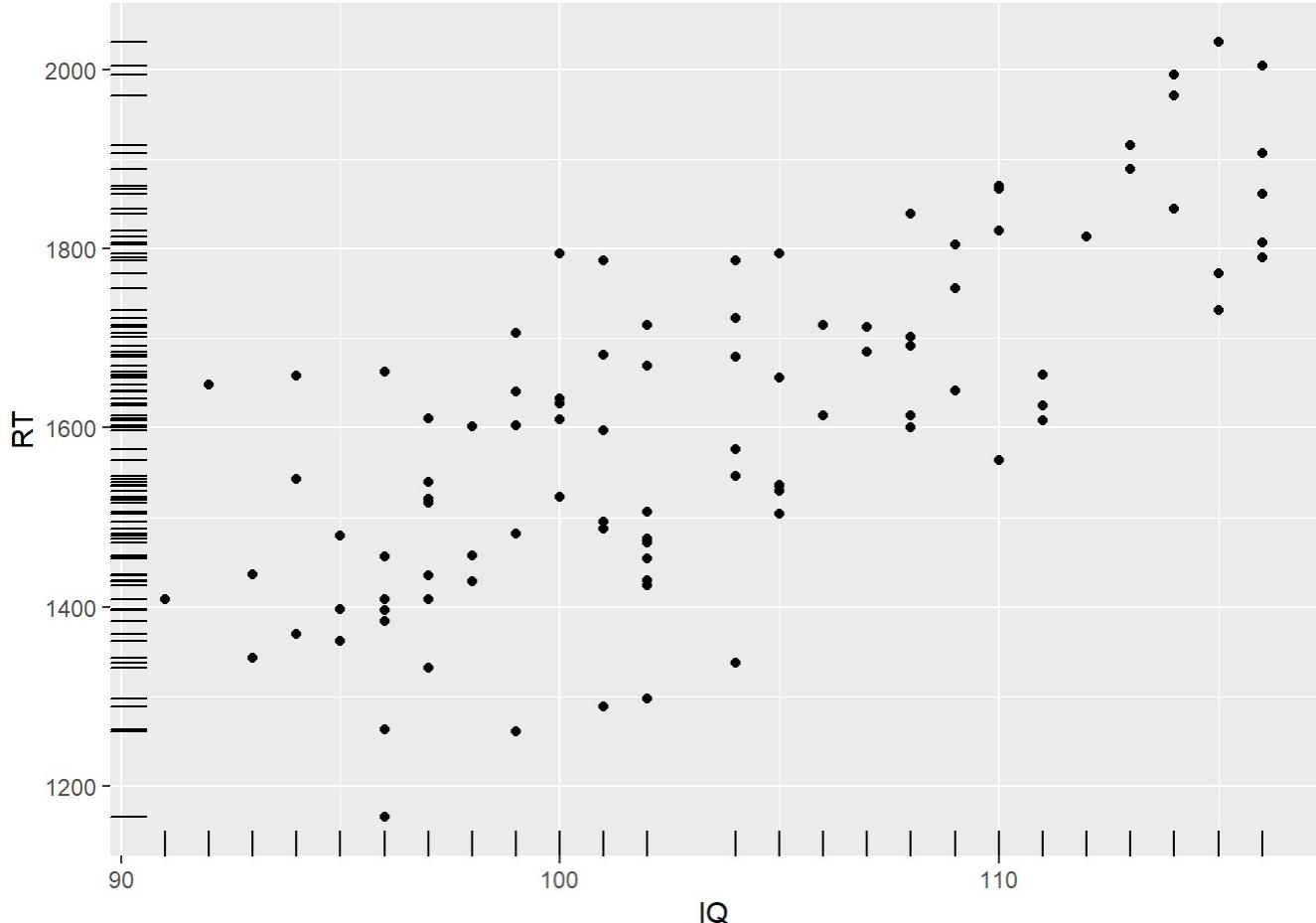
```
ggplot(dat, aes(x= Manipulacija, y=IQ)) + geom_violin()
```


Layer: geom

- scatterplot smo već sreli, dodamo rug

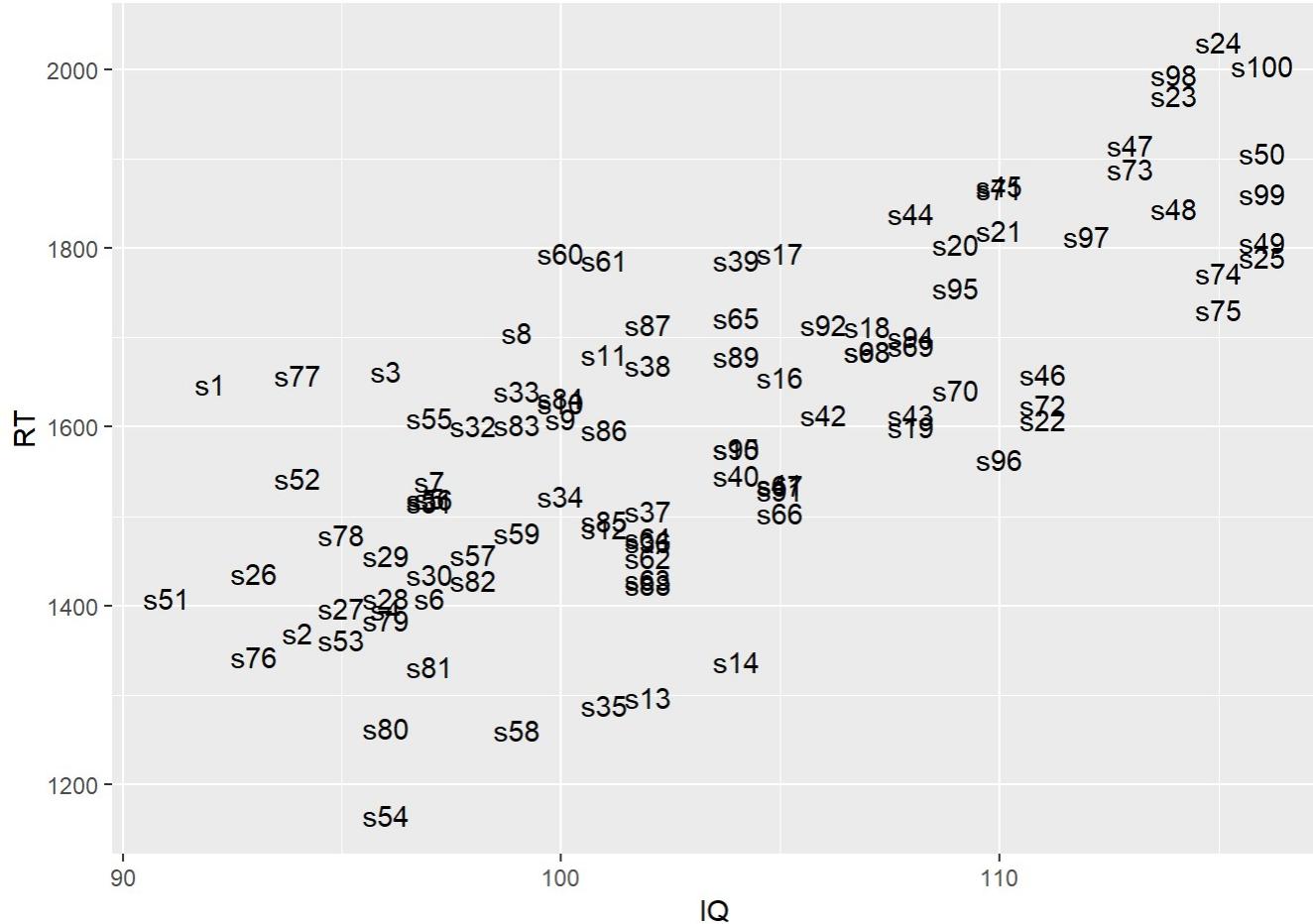
```
ggplot(dat, aes(x= IQ, y=RT)) + geom_point() + geom_rug()
```


Layer: geom

- tekst umesto tačaka

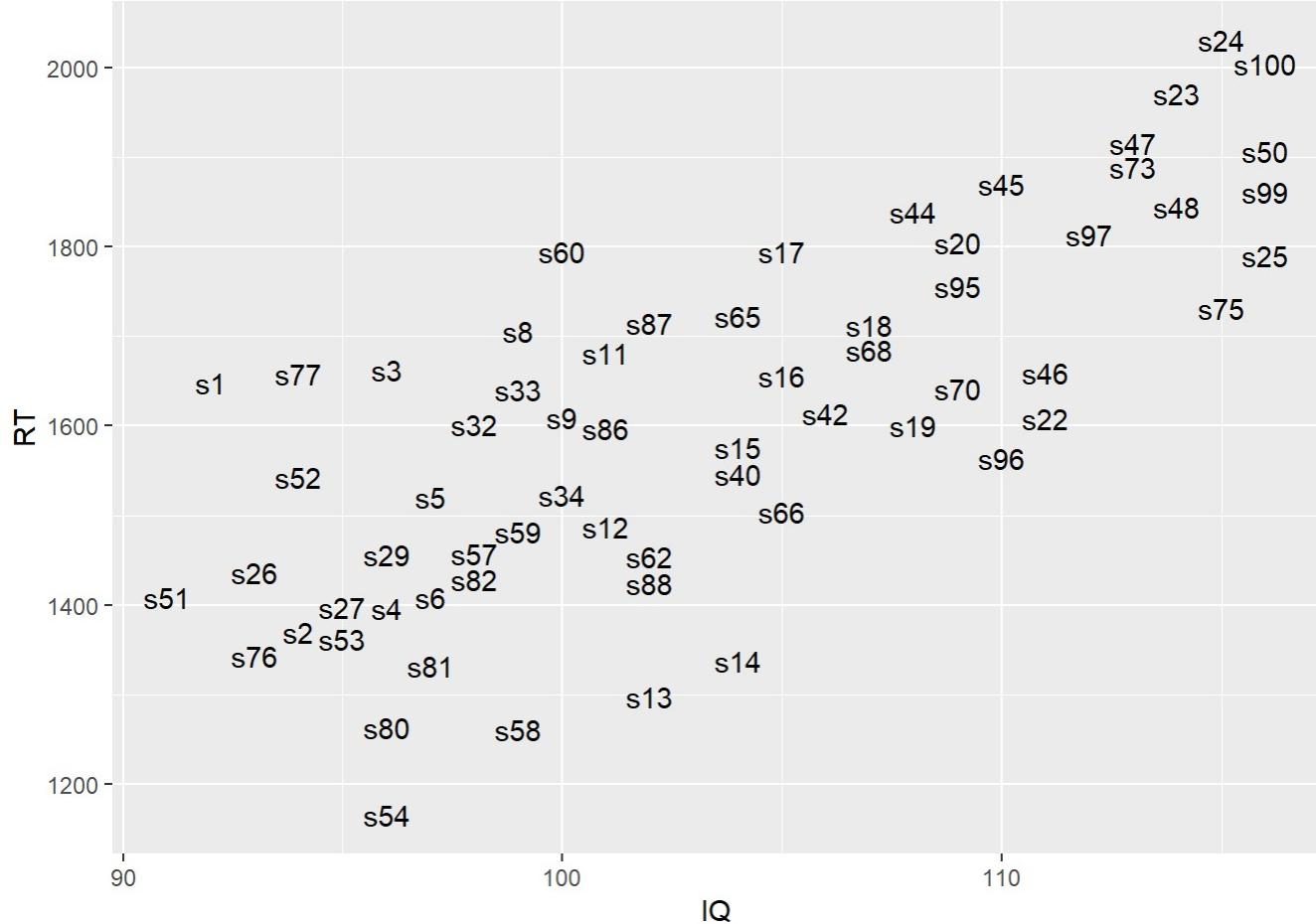
```
ggplot(dat, aes(x= IQ, y=RT)) + geom_text(aes(label = Ispitanik))
```


Layer: geom

- isto to...
- malo rasteretimo grafikon

```
ggplot(dat, aes(x= IQ, y=RT)) + geom_text(aes(label = Ispitanik), check_overlap = TRUE)
```

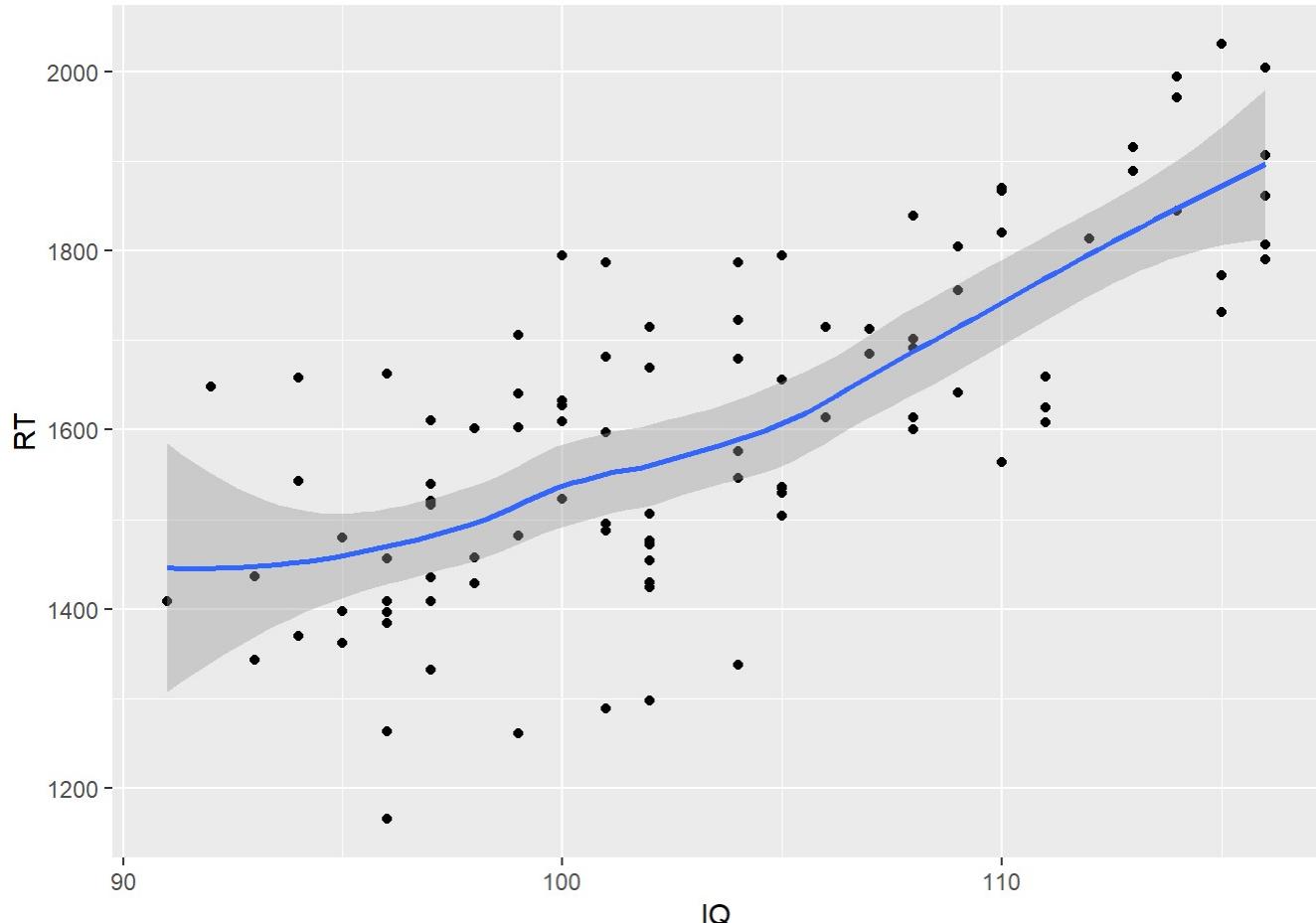

Layer: geom

- da se vratimo na tačke i dodamo liniju

```
ggplot(dat, aes(x= IQ, y=RT)) + geom_point() + geom_smooth()
```

```
## `geom_smooth()` using method = 'loess' and formula 'y ~ x'
```

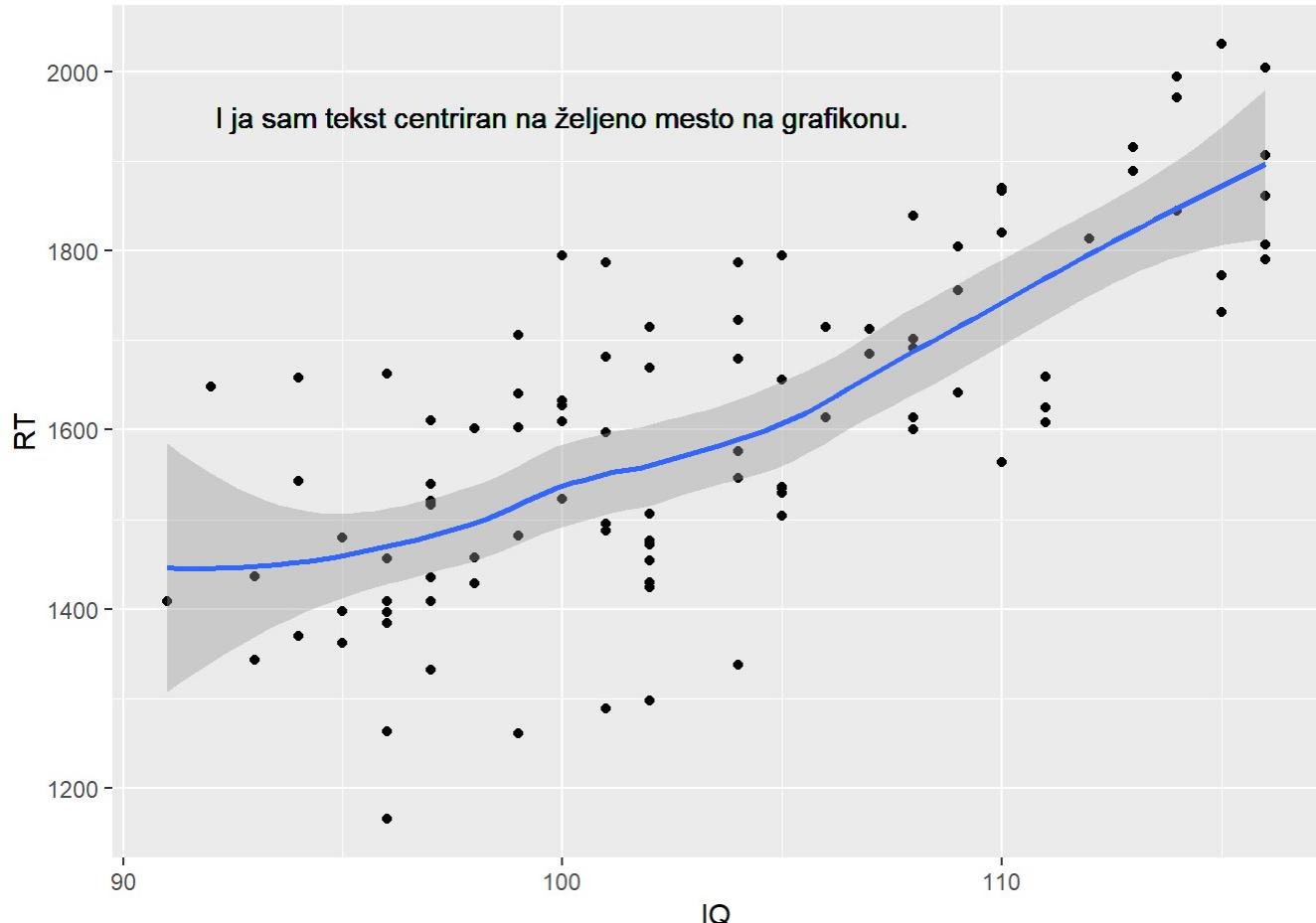

Layer: geom

- da dodamo tekst negde, po želji

```
ggplot(dat, aes(x= IQ, y=RT)) + geom_point() + geom_smooth() +  
  geom_text(aes(x=100, y=1950,label = "I ja sam tekst centriran na željeno mesto na g  
rafikonu."))
```

```
## `geom_smooth()` using method = 'loess' and formula 'y ~ x'
```

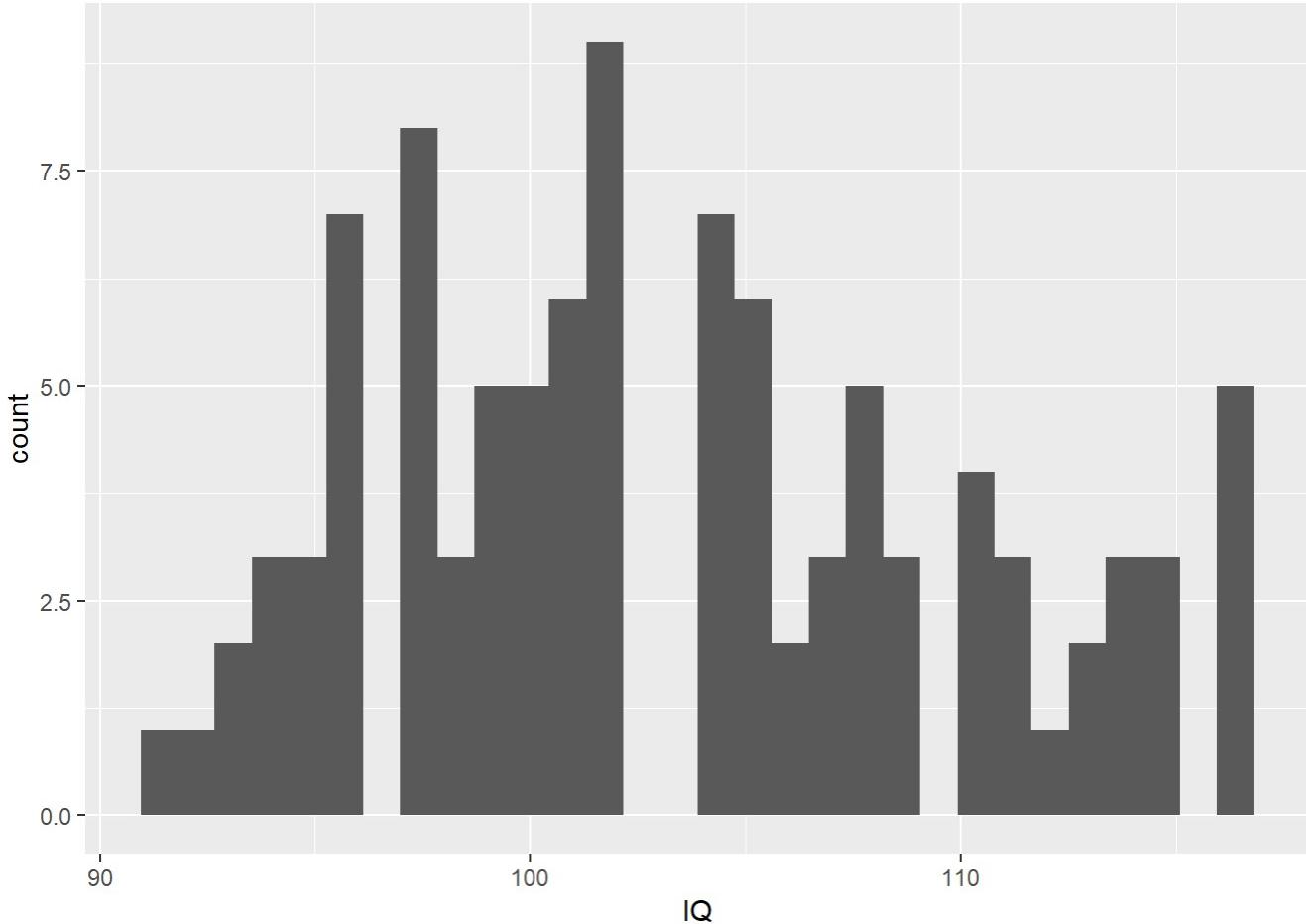

Layer: stat

- svaki stat je u bliskoj vezi sa geom-om, npr. za:
- `stat_bin()` osnovna operacija je brojanje (`geom_bar`, `geom_histogram`)

```
ggplot(dat, aes(IQ)) + stat_bin()
```

```
## `stat_bin()` using `bins = 30`. Pick better value with `binwidth`.
```

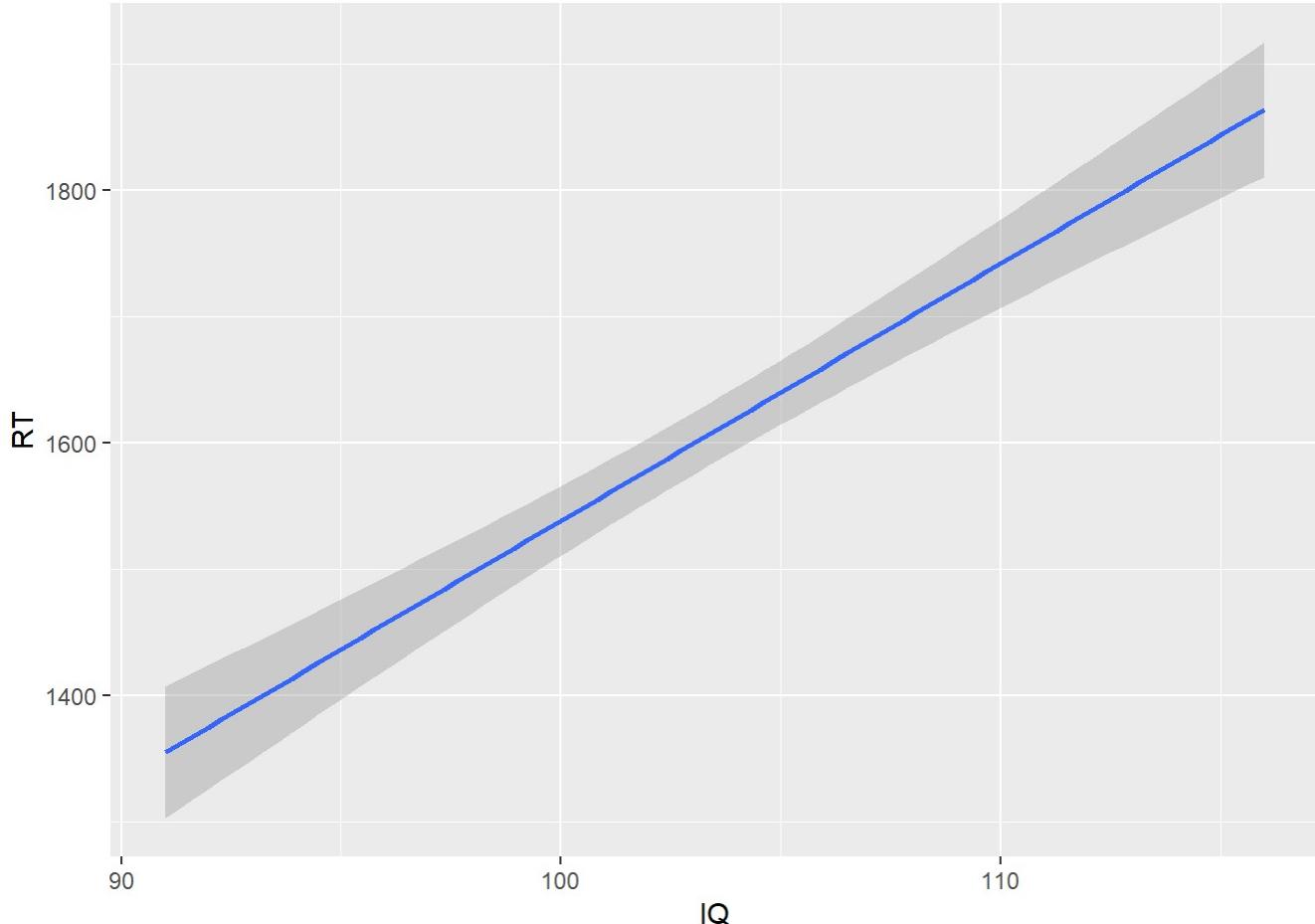


```
# radi isto što i geom_bar() i geom_histogram, jer se ova dva geoma oslanjaju na ovaj stat (brojanje)
```

Layer: stat

- `stat_smooth()` osnovna operacija je aproksimiranje grupe tačaka (`geom_smooth`)

```
ggplot(dat, aes(IQ, RT)) + stat_smooth(method="lm")
```

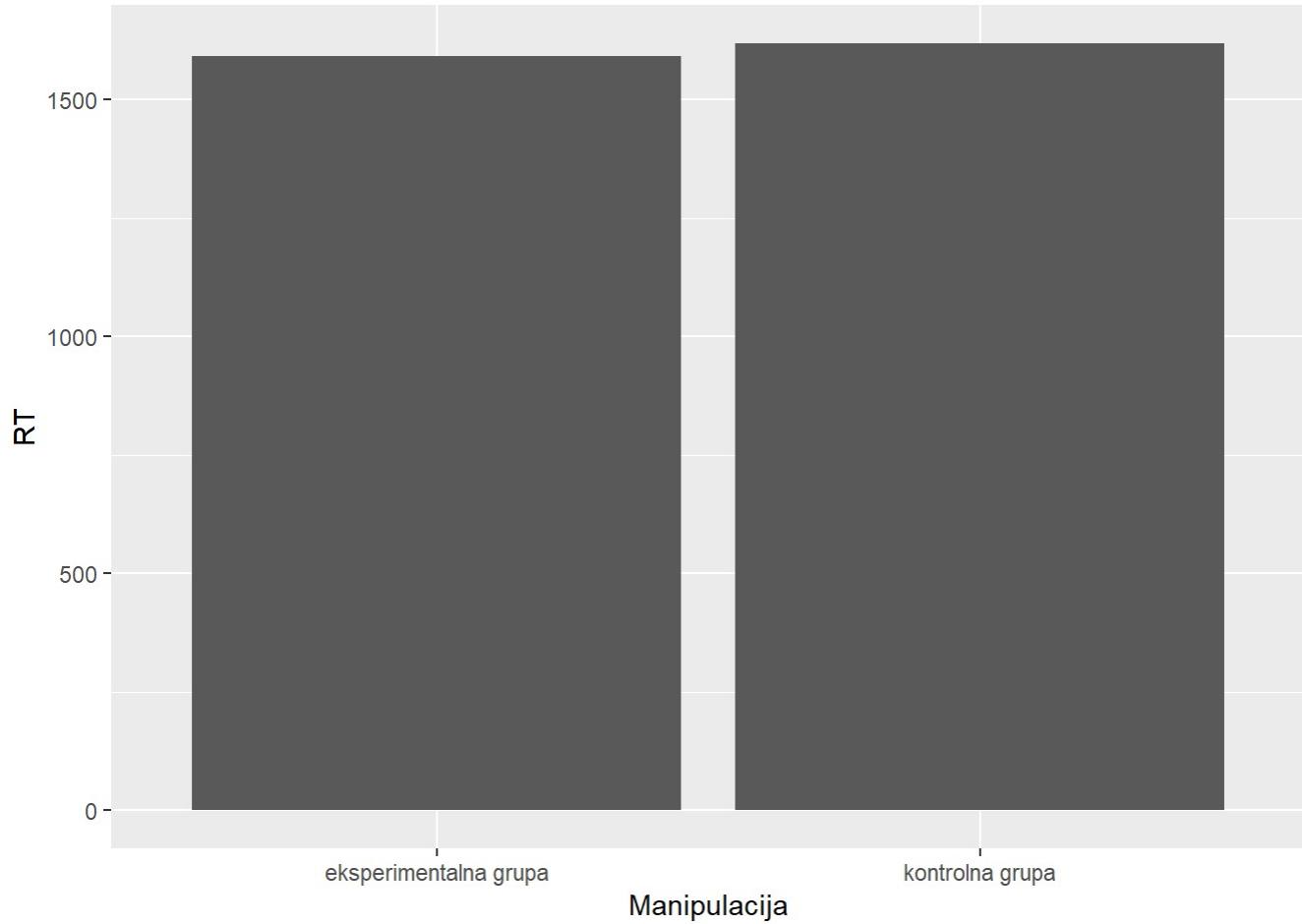


```
# radi isto što i geom_smooth(method="lm")
```

Layer: stat

- da prikažemo proseke po kategorijama

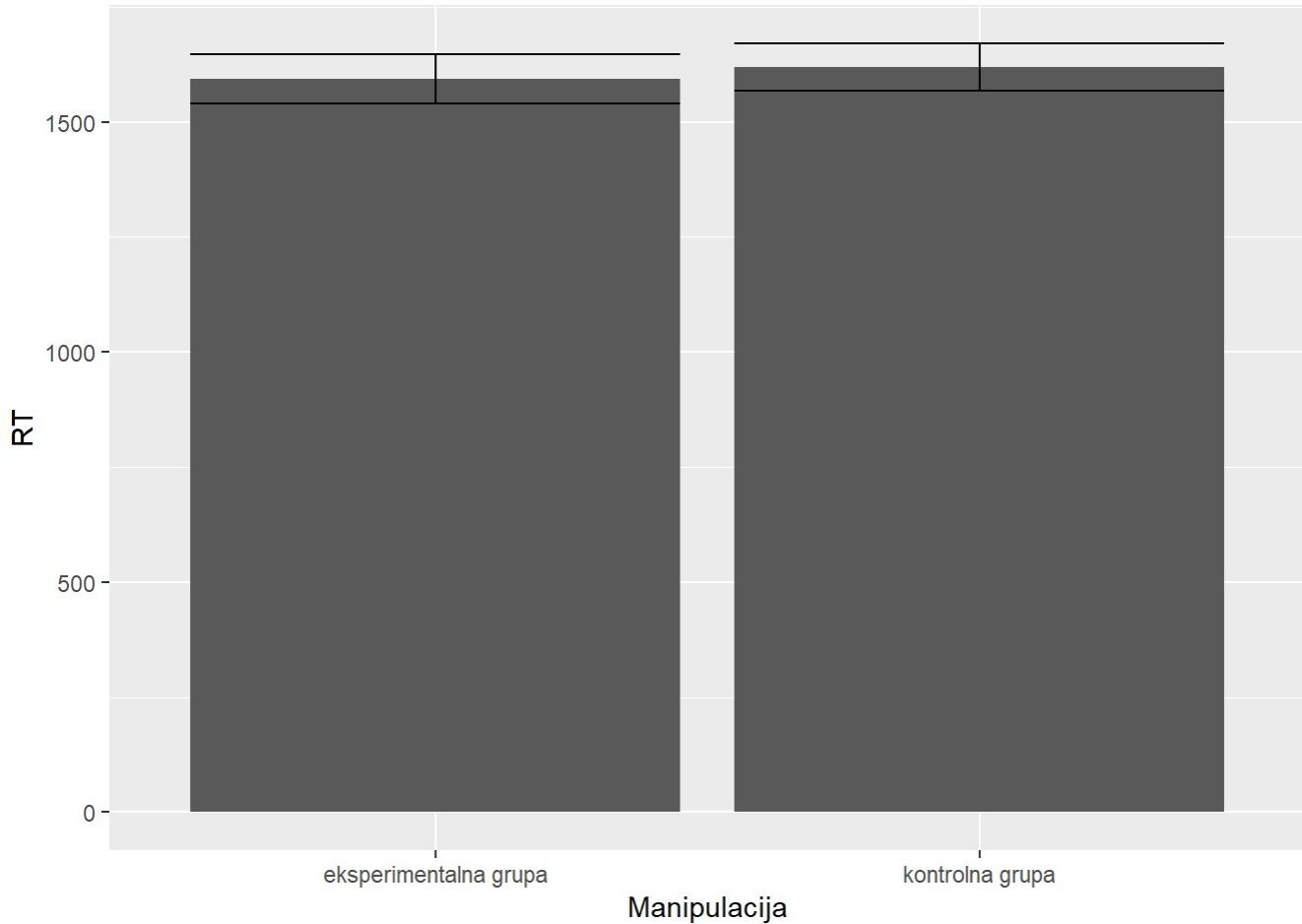
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar")
```


Layer: stat

- da dodamo

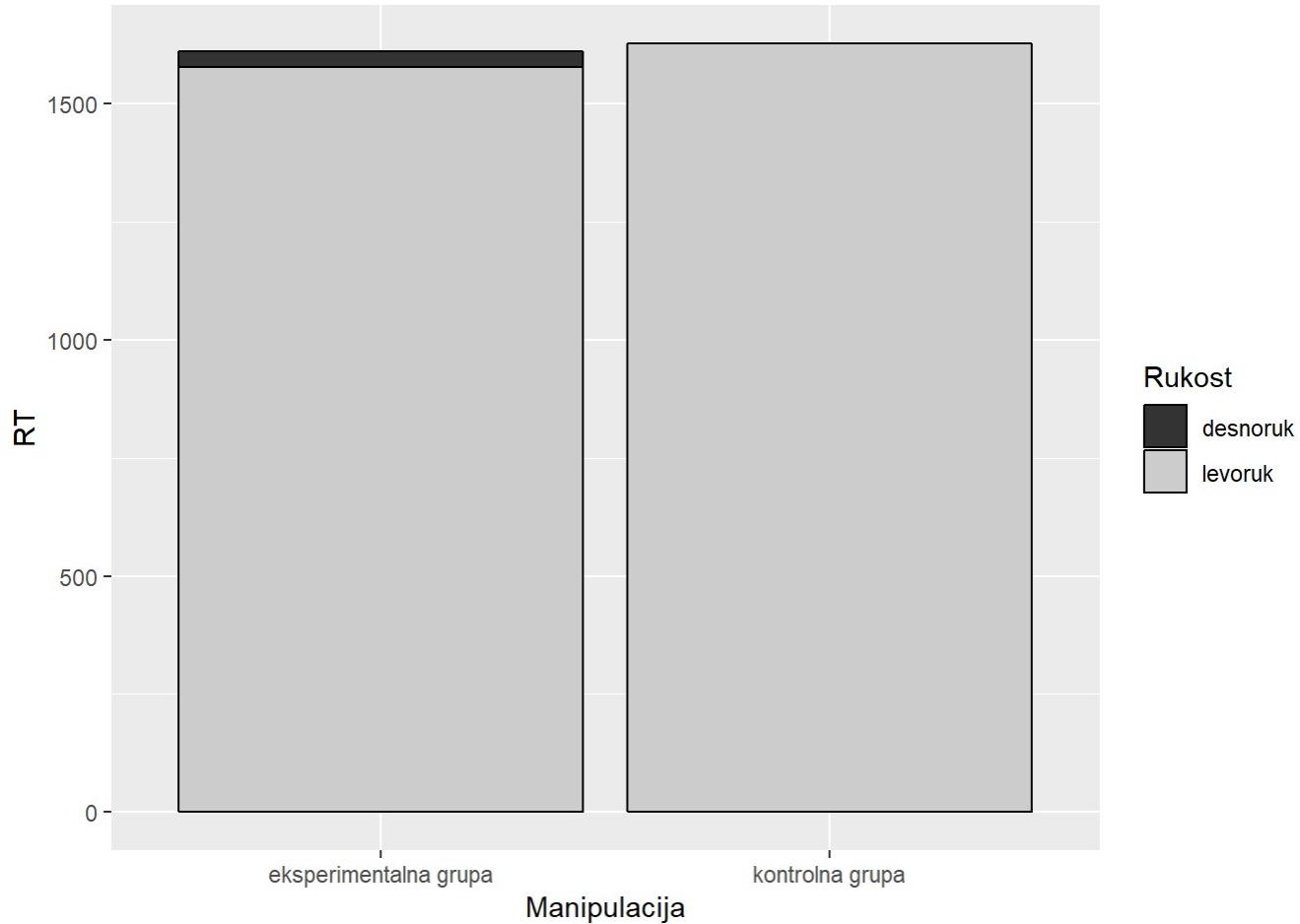
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar") +  
  stat_summary(fun.data = mean_cl_normal, geom = "errorbar")
```


Layer: position

- želim da ukrstim Manipulaciju i Rukost
- ništa se ne vidi, jer ggplot automatski reda stubiće jedan na drugog (position = "stack")

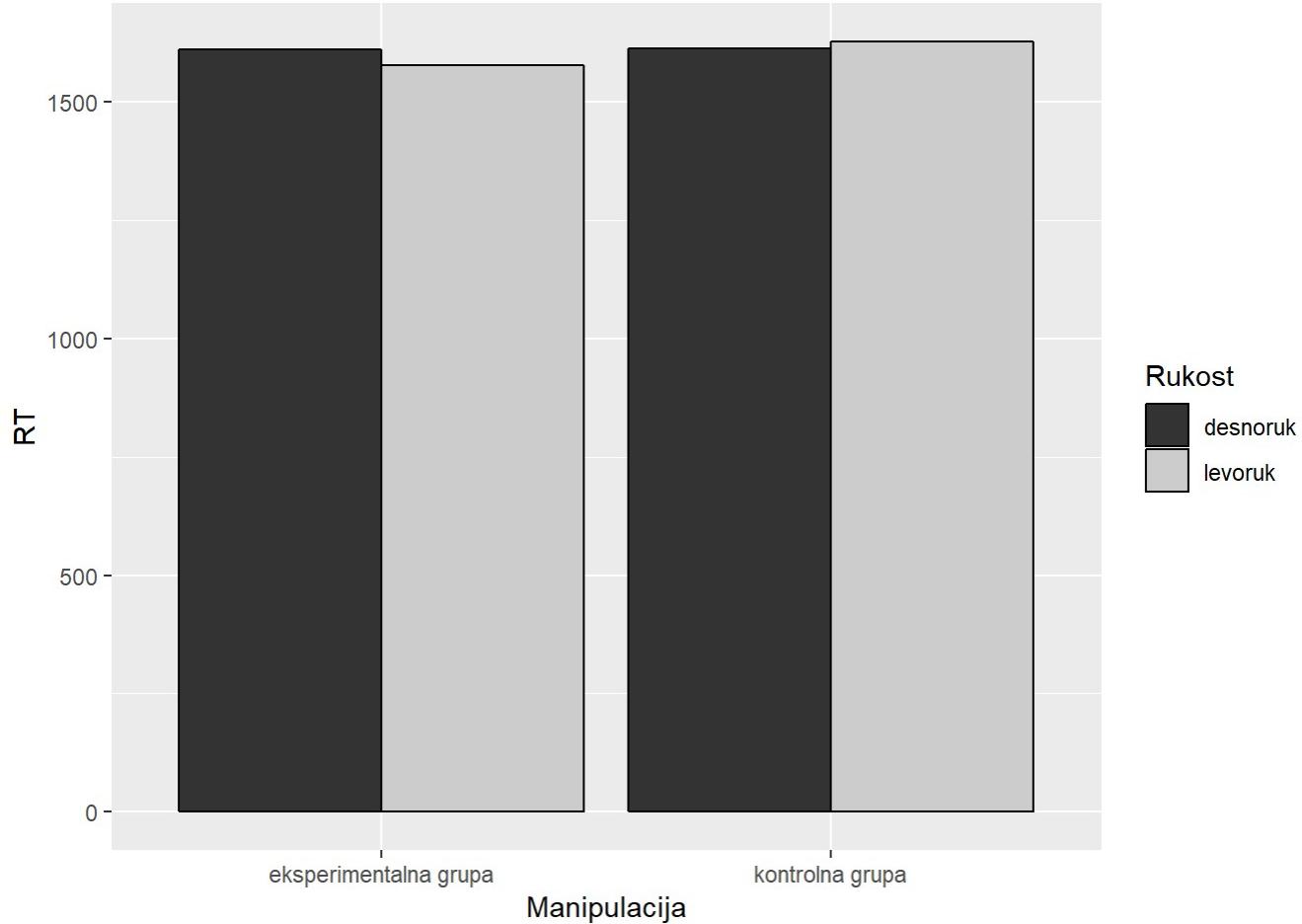
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT, fill=Rukost)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar", color="black") +  
  scale_fill_grey() # da mi stubići budu u nijansama sive, a ne raznih boja
```


Layer: position

- da bi se lepo videli, moram da stavim stubice jedan pored drugog (position = "dodge")

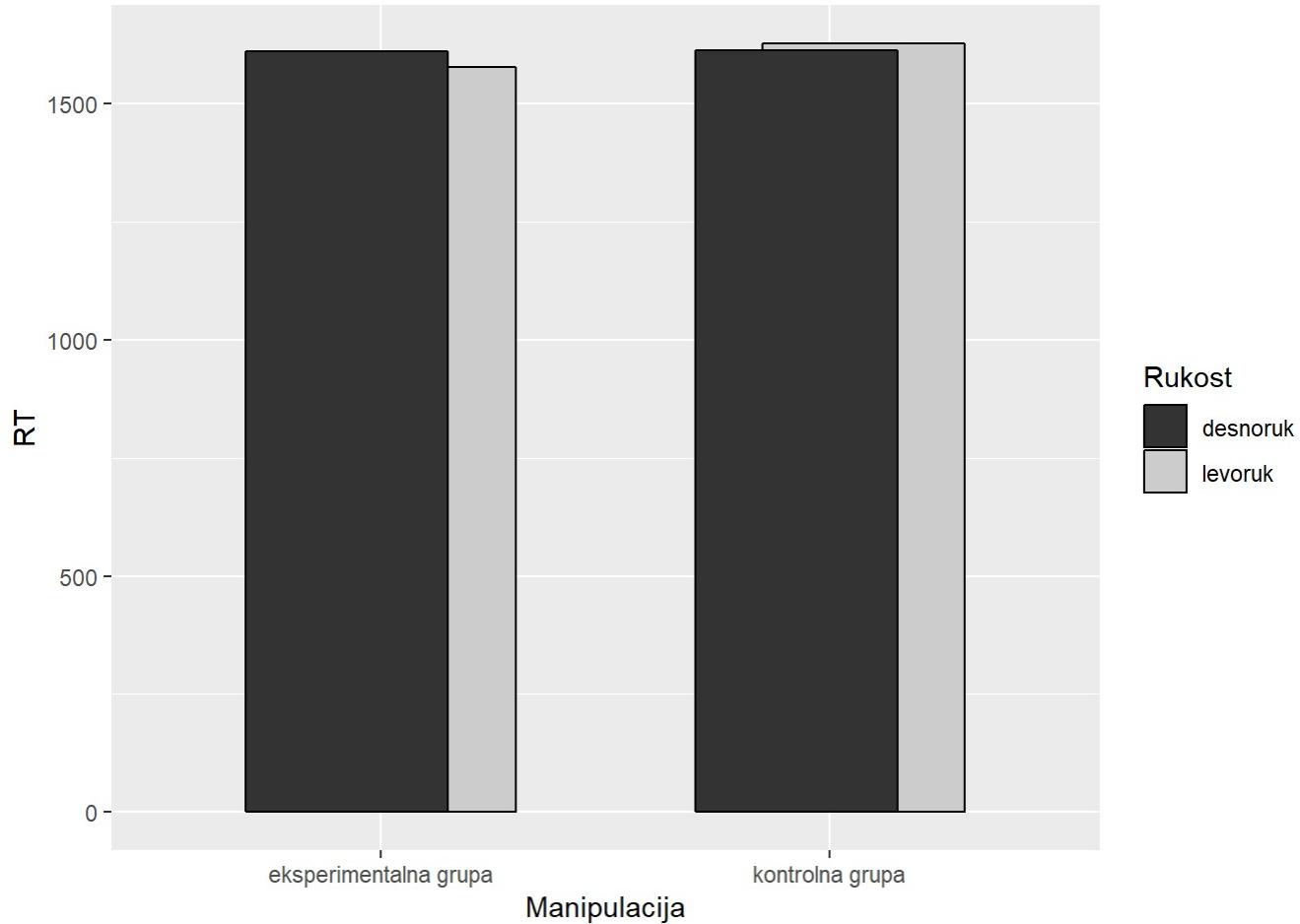
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT, fill=Rukost)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar", position = "dodge", color="black") +  
  scale_fill_grey()
```


Layer: position

- ko ne veruje da ih pomeram, da se uveri:

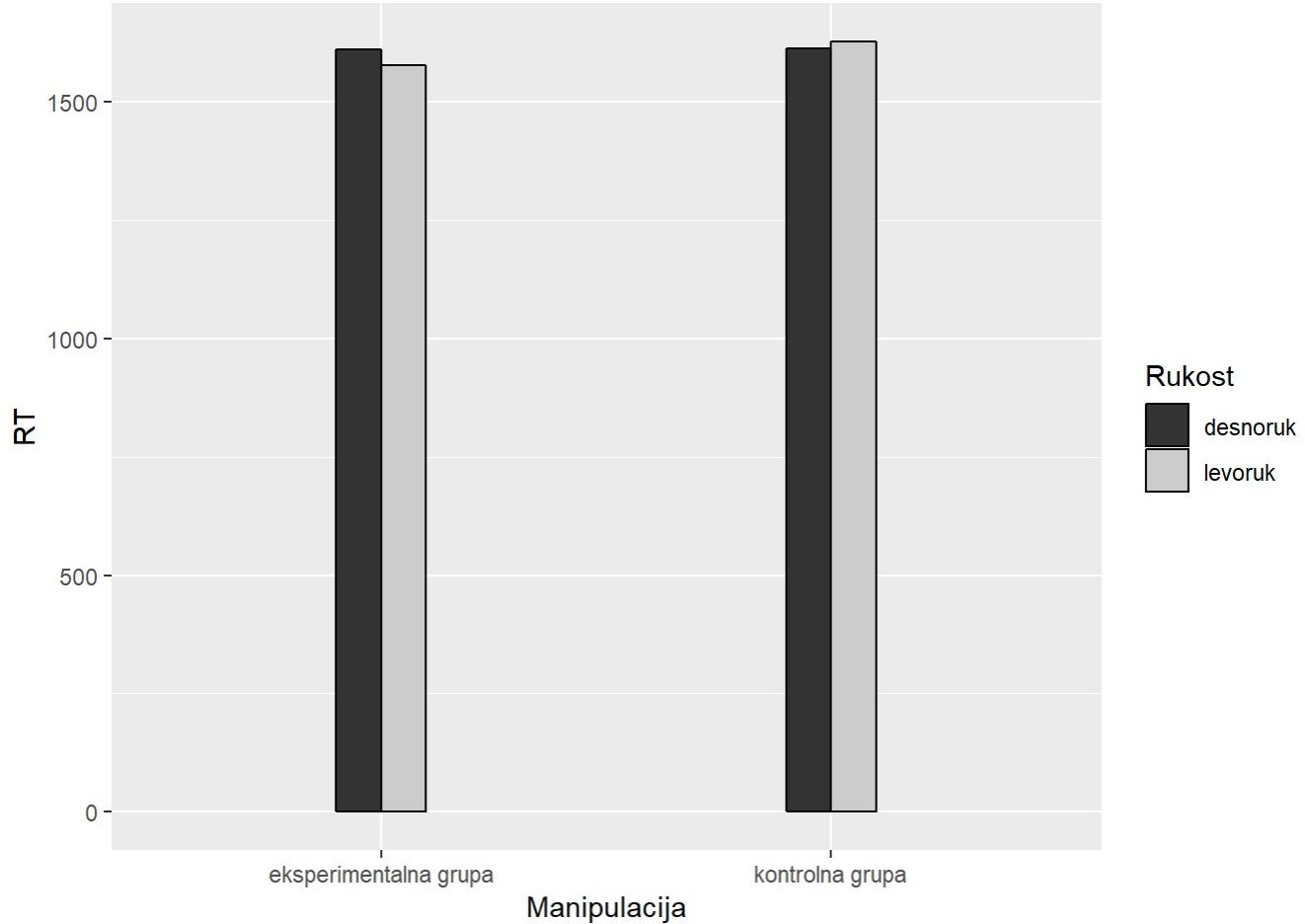
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT, fill=Rukost)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar", position = position_dodge(width = 0.30), c  
olor="black") +  
  scale_fill_grey()
```


Layer: position

- da promenim širinu stubića

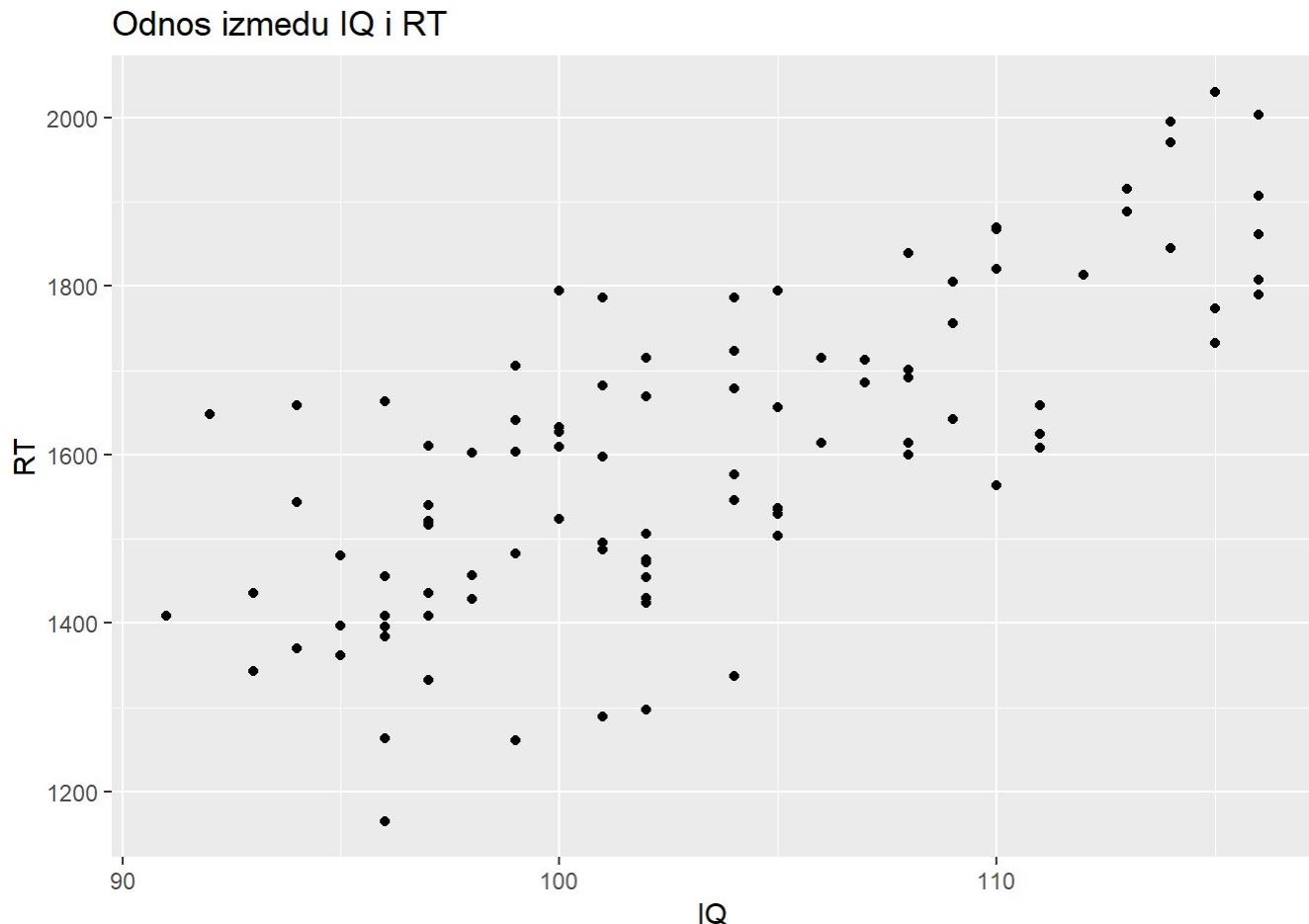
```
ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT, fill=Rukost)) +  
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar", position = "dodge", width = 0.2, color="black") +  
  scale_fill_grey()
```


Layer: ose

- ovo smo već videli - dajemo naslov grafikonu:

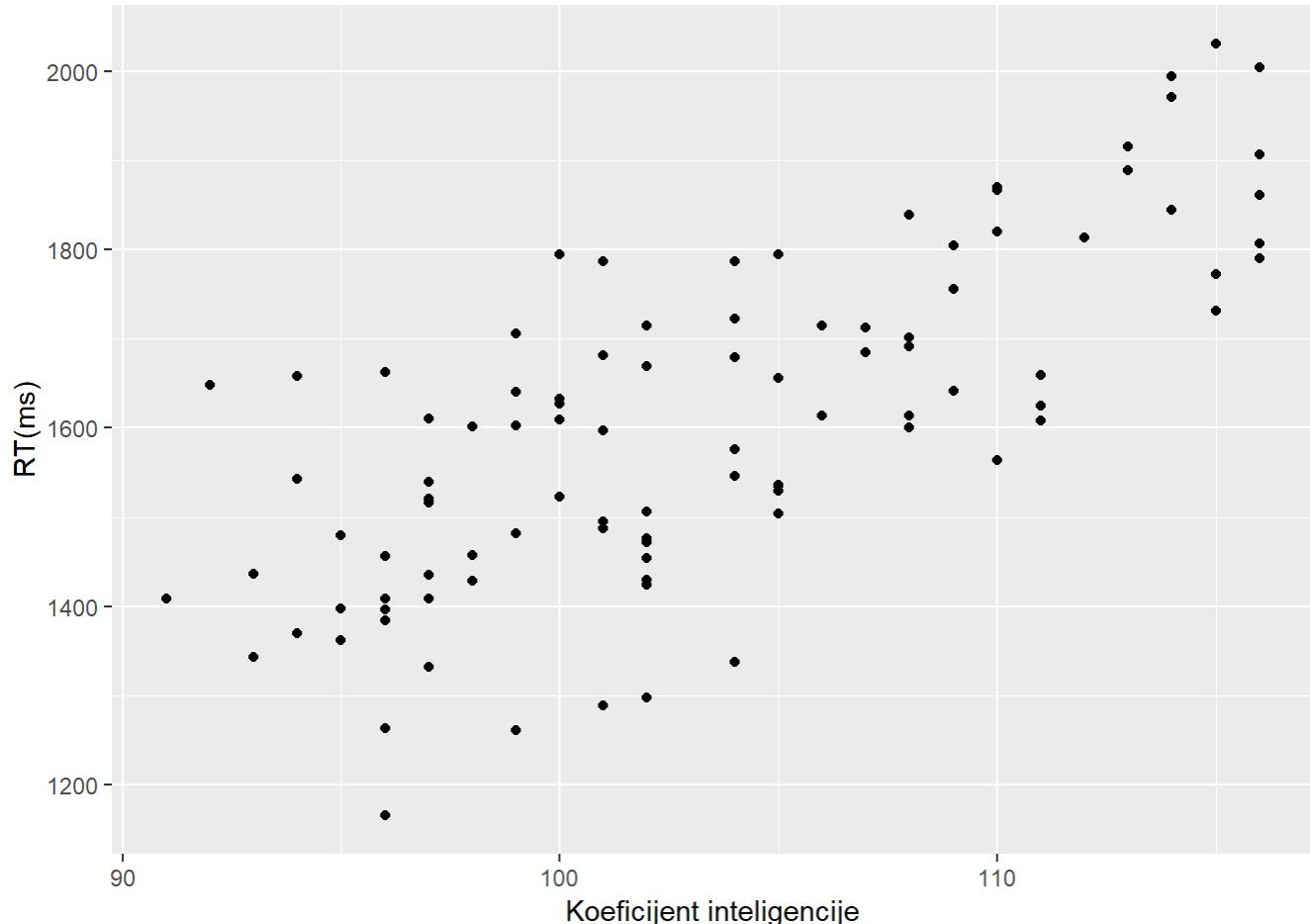
```
g1 + ggtitle("Odnos između IQ i RT")
```


Layer: ose

- ovo smo već videli - dajemo nazive osama:

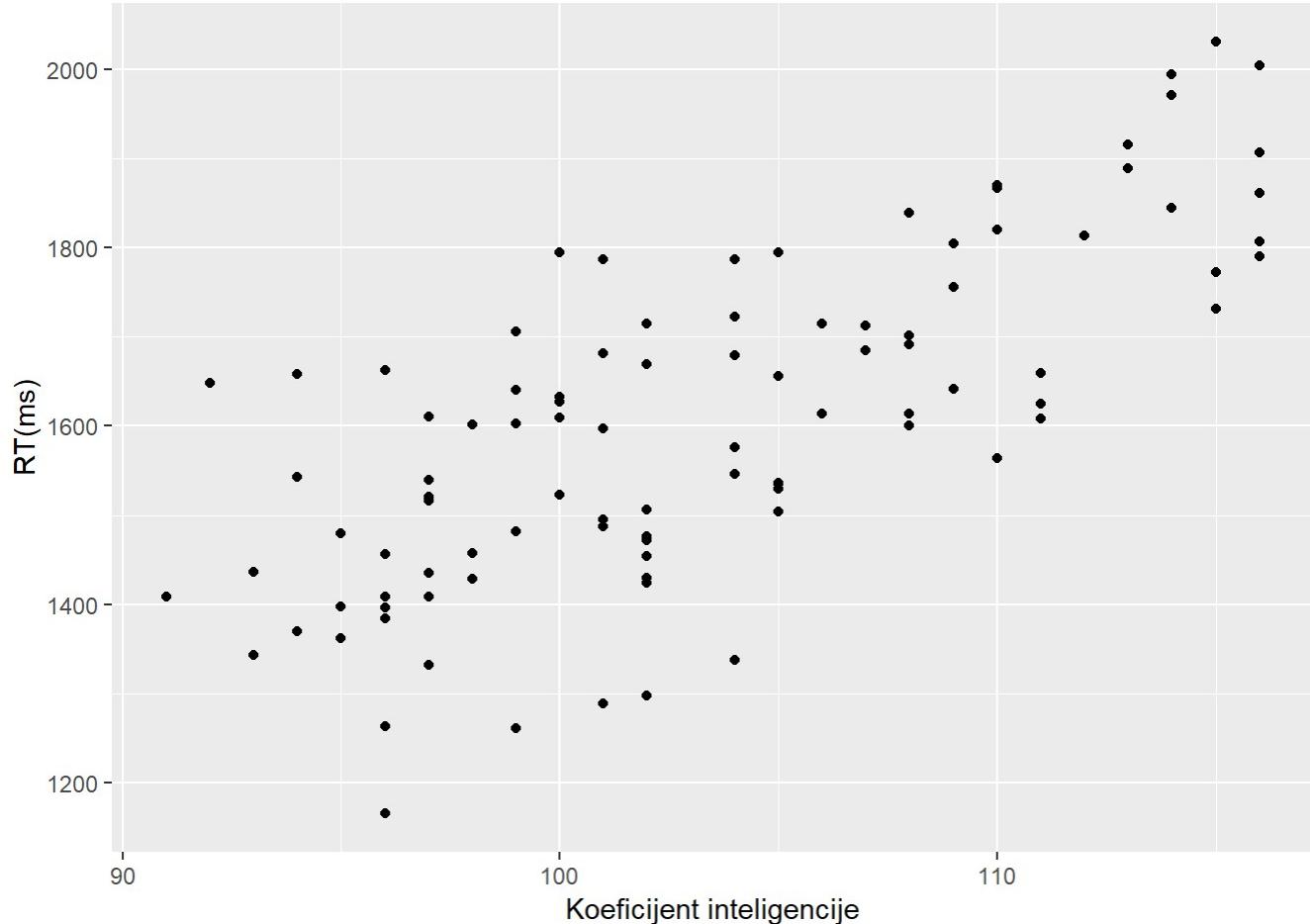
```
g1 +  
  xlab("Koeficijent inteligencije") +  
  ylab("RT(ms)")
```


Layer: ose

- isto to postižemo i sa:

```
g1 +  
  scale_x_continuous("Koeficijent inteligencije") +  
  scale_y_continuous("RT(ms)")
```


Layer: ose

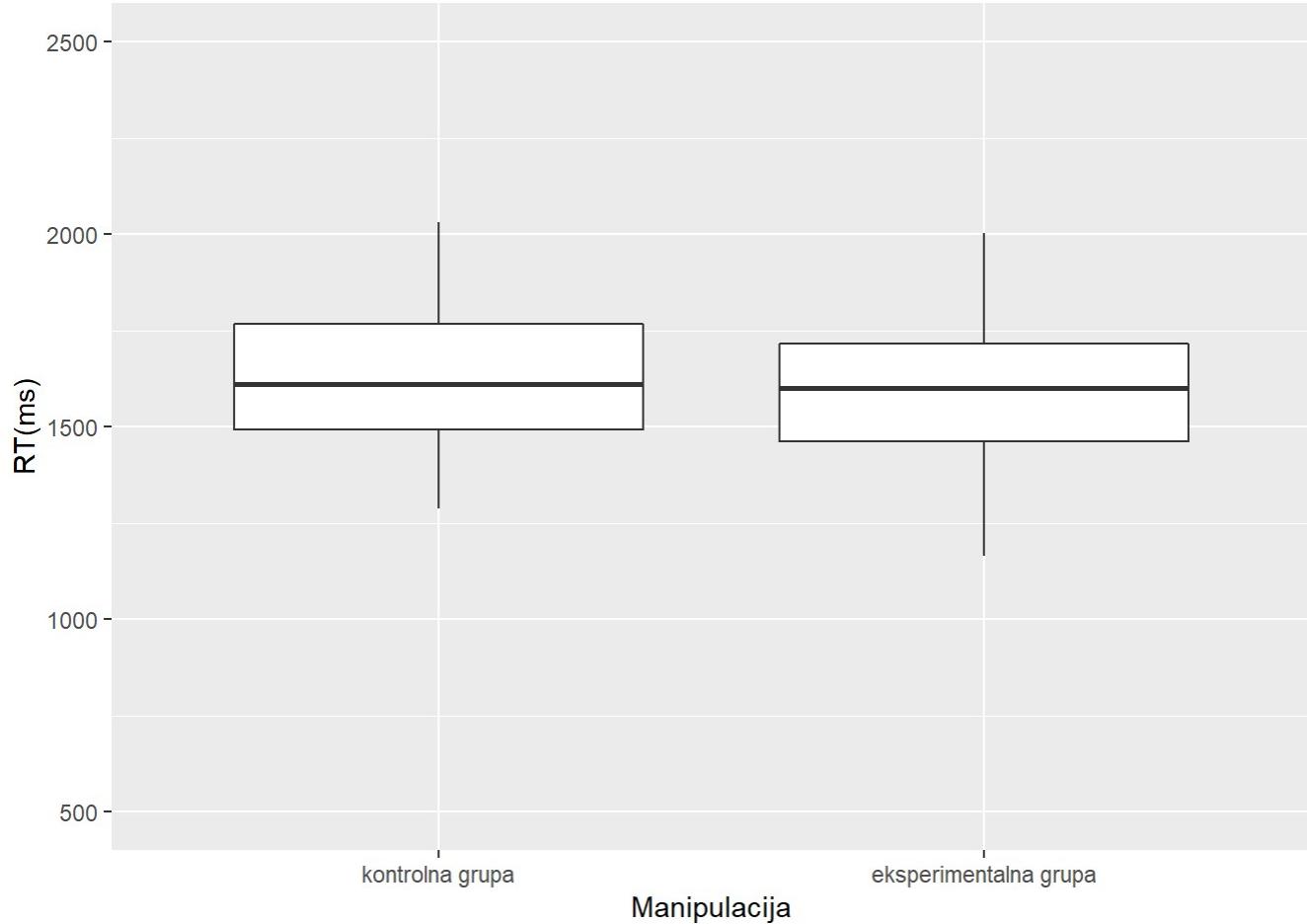
- ako je kategorička varijabla na x osi:

```
g11 = ggplot(dat, aes(x=Manipulacija, y=RT)) +  
  geom_boxplot() +  
  scale_x_discrete(limits=c("kontrolna grupa", "eksperimentalna grupa")) +  
  # ovo nam dozvoljava da poredjamo nivoe redosledom koji želimo  
  scale_y_continuous("RT(ms)")
```

Layer: ose

- definisanje raspona osa:

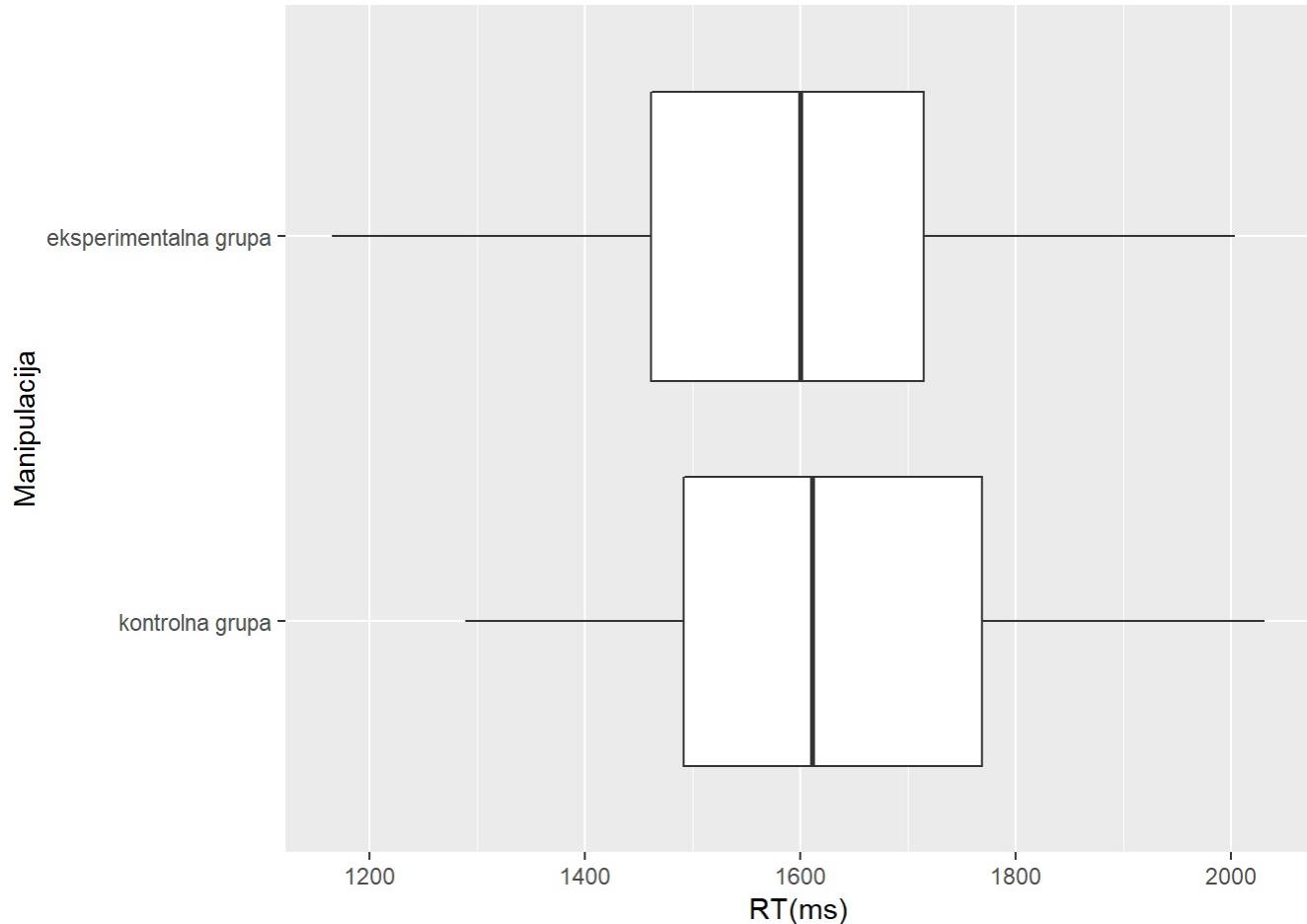
```
g11 + coord_cartesian(ylim = c(500, 2500))
```


Layer: ose

- rotiranje grafikona

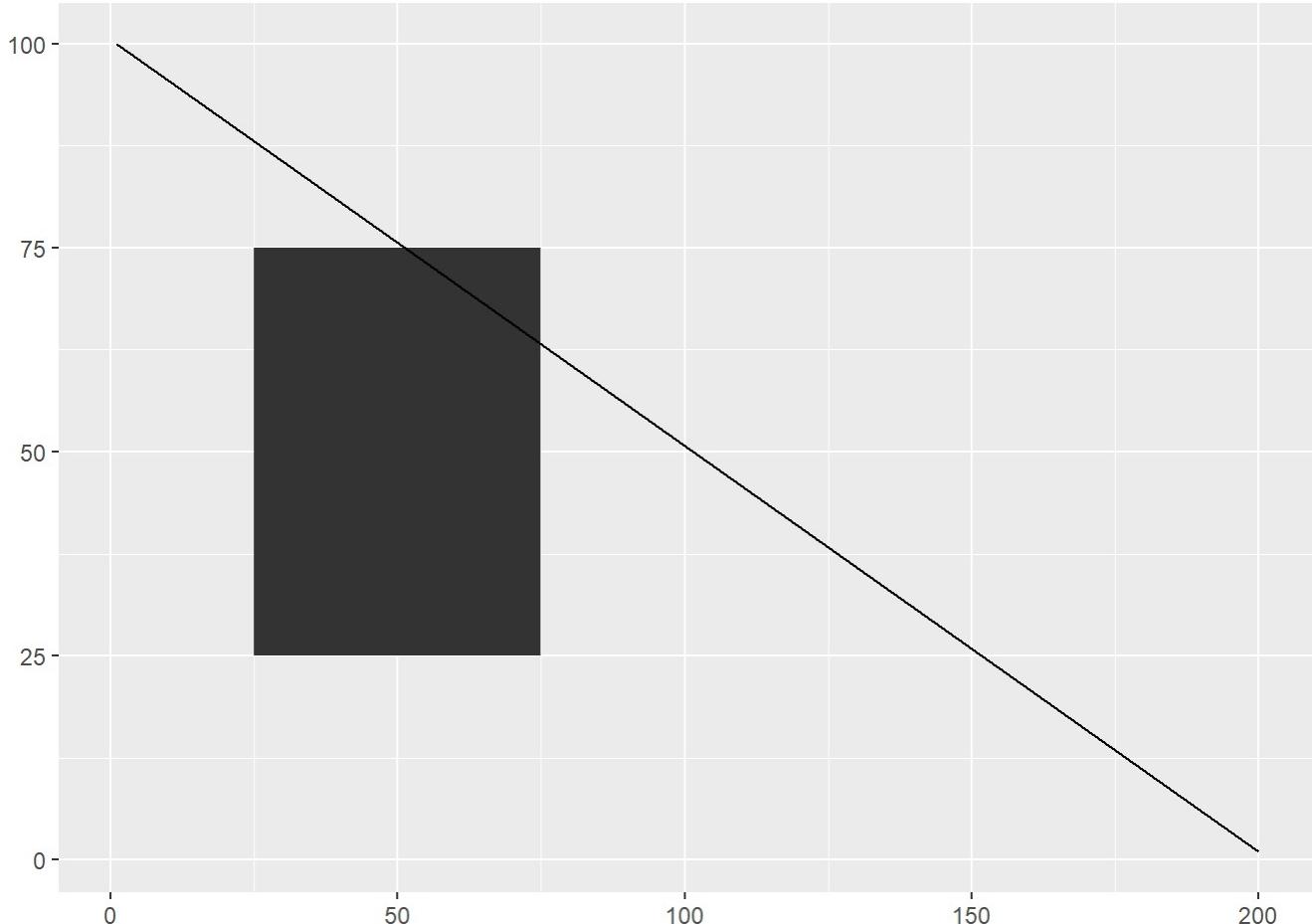
```
g11 + coord_flip()
```


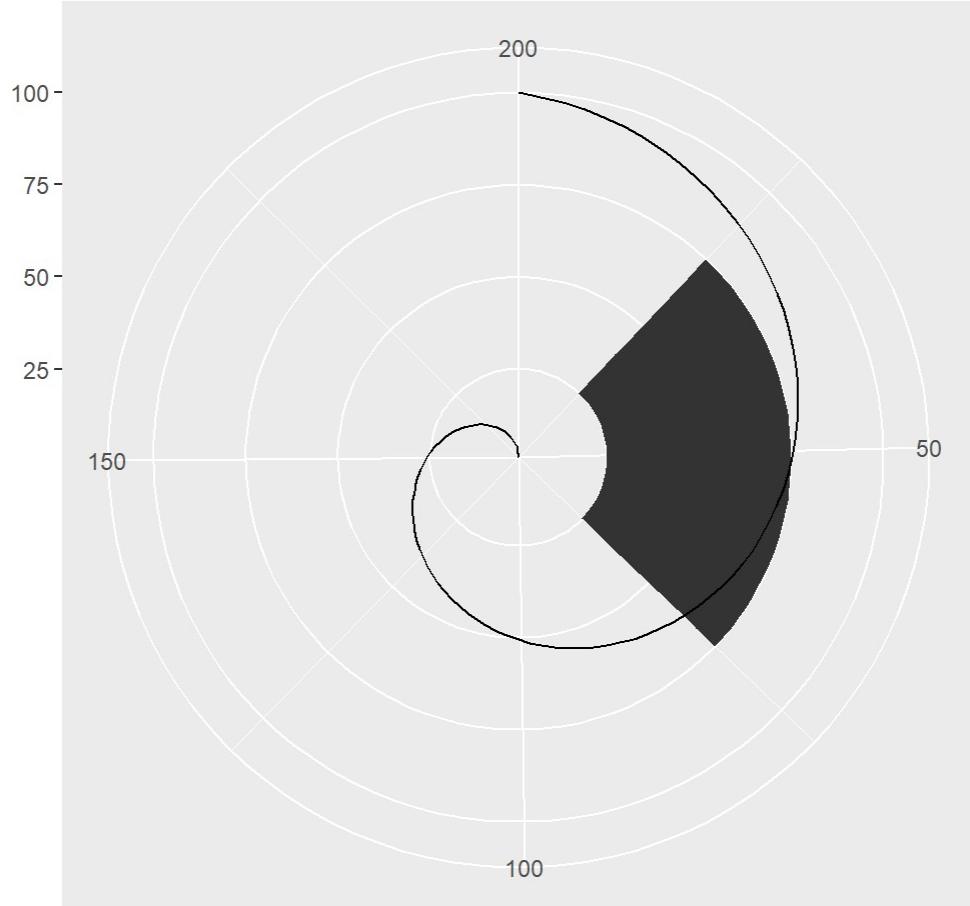
koordinatni sistemi

- kod koji pokazuje kako prava i pravougaonik izgledaju u polarnom koordinatnom sistemu
- pozajmljen iz Wickham (2015)

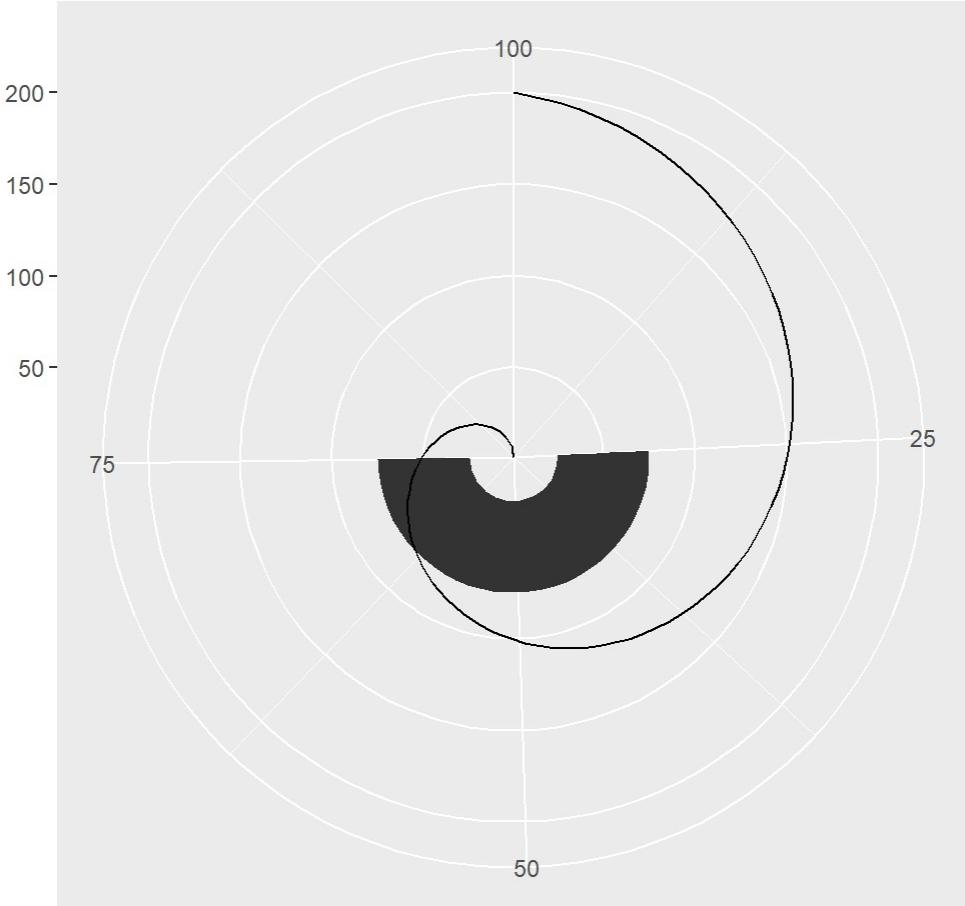
```
rect <- data.frame(x = 50, y = 50)
line <- data.frame(x = c(1, 200), y = c(100, 1))
base <- ggplot(mapping = aes(x, y)) +
  geom_tile(data = rect, aes(width = 50, height = 50)) +
  geom_line(data = line) +
  xlab(NULL) + ylab(NULL)
base
```



```
base + coord_polar("x")
```


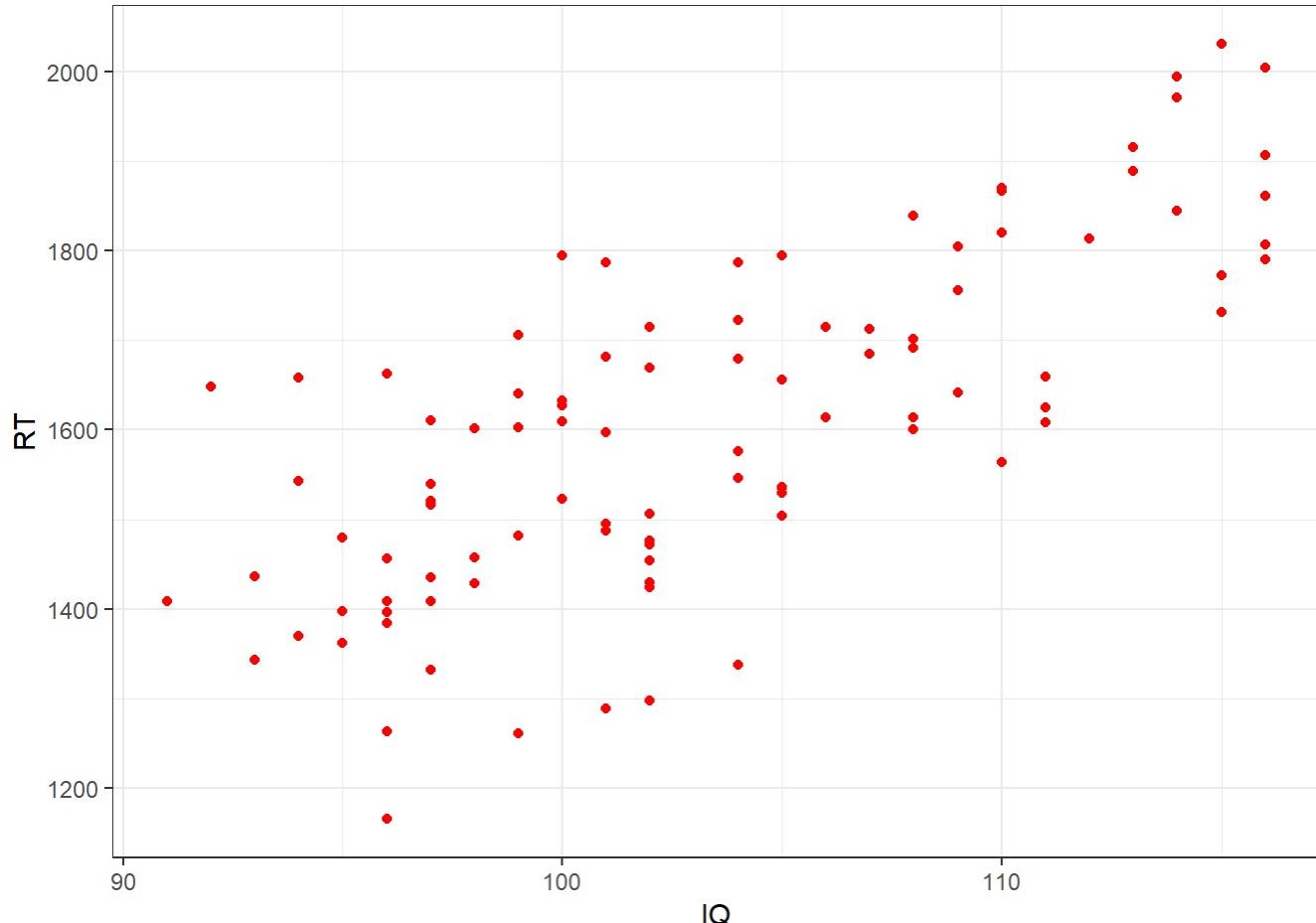
```
base + coord_polar("y")
```


Layer: teme

- promenimo temu: bw

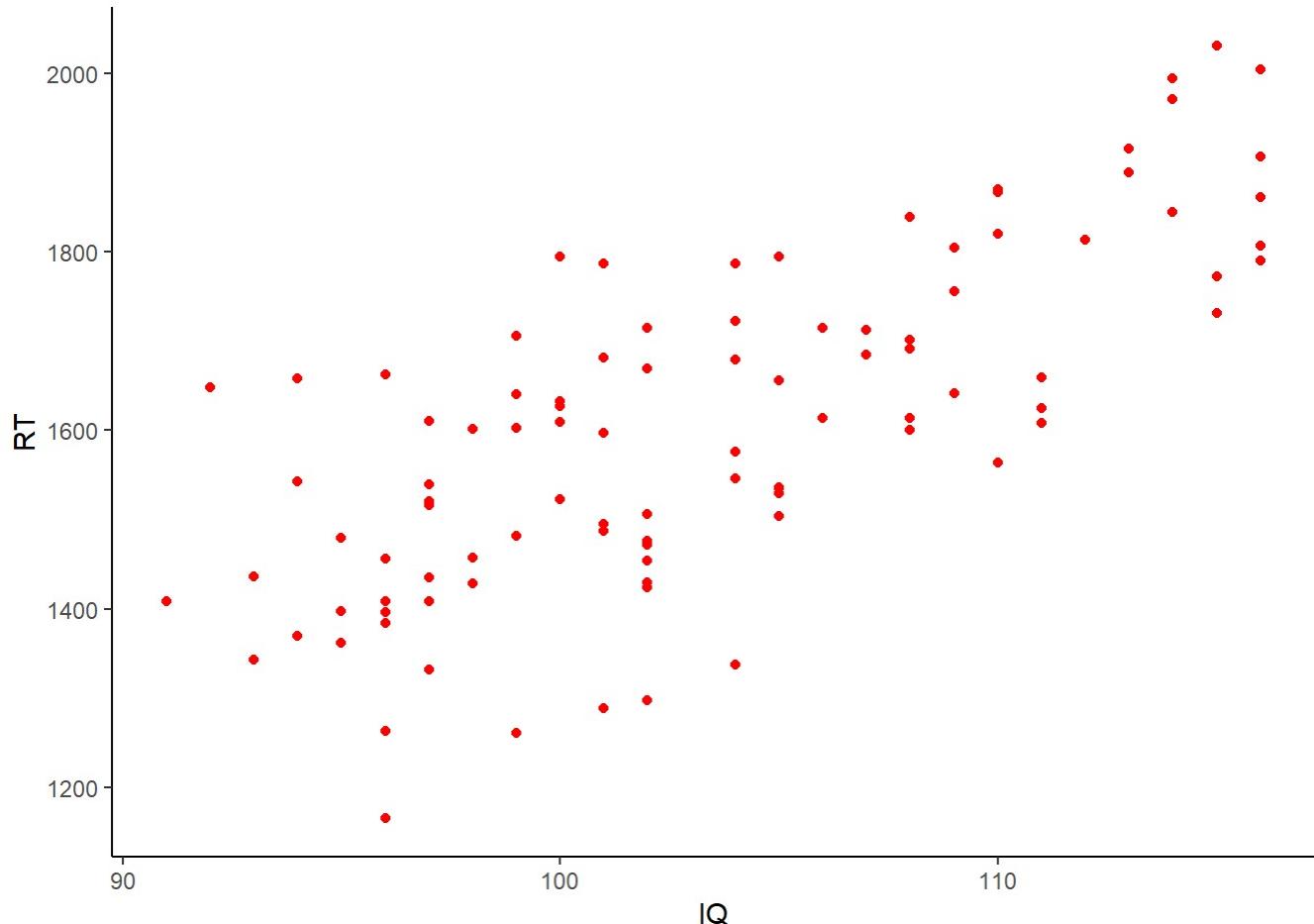
```
g2 + theme_bw()
```


Layer: teme

- promenimo temu: classic

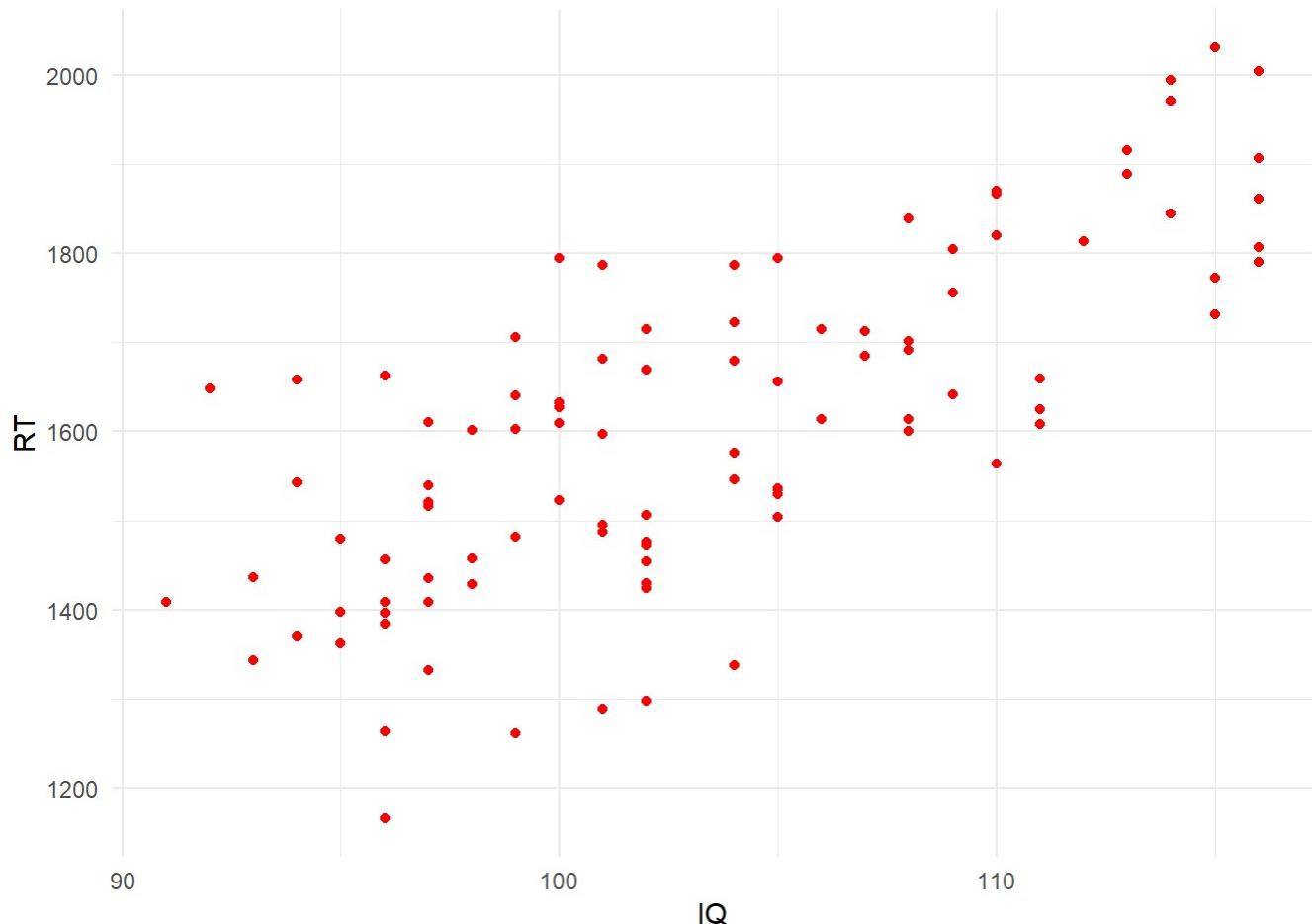
```
g2 + theme_classic()
```


Layer: teme

- promenimo temu: minimal
- ima ih još
- pored osnovnih tema, postoji i paket ggthemes sa još većim izborom

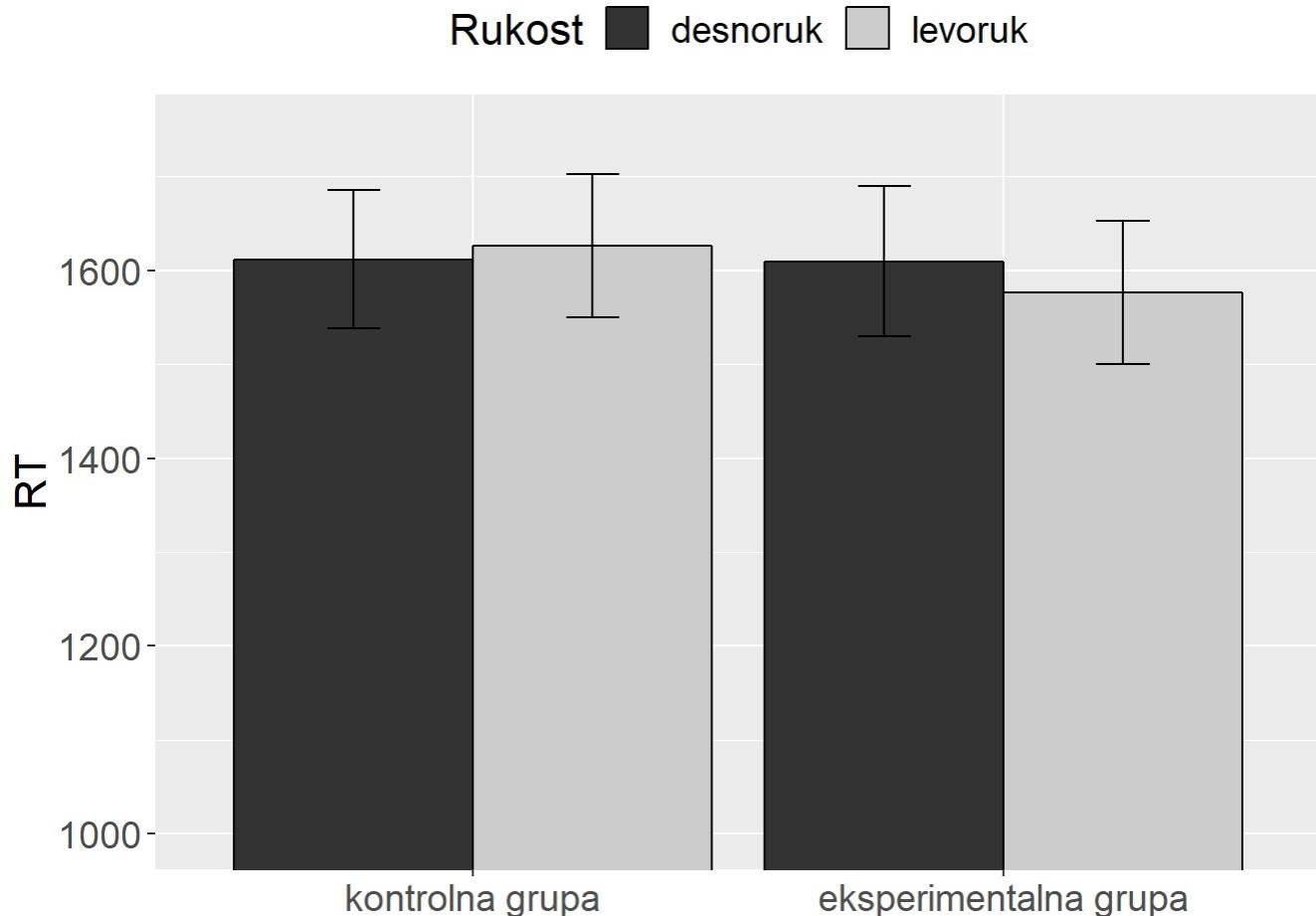
```
g2 + theme_minimal()
```


Layer: teme

- kako se sve igramo elementima teme,
- za razgledanje kod kuće:

```
ggplot(data=dat, aes(x=Manipulacija, y=RT, fill=Rukost)) +
  coord_cartesian(ylim = c(1000, 1750)) +
  stat_summary(fun.y = mean, geom = "bar", position = "dodge", color="black") +
  scale_fill_grey() +
  scale_x_discrete(limits=c("kontrolna grupa", "eksperimentalna grupa")) +
  theme(axis.title.y = element_text(size=16), axis.title.x = element_blank()) +
  theme(axis.text.x = element_text(size=14), axis.text.y = element_text(size=14)) +
  theme(legend.title = element_text(size=16)) +
  theme(legend.text = element_text(size=14)) +
  theme(legend.position = "top") +
  stat_summary(fun.data = mean_cl_normal, geom = "errorbar", position = position_dodge(width = 0.90), width = 0.2)
```


Da sačuvamo grafikon kao sliku:

```
ggsave("grafikon2.png", width = 5, height = 5)
```

Postoji još mnogo mogućnosti

- Razne transformacije podataka
- Dodavanje teksta na željenu lokaciju na grafikonu
- Promena rasporeda elemenata grafikona
- Animirani i interaktivni grafikoni!
- Čak i programiranje u ggplot!

Za sve što ne znate napamet (tj. za većinu stvari):

- gugljajte frazu koja opisuje to što želite da izvedete (obilje blogova)
- <https://www.rstudio.com/wp-content/uploads/2015/03/ggplot2-cheatsheet.pdf> (<https://www.rstudio.com/wp-content/uploads/2015/03/ggplot2-cheatsheet.pdf>)